

RÓÓCAÁ

Róóca Jetsóodítyú cáátúnuháámi

Íhju tujúkeváne

1-2 Tsúúca muurá tsaate uwáábojte muhdúhjáa Jetsóó méjpiine úllejéné páñetu ájtyumímé tééné uubállé caatúnuhíjcyá ímí tehdújuco. ³ Aane ícyooca ó imíllé ooréjuco tééné uubállé o cáátunúné uke o wájuube Téóópiró éllevu, diityékée o dílohíjcyánéj piínévú téhdure páneere ímí ídyéjúcotu tsúúca o wáájácúnéllíihye. ⁴ Aane ó imíllé tééné uubállée ditye méénune u lléébohíjcyáné ímíñeúvú u wáájacúne.

Tsojtsó múnáajpi Jóáa tsímávámeñe

⁵ Jodéa iñújí avyéjuubéhjáa Heróódé íjcyáijyu íjcyaaabe tsaapi llúúváábe Tsacariá Abíamuúbe. Áábé táába méméhjáa Eritsabée Aróój tsíménémúháábéelle íjcyalle. ⁶ Áámútsikyéhjáa Píívyéébe ímí íjtsúcunú dííbyé taúhbaju néhdújuco dityétsí íjcyánéllíihye. Aamútsíhjáa tsá íñetú néétsámeityú míamúnáadívu. ⁷ Árónáacáhjáa ihdyu tsá dityétsí tsímávatú mewa Eritsabée ajchíba íjcyánéllíihye. Áané pañévúhjáa idyé tsúúca kéémemútsíjyuco diityétsi.

⁸ Aanéhjáa tsáijyu diibye Tsacariá íjcyáha múnáake dómajcóné llúúvájte Píívyéébé úmíwávú pácúúcu péététsohíjcyáne. ⁹ Aanéhjáa imyéenuhíjcyádú nehcómé caabyé diitye

llúúvájtedítýú páñétúétsihvu úcááveíñe. Aanéhjáa diibye Tsacariake dómajcóné dibye úcááveíñe páñétúétsihvu duurúvájá pañévú teene imyéwu cúvaane dibye ipyééétsoki. ¹⁰ Aanéhjáa dibye pééétsóné tujkéveri tsaate áachi ijcyame Píívyéébema ihjyúváhi. ¹¹ Áánáacáhjáa dííbyedívú níjkyéji múnáajpi bóhówaavé teene ditye pééétsohíjcyané wáíjí ijcyátsihvu. ¹² Áábekéhjáa íájtyúmíne mítyane íllityéébe. ¹³ Árónáacáhjáa neebe diibye Tsacariake:

—Díhllityédíñe. Tsúúca muurá Píívyéébe uke lleebó dííbyema u íhgyúvahíjcyáne. Ahdícyane muurá dítyáába Eritsabéé tsímávaá wájpiikye. Áábeke ú meménuú Jóáádivu. ¹⁴ Ááneri muurá mítyane ú ímíjyúúveéhi. Áhdure tsijtye ímíjyúúveéhi. ¹⁵ Aabe daachi Píívyéébedívú íhtsútuube íjcyabe tsá bíínojpácýó ádóityúne. Áhdure tsííñé avyéjpacýóné tsá dibye ádóityúne. Muurá tsííjú íbúwá pañérei íjcyáróóbé pañe tsúúca Píívyéébé Apííchó íjcyáahi. ¹⁶ Aabe mítyámeke ijraémudítýú Ávyéjuube Píívyéébé icyánejcúvú íbúwáávétsoóhi. ¹⁷ Muurá tsaatéké ítsímémáyé cáánímuke dibye ímíbaávyetsómé tsaímíyējuco íjcyáiñe. Áhdure lléébohíjcyátúróméke ímíbaávyétsóíiibye. Ehdú muurá Ávyéjuube Jetsóó ihde míamúnáake ímíbájchóíiibye ditye ímí dííbyeke iwáátsúcúpéjtso Eriáúvumáa ícyahíjcyané Píívyéébé Apííchóré dííbyeke túkévéjtsóneri.

¹⁸ Ehdúhjáa níjkyéji múnáajpi néénéllii diibye Tsacariá néé dííbyeke:

—¿Aca múhdutú tehdu óoma íjcyaiñe? Muurá tsúuca kéememútsíjyuco muhtsi átyáábama.

¹⁹ Áanéllihyéhjáa neebe dííbyeke:

—Muurá Píívyéébe oke wallóó íúnú múnáajpi Gaabriéé o íjcyáábeke díéllevu uke ímiá uubállé o méénuki. ²⁰ Ahdícyane ícyoocátú tsáhájucó u píívyetéityú u íhjuváné dááchikye tsiíju tsímávanévújucó íveekí uke o úúballéné u cáhcújtsótúnéllíhye. Ehdu úuma pajtyéiñe íéévé úújetéijyu.

²¹ Ehdúhjáa néeneri Tsacariá duurúvájá pañe íjcyáábeke míamúnaa áachítyú ityéhméróne múhduréjucó íjtsámeiñe íícúí díbye tsáátúnéllíhye.

²² Aabéhjáa íjchivyédú ímiáané tsáhájucó píívyetétú íhjuváne. Íhyótsiriyéjucóhjáa díbye úbáhcyoíjcyáné díityémá íhjuívaróne. Aanéhjáa íjtsúcunúmé tsíméné dííbyedívú bóhówaavéné tééjá pañévu.

²³ Aabéhjáa dííbyeke tene dómájcódújcoojívá tééjá pañe iwákímyeíñe péjucóó íhjuávu. ²⁴ Áané boonétúhjáa ímiáané tsúuca mewa Eritsabéé eeváhi. Aalléhjáa íhjuátú tsá úlléjúcootú tsáhojtsí nuhbáva. ²⁵ Aalléhjáa nehíjcyáhi:

—Íhya óhdi míamúnaa íhjuúvahíjcyánetu íihveté íñe íllu óoma Píívyéébe meenúhi.

Jetsóó tsímávámeiñe níjkyéji múnáajpi úúballéne

²⁶ Aanéhjáa tsúuca 6 nuhbávájucó dille íjcyánáa idyé Píívyéébe tsiíñe wallóó níjkyéji múnáajpi Gaabriééke Gariréari íjcyacóomí Natsaréevu díbye íúújeté wájpíikyéi úújétulle Maaríake.

27 Dííllekéhjáa Jotséé áábajáa ityáábáva Dabíiúvúj tsíiménémúhaabe íjcyáabe. 28 Aabéhjáa níjkyéji múnáajpi díílle éllu ipyééne néé díílleke:

—Maímijyu ihdyu u íjcyanej. Muurá Píívyéébe uke tujkéveellé tsijtye walléémú ehnííñevu.

29 Ehdúhjáa dibye nééneri íllure iúllévenúne íjtsámeíllé ñná nééiyóné ehdu dibye nééneri.

30 Áronáacáhjáa neebe díílleke:

—Díhllityédíñe. Muurá Píívyéébe uke tujkéveelléhi. 31 Ahdícyane ú éévaáhi. Aane u tsíimáváabeke ú meménuú Jetsóodívu. 32 Aabe íhtsútuube íjcyáa Páñétúejpi Píívyéébé Hajchi íjcyáabe. Áabeke Píívyéébe ávyéjútsoó dííbyé íhdé múnáajpíi Dabíiúvuke íávyéjutsódu. 33 Aabe íjraéémú avyéjuube íjcyáa múijyú cápáyóóvéityúube.

34 Ehdúhjáa dibye néénéllii diille Maaríá néé dííbyeke:

—¿Aca muhdú ó éévaá wájpiima o íjcyáallejíivari?

35 Áánélliihyéhjáa neébe:

—Muurá ihdyu íhtsútuube Píívyéébere Íapííchoj tééveri ehdu úuma méénuúhi. Áánéllii diibye u tsíimávaabe dííbyé Hajchíyé íjcyáahi. 36 Téhdure muurá díílle Eritsabéé tsíimávaá tsáápiikye tsúuca kéémelléjuco íjcyárolle. Tsúuca muurá 6 nuhbávájuco dille éévane ajchíba íjcyárolle. 37 Tsá muurá ñná Píívyéébedívú túhuutúne. Páneere piivyéteébe.

38 Áánélliihyéhjáa Maaríá nééhií:

—Muurá dííbyeke ó íícúvehíjcyáhi. Aabe ihdyu óvii eene oke u néhdu oóma meenúhi. Ehdúhjáa dille nétsihdyu ílluréjuco níjkyéji múnáájpi pééneé.

Maaríá Eritsabéke ááhívéne

³⁹ Átsihdyúhjáa íícúiyé múhdúj coojívatúra díille Maaríá péé Jodéa íiñújiri íjcyané caméhbáuri íjcyácoomívu. ⁴⁰ Aalléhjáa Tsacariake íááhívéne dííbyé taaba Eritsabéke duurúváhi. ⁴¹ Áané tujkéveríhjáa díille Eritsabéke íjtsíméné vááúmeí íhbáú pañe. Áanáacáhjáa Píívyéébé Apííchó tsúúca dííllé pañe. ⁴² Aalléhjáa kéévánécoba néé Maaríake:

—Muurá tsijtye walléemú ehnííñevu uke Píívyéébe tujkéveelléhi. Aabe u tsíimáváábeke ímí pícyoó panévatúre. ⁴³ Aalle ¿muhdú ídátsohíváalleke oke ú aahívevá Táavyéjuube Táapájtyetéébé íjcyáííbyéj tsíiju u íjcyalle? ⁴⁴ Muurá oke u dúúruváváné tujkéveri tápañe tsíimene vááúmeí ímíjyúúvénej pééve. ⁴⁵ Ahdícyane ihdyu maímijyu u íjcyane eene uke Píívyéébe tujkévéélléné u cáhcujtsódú íjcyalle. Muurá ímiáané méénúibye úúma muhdú uke íñéhdú.

⁴⁶ Ehdúhjáa Eritsabéé néénéllii Maaríá néehíi:

Ávyetaré táííbúuri ó duurúvá Píívyéébeke. ⁴⁷ Aabe Táapájtyetétsoobe mítyane oke ímíjyúúvetsó táííbuu. ⁴⁸ Muurá íñe dííbyé íicúve múnáalle ídátso o néérólleke oke ítsááveébe. Ahdícyane ícyoocátú pámeere míamúnaa óhdi ímíjyuuvéhi. ⁴⁹ Muurá Píívyéébe ímiáábé íhtsútuube íjcyaaabe tajtyééveri meenú ímí tehdújuco. ⁵⁰ Aabe pámeere míamúnáadítyú

múhdumé dííbyeke ávyejúúllémeke píaabó
 diityedí ídáátsóvénama. ⁵¹ Muurá
 ávyetá íhtsútú nénehji imyéénúneri
 mítyájkímyeímyeke núcójpívétsoóbe.
⁵² Áhdure íhtsútujte ávyéjujtédítýú
 íavyéjú idyójtúne ávyéjuutétsoobe
 ídáátsóméhjikéréjuco. ⁵³ Muurá
 ímiááneríyé tsúúrámeíhijcyámedívú
 éhnííñevu bóhówájtsoobe teéne. Áánetu
 íhtsutúmé ehnéva múnaa téeneríyé
 tsúúrámeíhijcyámeke tsá díbye ímiáánevu
 ájcutúne. ⁵⁴⁻⁵⁵ Muurá ihñéjte ijraéémú
 meíjcyámeke ídaatsólléne íhvéjtsótuubéré
 meke píáábohíjcyá múijyú níjkéváityúné
 éhnéhjáa méidé múnáajpi Aavaráaúvuke
 pámeere íjts#ménémúháábema íñéhdújuco.

Ehdúhjáa neelle Maaría.

⁵⁶ Aalléhjáa pápihchúú nuhbává Eritsabéema
 íjcyátsihdyu oomí íhjávu.

Tsojtsó múnáajpi Jóááke ts#ju ts#maváne.

⁵⁷ Aanéhjáa Eritsabéé tsúúca its#máváiñe éévé
 úújetédú ts#mavá wájpííkye. ⁵⁸ Áijyúhjáa díílle
 hájkímuma tsijtye téeneri ímíjyúúvéne duurúvá
 dille ts#maváné Píívyéébere díílleke píaabóné
 iwáájácúnema. ⁵⁹ Aaméhjáa tsúúca íhyojsítú
 pápihchúúj coojívájucó íjcyáábéwúuke íñamého
 níjcáúemííhé kíhdyahíróhi. Áánemáhjáa imíllerómé
 dííbyéwúuke imyémenúné cááni Tsacaría déjuri.
⁶⁰ Árónáacáhjáa ts#ju néehíí:

—Tsáhaá, Jóáa dííbye méme.

⁶¹ Áánélliihyéhjáa nééme díílleke:

—Árónáa tsá teene dídyohjíba múnáa mémé íjcyatúne.

⁶² Ehdúhjáa iñéene cááníkye úbahcyómé dibye imyéménu keená ímíllenévu. ⁶³ Áánélliihyéhjáa cááni Tsacariá tsíméné ityáúmeíñetu caatúnú ‘Jóáa dííbye mémé íjcyááhi’ iñéeneé. Ááneríhjáa pámeere ullévenúhi. ⁶⁴ Áíjyúhjáa tsúúca íhjúvaabe Píívyéébeke duurúváhi. ⁶⁵ Ááneríhjáa teene Jodéa íiñújí caméhaúne múnáa iúllévenúne úbálléjcatsíhi.

⁶⁶ Áánemáhjáa Jóáádityu néémeé:

—¿Aca íhya ííne íhtsútuubéi dííbyewu? Muurá Píívyéébe ímí dííbyeke íjtsúcunúhi.

Píívyéébeke Tsacariá dúúruváne

⁶⁷ Aanéhjáa téjyju diibye cááni Tsacariá Píívyéébé Apííchó ípañe íjcyaaabe dííbyeke dúúruvaabe néehí:

⁶⁸ Maímijyu ihdyu mee íjraéémú ávyéjuube Píívyéébe íjcyanej. Muurá meke píááboobe mepájtyetéki. ⁶⁹⁻⁷⁰ Muurá íicúve múnáajpi Dabííúvúj tsíménémúháábedítýú pícyóiibye tsaapi íhtsútuube meke pájtyetétsoóíbyeke tsúúcajátújucóo íhjú uubáalle múnáaj tééveri iñéhdú. ⁷¹ Aabe meke pájtyetétsoó mémunáadítýu. ⁷² Muuráhjáa méíhdé múnáaúvudi ídáátsóvéne diityéké íhvéjtsótuube píaabó muhdú diityéké iñéhdújuco. ⁷³⁻⁷⁵ Muuráhjáa téhdure méíhdé múnáajpi Aavaráaúvuke ímiáánetúré neebe

meke mémunáadítúyú ipájtyetétsoíñé íínerí
íllityétúmé dííbyekéréjuco meéícúve mújyú
níjkéváityúne.

⁷⁶⁻⁷⁷ Ehdúhjáa íhhyúvátsihdyu diibye íllíwúuke
neébe:

Ahdícyane uu hájchíwu ú íjcyáá íhtsútuube Píívyéébé
ihjyú uubáalle múnáajpi. Aabe dííbyeéjteke
ú ímíbaávyétsoó Ávyéjúúbé ihde ditye
iwáájácu tsúúca diityé imítjuháñé Píívyéébe
diityédí ídáátsóvéne ábájííveíñé ditye
ipájtyetéki. ⁷⁸ Muurá meke íídaatsólléne
cáámetu wállóóíibye tsáápiikye meéllevu
mepájtyetéíñe mééma méénúíibyeke.
⁷⁹ Aabe muurá waajácútsóó ímíajjítóvú
eene iwágóóóvélyojjítóré úráávyehíjcyámé
ídátsó cúúvétsii múu íjcyadu wáájácúratúmé
ícyahíjcyámeke. Ehdu muurá ímíajjítóvú
meke waajácútsóíibye tsaímíyé meíjcyaki.

Ehdúhjáa neebe Tsacaría.

⁸⁰ Aanéhjáa diibye tsíímene tsaímíyé píívyeebe
ijcyá Píívyéébe ímillédu. Aabéhjáa ícyahíjcyá
ííneubará píívyétúné ííñújiri imúnaa íjraéémú
dííbyeke ímíñeúvú wáájácútsihvújuco.

2

Jetsóoke Maaríá tsíímaváne (Mt 1.18-25)

¹ Áánetúhjáa Maaríá tsúúca tsíímávaíñé
pííhínáa páñétúejpi ávyéjuube Tséétsa Aogójtó
táuhbá pámeere imyémeháñé icyáátúnútsámeiki.

2 Téjyúhjáa Tsííriá iinújí avyējuube Tsiréenio íjcyánáa méénútujkénúmé teene páme méméré cáátúnúmeíñe. 3 Áánélliihyéhjáa pámeere pehíjcyá ímichi íiinújí comíñevu imyémeháñe icyáátúnútsoki.

4-5 Aanéhjáa Jotsée diille mewa Maaríá éévállema péé Gariréa iinújí Natsaréetu Jodéa iinújiri íjcyacóomí Beréevu Dabíiúvúu tsíimávameítsihvu imyémé icyáátúnútso dííbyeúvúj tsíiménémúhaabe íjcyánélliihye. 6 Aanéhjáa tétsii dityétsí íjcyánáa tsúuca Maaríá tsíimáváiñe éévé úújetéhi.

7 Aalléhjáa tujkénúejpi íjcyáábeke itsíimáváne wáyámubááneri íbííjínúúbeke tódsijcaró jéémú éébutáwá pañevú kiá dityétsí íjcyááyotsíí íjcyátúnélliihye.

Jéémú tehme múnaa Jetsóoke ááhivéne

8-9 Áánáacáhjáa técoomí úníuri tsaate obééjámuke téhmehíjcyáamedívú tépejco níjkyéji múnaajpi bóhówáávéébedítýú Píívyéébé ámitsaráhcó diityéké ájchúcunúneri mítyane íllityéme. 10 Árónáacáhjáa neebe diityéke:

—Méíllityédíñe. Muurá ímiá uubállema o tsáá ámúha éllevu pámeere mítyane ímíjyúúvéíñe uubállema. 11 Muurá tsúuca ámúhá avyējuube ámúhake pájtyetétsóííbyeke tsáápille tsíimavá Dabíiúvú coomívu. 12 Aabe wáyámubááneri bííjínúmeíbyé jéémú éébutáwá pañe íjcyáábeke ámuha maájtyúmíneturé méwaajácuú diibyējuco íjcyane.

13 Áánaacáhjáa diibye níjkyéji múnáajpí úniúvú tsijtye mítyame díbyé nahbéjté bohówaavéhi. Aaméhjáa Píívyéébeke dúúruvámé nééhií:

14 Maímijyu Píívyéébe níjkyéjiri íjcyáábej. Muurá ííñújiri íjcyáné míamúnaa dibye ímillédú íjcyame tsaímijéjucó íjcyáíñé ñná diityé hallúrí íjcyájúcootúme.

15 Aaméhjáa níjkyéji múnáa tsúúca pééné boone diitye jéémú tehméjté néjcatsíhi:

—Cána bo metsu mepéé Beréevu Píívyéébe meke úúballéné maájtjúmiki.

16 Ehdúhjáa íñééne íícúí téhullévú pééme ímíáané ájtyúmité diille Maaríaa, Jotséee, diibye tsííménéwu jéémú éébutáwá pañe íjcyáábee, íjcyámeke.

17 Aaméhjáa díbyeke íájtjúmíne úúballé níjkyéji múnáajpí díbyéwúudítjú nééneé.

18 Áanérhjyáa ullévenúme. 19 Aanéhjáa Maaríake ííne ímíjyaú pájtyelle téeneri ítsámeíhijcyáhi.

20 Átsihdyúhjáa diitye jéémú tehméjté oomí Píívyéébeke ávyéjútjoméré diityékée tene némeídyújucó tene íjcyánéllííhye.

Jetsóoke ditye mémenúne

21 Aanéhjáa 8 coojíwá íjcyáábéwúuke íñaméhó níjcaúemííhé kíhdyahíróme. Átsihvúhjáa díbyeke meménúme Jetsóodívú níjkyéji múnáajpíhjáa Maaríake dilléi éévátúné íhdéjucó néhduú.

22 Téijyúhjáa diille Maaríá ímíbájchoméííñe éévé úújeténéllíi pééme Jerotsaréevu Moitsééúvuj téeveríhjáa Píívyéébe nééné taúhbaju néhdu ímyéénuki. Áhduréhjáa téijyu Jetsóoke Píívyéébe

hójtsí pañévú pícyoomútsi. ²³ Ehdúhjáa meenúmé Píívyéébé taúhbaju íllu néhdújuco: “Tujkénú paméváré wájpiikye tsíímávaabe Píívyéébé wáábyutáábé íjcyááhi.” ²⁴ Aamútsíhjáa tsajtyé Maaríá ímíbájchómeííñé hallúvú Píívyéébeke íícúveííñé míityétsi wahpéjtétsikye dííbyé taúhbaju íllu néhdújuco: “Múu tóómehémútsíúbake íjúúumútsíúbake tsivá íímíbájchómeííñé íícúve.”

²⁵ Téijyúhjáa Jerotsaréeri ímiáábé íjcyabe Tsimeóó tsaímíyé Píívyéébe ímillédú ícyahíjcyabe ítsohíjcyá íjraéémuke ímíbaávyétsóíibye tsááiíñé. ²⁶ Áábé pañéhjáa Píívyéébé Apííchó íjcyane úúballé dííbyeke díbyeí dsíjívétúnáa Píívyéébe wállooííñé meke pájtyetétsóííbyeke. ²⁷ Aabéhjáa Píívyéébé Apííchóré túkévéjtsóneri péé duurúvájávu. Áánaacáhjáa Jetsóówúuma tsííjyumútsí úcaavé tééjá pañévú Píívyéébé taúhbaju néhdújuco dííbyéwúuke imyéénuki. ²⁸ Áhullévúhjáa diibye Tsimeóó dííbyéwúuke ííhbúcúne Píívyéébeke dúúrúvaabe nééhií:

²⁹ Ayúju Píívyéébeéj, tsúúca íñe oke ú ájtyúmitsó okée u néénevu díícúve múnáajpi o íjcyáábeke. Ahdícyane óví ílluréjuco o dsíjívéne. ³⁰⁻³¹ Tsúúca ó ájtyumí múúhake pájtyetétsóííbyeke pámeere míamúnáadvú u bóhówáávétsóóbeke. ³² Aabe peetédu néébe téhdure íjraéémú íjcyátúróné míamúnáake ímiájijtónú waajácútsoóhi. Áhdure ihñéjté íjraéémuke ávyéjútsoóíibye.

³³ Ehdúhjáa Tsimeóó íhjúváváneri tsííjyumútsí

ullévenúhi. ³⁴ Téhduréhjáa diityétsí hallúvú piáábó táúmeíbyé ímí dityétsí ijcyaki. Átsihdyúhjáa neebe Maaríake:

—Áánúdityu ijcyane muurá mítyame memúnaa ijraéémudítýú éhniíñevu tútávaáveéhi. Aame íllure dííbyeke ehdíívalleé ávyejúúlletúme. Árónáa ijcyaimyé tsaate dííbyeke cáhcujtsóme. ³⁵ Ehdú dííbyeke tene pájtyécooca waajácúmeíñe muhdú míamúnaa tsáápiitsá íjtsaméí ijcyane. Áijyu teene páneere u íitene uke tsííjuke ávyétá kimóhcó pájtyeé díííbúutu. Ehdúhjáa neebe Tsimeóó Maaríake.

³⁶⁻³⁷ Áhduréhjáa íjcyalle tsáápille kéémelle Atséé dohjíba múnáajpi Panoéeúvú ajoyúwá Áánaá. Aalléhjáa bádsíjcaja íjcyácooca ityájíváábema ijcyá 7 pijcyábáre. Aanéhjáa tsúúca 84 pijcyábájucó ipííbajyúúvatétsihdyu íjcyalle tsá íínehíjcyatú duurúvájatu. Páijyuvárehjáa Píívyéébeke dúúrúvalléré ihjyúvahíjcyá dííbyema. Tsáijyúhjáa áwahíjcyalle majcho dííbyema íihjyúvacoóca. Aalléhjáa Píívyéébere túkévéjtsóneri íhdéjucó íiná pájtyeíñe úúbállehíjcyalle tétsihvu itsááne duurúvá Píívyéébeke. ³⁸ Ááné boonéhjáa úúbállelle Jetsóó Mépájtyetétsoobe íjcyájucóóné pámeere Jerotsarée múnáa ípájtyetéíñe ítsohíjcyámeke.

Natsaréevu ditye óómiñe

³⁹ Ehdúhjáa Píívyéébé taúhbaju néhdu Jetsóój tsííjúmútsí imyéénúné boone oomí Gariréa ííñújivu íhcyóómi Natsaréevu. ⁴⁰ Aanéhjáa Jetsóó Píívyéébé piáábójú pañe tsaímíyé píívyeebe panévare waajácúhi.

Duurúvájá pañe Jetsóó Ijcyane

⁴¹⁻⁴² Aabéhjáa tsúúca 12 pijcyábá Ijcyáábema tsíijumútsí péé Jerotsaréevu pajtyété wañéhjivu ténevá pijcyábádú ipyéhijcyádújuco. ⁴³ Aanéhjáa téené pajtyétavu diityétsidítúyú coévaabe Jerotsaréevu dityétsí wáájácútúné hallúri. ⁴⁴ Ijtsúcunúmútsíhjáa dibye péjucóóné tsaatéma. Áánemáhjáa tsájcoojíjuco ipyéérone néhcóromútsí dííbyeke imúnáá pañe. Téhduréhjáa tsijtye iwáájácúmé pañe néhcóromútsí. ⁴⁵ Áronemáhjáa tsiíne óómimútsí Jerotsaréevu dííbye néhcovu.

⁴⁶ Aamútsíhjáa ájtyumí 3 coojívatu duurúvájá pañe taúhbájú uwáábojtéj pñe ácuúcunúúbé ditye íhjúvájcatsíñé lléébúacunúhíjcyáábeke. Aabéhjáa téhdure díllóhíjcyá ícyánéjcutu diityéke. ⁴⁷ Ááneríhjáa ávyeta ullévenúmé muhdú kémúúbejííva wáájácúneri. Téhduréhjáa dííbyeke ditye díllone dibye áñúcu híjcyáneri ullévenúme. ⁴⁸ Áhduréhjáa tsíijumútsí dííbyeke íájtyúmíne ullévenúhi. Áábekéhjáa tsíju nééhií:

—Llíhij, ¿aca íveekí ehdu múhtsikye ú dáriivéhi? Muurá muhtsi díícyáánidyu néébema uke ménéhcohíjcyá tsíñehjíréjuco íjtsámeímútsíye.

⁴⁹ Áánéllíihyéhjáa neebe diityétsikye:

—¿Aca muhdú ííivane oke ámuhtsi ménéhcohíjcyáhi? ¿Aca tsá ámuhtsi mewáájácútú Llíhíyó wákimyéiyi o Ijcyáidyújuco o Ijcyane?

⁵⁰ Ehdúhjáa diityétsikye dibye nééne tsá dityétsí wáájácútú ñná íñééiyóné ehdu dibye nééneé.

⁵¹ Aabéhjáa botsíi diityétsima oomí Natsaréevu. Aabéhjáa ícyahíjcyá tsaímíyé diityétsima muhdú

dityétsí ímillédu. Aanéhjáa imíwu tsíju íjtsúcunúneri ítsámeíhijcyáhi. ⁵² Aabéhjáa tsúuca kééméveebe mítyanéjuco wáájacúúbeke ímí Píívyéébe íjtsúcunúúbeke téhdure míamúnaa ímí íjtsúcunúhi.

3

*Tsojtsó múnájpi Jóáa úwaabóne
(Mt 3.1-12; Mc 1.1-8; Ja 1.19-28)*

¹ Téjyúhjáa 15 pijcyábájuco Tibéerio pañétúejpi ávyéjuube íjcyánáa Póótsio Piráátó Jodéa iñújí avyéjuúbe. Áánetúhjáa Heróódé Gariréa iñújí avyéjuúbe. Áánetúhjáa íñahbe Peripé Itoréaa, Taraconíítee, íjcyané iñújíicú avyéjuúbe. Áánetúhjáa Ritsaníá Abiríniá iñújí avyéjuúbe. ² Áánetúhjáa Anáama Caipáamútsí pañétúejtési llúúvájte avyéjútési. Téjyúhjáa Tsacariá hajchi Jóáa ínéubará píívyétúné iñújíri íjcyáábeke Píívyéébe néé dibye iúwááboki. ³ Ahdújucóhjáa dibye úwááboobéré péhijcyané patsíhjívá múnáakéré Joodáa úníuri íjcyané iñújííne múnáake. Nehíjcyaabéhjáa ditye ímítyuháñé íhvéjtsóne Píívyéébe icyánejcúvuréjuco íbúwáávéne itsójtsoítsámeí Píívyéébe diityedí ídáátsóvéne diityé ímítyú ílluréjuco íábájííveki. ⁴ Ehdúhjáa Jóáa úwáábohíjcyá Píívyéébe ihjyú uubáalle múnájpi Itsaiaúvú íllu néhdújuco:

Méllééboó ínéubará píívyétúné iñújíri íjcyaaabe keeváwu íllu úwaabóne: “Méímibáávyé ímítyú ámuha meícyahíjcyánetu tsáimiyéjuco

ámuha meíjcyámeke Ávyéjuube íajtyumívaki.
 5 Méimibáavyé ámuhá íjtsaméi éhne
 múúne juuva nehníwu nénéhjiiri péeroju
 meímíbájchoju ímí tsatújkevérejuco
 íjcyadu. 6 Muurá Píívyéébe wálloó meke
 pájtyetésóííbyeke pámeere míamúnaa
 íajtyúmiki.”

7 Ehdúhjáa Jóáa úwáábohíjcyánéllii tsaate
 peecútéré dííbyedívú itsójtsótsámei tsáámeke neébe:

—¿Ávyeta mía ííñimyéuméméjté ámuúhal
 ¿Múha ámuhakye néé peecútéré ámuha
 metsójtsótsámeíñeri mepállójcóiyóné Píívyéébe
 meke méimítyuháñé hallútú ícúbáhraíñé
 méumíwari íjcyánetu? 8 Tujkénúí méuujétsó
 ímiáané Píívyéébé icyánejcúvuréjuco ámuha
 meíbúwaavéné mewáájácu ímiáané tehjújuco
 ámuha meíjcyane. Tsá ámuha menémeítyuró
 Aavaráaúvúj tsiménémúhaabe ámuha meíjcyánéllii
 ñná ámuhakye pájtyéityúne. Muurá íñe néwayúúné
 íjcyáronetu Píívyéébe ípívyéjtsóiyá tsijtye
 Aavaráaúvúj tsiménémúháábeke. 9 Aabe muurá
 téhmehíjcyá ímítyúmeke iwáágóoíñé éhne múúne
 tsaapi íbájtsotu ímiñe néévátuhéhjí úwáájiri íllóne
 cóvajtsódu.

10 Ehdúhjáa díbye néénéllii tsaate néé dííbyeke:

—¿Aanéhaca muhdú muha méíjcyáiyáhi?

11 Áanélliihyéhjáa neébe:

—Wájyamúúvámé ájcúiyá tsájaavu tsaate
 wájyamúúvátúmeke. Áhdure majchómá íjcyame
 ájcúiyá ímajchoma íjcyátúmeke. Ehdúhjáa neebe
 díityéke.

12 Téhduréhjáa tsaate ávyéjúúbé wáábyuta dsíidsike áhdótsohíjcyámé itsójtsótsámeí dííbye éllevu ipyééne néé dííbyeke:

—Uwááboóbej, ¿aca muhdú muha méíjcyáiyá ímí Píívyéébema meíjcyaki?

13 Áánélliihyéhjáa neébe:

—Tsá ííñújí avyéjúúbé taúhbaju néené ehniíñevu ámuha maáhdótsohíjcyáítyuró míamúnáake.

14 Áhduréhjáa tsaate tsodáhómú néé dííbyeke:

—¿Ácooca muha muhdú méíjcyáiyáhi?

Áánélliihyéhjáa idyé neébe:

—Tsá tsaaté éhne peecutére ámuha medótúcu híjcyáítyuróne. Áhdure tsá tsaaté hallúvú ámuha maállítyuróne. Áhdure ámúhake múhduná dítye ámúhá wákimyéí áhdone múu ímí íjtsúcunú tehdújuco.

15 Ehdúhjáa diityéké Jóáa nénéllii dííbyedítyú míamúnáa íjtsámeí tsáijyu múu diibyéjuco míamúnáake pájtyetétsóibye díbye íjcyane.

16 Áronáacáhjáa neebe diityéke:

—Muurá ihdyu ámúhake ó tsótsohíjcyá nújpácyori. Áánetu íjcyabe tsijpi táhboone úwáábóibye táehniíñevu íhtsútuube íjcyáábeke íjtyúhápáájíubaré o tácoríúcu dííbyedívú o pííhívéítyúroóbe. Díbye ihdyu ímíáané cáhcújtsómé pañévú pícyoó Píívyéébé Apíícho. Áánetu cáhcújtsótúmeke cújúwá pañévú waagóoíibye.

17 Muurá dówajcáróváibye ímítyúmedítyú ímíáámeke éhne múúne bívva pañétú tríigo meújcyane maááhívetsódu. Muurá ímíáámeke

iújcúne ímityúmeke waagóoiibe cúújuwa múijyú áabatéityúwá pañévú éhne múúne trígo néévá meújcúné boone téhiibájí bñvámá mecóvajtsódu.

¹⁸ Ehdúhjáa Jóáa ímiáájú úwáábohíjcyá míamúnáake. ¹⁹ Aabéhjáa ávyéjuube Heróódeke néé íveekí ímíñejíí íñahbe Perípé táábake dibye táábaváne. Téhduréhjáa neebe dibye tsíñehji ímityúné méénuhíjcyáne. ²⁰ Ehdúhjáa Jóáa úwaabóné illéébóiyótsihvu illure dííbyedívú tééné hallútú cuvéhoojánútsoóbe. Ááneríhjyáa éhnííñevúré ímityúné méénuúbe.

Jetsóó tsójtsótsámeíñe
(Mt 3.13-17; Mc 1.9-11)

²¹ Aanéhjáa Jóáa míamúnáake tsótsohíjcyáábedívú téhdure Jetsóó tsójtsótsámeíhi. Aabéhjáa Jetsóó Píívyéébema íhjyúvánáa cáámetu dííbyé Apííchó íjuuúdú bóhówaavéné niityé dííbyedívu. ²² Áánaacáhjáa Píívyéébe néé cáámetu:

—Uu Hájchíwúuke o wájyúúbedi mítyane ó imíjyúúhií.

Jetsóó íhdé múnáaúvu
(Mt 1.1-17)

²³ Aanéhjáa Jetsóó 30 pijcyábá íjcyaaabe botsíi tujkénú íwákimyéi. Aabéhjáa tene némeíhjcyádú Jotséé hajchi. Áánetúhjáa Jotséé Eríí hajchi.

²⁴ Áánetúhjáa Eríí Matáá hajchi. Áánetúhjáa Matáá Revíí hajchi. Áánetúhjáa Revíí Mééki hajchi. Áánetúhjáa Mééki Jáána hajchi. Áánetúhjáa Jáána tsijpi Jotséé hajchi. ²⁵ Áánetúhjáa Jotséé Matatíá hajchi. Áánetúhjáa Matatíá Amóó hajchi.

Áánetúhjáa Amóó Naóó hajchi. Áánetúhjáa Naóó Ééri hajchi. Áánetúhjáa Ééri Nagái hajchi.
²⁶ Áánetúhjáa Nagái Máá hajchi. Áánetúhjáa Máa tsijpi Matatíá hajchi. Áánetúhjáa Matatíá Tsemeíí hajchi. Áánetúhjáa Tsemeíí Jotséé hajchi. Áánetúhjáa Jotséé Jodáá hajchi. ²⁷ Áánetúhjáa Jodáá Joanáá hajchi. Áánetúhjáa Joanáa Réétsá hajchi. Áánetúhjáa Réétsa Tsorobabéé hajchi. Áánetúhjáa Tsorobabéé Tsaratiéé hajchi. Áánetúhjáa Tsaratiéé Nééri hajchi. ²⁸ Áánetúhjáa Nééri Méékí hajchi. Áánetúhjáa Mééki Áádi hajchi. Áánetúhjáa Áádi Cotsáá hajchi. Áánetúhjáa Cotsáá Emodáá hajchi. Áánetúhjáa Emodáá Ééré hajchi. ²⁹ Áánetúhjáa Éére Jotsoéé hajchi. Áánetúhjáa Jotsoéé Erietséé hajchi. Áánetúhjáa Erietséé Joríí hajchi. Áánetúhjáa Joríí Matáá hajchi. Áánetúhjáa Matáá Revíí hajchi. ³⁰ Áánetúhjáa Revíí Tsimeóó hajchi. Áánetúhjáa Tsimeóó Jodáá hajchi. Áánetúhjáa Jodáá Jotséé hajchi. Áánetúhjáa Jotséé Jonáá hajchi. Áánetúhjáa Jonáá Eriakíí hajchi. ³¹ Áánetúhjáa Eriakíí Meréá hajchi. Áánetúhjáa Meréá Maináá hajchi. Áánetúhjáa Maináá Matátá hajchi. Áánetúhjáa Matátá Natáá hajchi. ³² Áánetúhjáa Natáá Dabíí hajchi. Áánetúhjáa Dabíí Itsaíí hajchi. Áánetúhjáa Itsaíí Obéé hajchi. Áánetúhjáa Obéé Bóó hajchi. Áánetúhjáa Bóo Tsamóó hajchi. Áánetúhjáa Tsamóó Naatsóó hajchi. ³³ Áánetúhjáa Naatsóó Aminadáá hajchi.

Áánetúhjáa Aminadáa Aráa hajchi. Áánetúhjáa Aráa Ejróo hajchi. Áánetúhjáa Ejróo Páaré hajchi. Áánetúhjáa Páare Jodáa hajchi. ³⁴ Áánetúhjáa Jodáa Jacóóbó hajchi. Áánetúhjáa Jacóóbó Itsáa hajchi. Áánetúhjáa Itsáa Aavaráa hajchi. Áánetúhjáa Aavaráa Tarée hajchi. Áánetúhjáa Tarée Nacóo hajchi. ³⁵ Áánetúhjáa Nacóo Tseróo hajchi. Áánetúhjáa Tseróo Ragáo hajchi. Áánetúhjáa Ragáo Perééké hajchi. Áánetúhjáa Perééké Hebée hajchi. Áánetúhjáa Hebée Tsáára hajchi. ³⁶ Áánetúhjáa Tsáara Caináa hajchi. Áánetúhjáa Caináa Apatsáa hajchi. Áánetúhjáa Apatsáa Tsée hajchi. Áánetúhjáa Tsée Noée hajchi. Áánetúhjáa Noée Ramée hajchi. ³⁷ Áánetúhjáa Ramée Matotsarée hajchi. Áánetúhjáa Matotsarée Enóo hajchi. Áánetúhjáa Enóo Jarée hajchi. Áánetúhjáa Jarée Mararée hajchi. Áánetúhjáa Mararée Caináa hajchi. ³⁸ Áánetúhjáa Caináa Enóo hajchi. Áánetúhjáa Enóo Tséeté hajchi. Áánetúhjáa Tséete Adáa hajchi. Aabéjháa diibye Adáake Píívyéébe ípívyéjtsó tujkénú ííñúbatúre.

4

Jetsóoke Naavéné mávárijhóne
(Mt 4.1-11; Mc 1.12-13)

¹ Aanéjháa Jetsóo pañe Píívyéébé Apííchó íjcyaaabe Joodáatu oómííbyeke téenere tsajtyé ííñéubá píívyétúné ííñújivu. ² Áhullévúhjáa Naavéné mávárijhó dííbyeke. Áíjyúhjáa 40 coojívájucu

májchótuube téhulle íjcyaaabe ajyáábáavatéhi.
³ Áábekéhjáa diibye Naavéné nééhií:

—Bo ímiááné Píívyéébé Hajchi u íjcyáhajchíí íu
 nééwáyutu pááaho dípívyéjtsóne majchoj.

⁴ Áánélliihyéhjáa Jetsóó néé dííbyeke:

—Muurá Píívyéébé waajácúháámitu nééené:
 “Tsá apááñéré majchó tájpi meíjcyatúne.”

⁵ Ehdúhjáa Jetsóó nééné boonétú dííbyeke
 tsajtyéébé caméhbaúvu. Átsihdyúhjáa úújétsoobe
 páneere ííñújí avyéjuvu. ⁶⁻⁷ Áánemáhjáa neebe
 dííbyeke:

—Íñe páneevúré uke ó ájcuú u mímóúúvéne oke
 u dúúrúvánhajchííju. Muurá tahñe páneere íñe
 imíwu nééne íhstútunéhjí íjcyane. Áánevu muurá o
 ímíllémeke ó ájcúiyáhi.

⁸ Áánélliihyéhjáa idyé neebe Jetsóó dííbyeke:

—Muurá Píívyéébé waajácúháámitu nééené:
 “Máavyéjuube Mépiivyéébekéré medúúrúváábeke
 méíícúvéiyáhi.”

⁹ Ááné boonétúhjáa idyé dííbyeke tsajtyéébé
 Jerotsaréevu. Áánemáhjáa duurúvájá hallúvú
 cáamevu itsájtyéébeke neébe:

—Áyu cána ímiááné Píívyéébé Hajchi u íjcyáhajchíí
 íchihdyu cátsiñíívyé baavújuco. ¹⁰⁻¹¹ Muurá dííbyé
 waajácúháámitu nééené:

Píívyéébe wálloó níjkyéji múnáake uke ditye
 ityéhme íná uke ipájtyétuki. Aabe tsá
 ííneúbatú u wápújúúvéityúne.

¹² Ehdúhjáa Naavéné Jetsóoke néénéllii neébe:

—Téhdure muurá Píivyéébé waajácúháámitu nééneé: “Tsá Máavyéjuube Píivyéébeke memávárijchóityúne.”

¹³ Aanéhjáa tsiĩne imávárijchóiyóné ipíivyetéjúcóótúnéllii ílluréjuco dibye íhvéjtsoíñúné dííbyeke.

Jetsóó úwáábótujkénúné Gariréá iiñúji múnáadíyu

(Mt 4.12-17; Mc 1.14-15)

¹⁴ Átsihdyúhjáa óómiibye Jetsóó Gariréá iiñújivu Píivyéébé Apííchó dííbyé pañe íjcyáabe. Áijyúhjáa dibye méénúné uubállé tsújaavé páneere tééné iiñújiri. ¹⁵ Aabéhjáa tééné iiñújiri íjcyané pihcyáávejááneri úwááboobéré péhíjcyáábeke duurúvahíjcyáme.

Jetsóó Natsaréri úwaabóne

(Mt 13.53-58; Mc 6.1-6)

¹⁶⁻¹⁷ Átsihdyúhjáa peebe Natsaréevu ípyée ipíivyécoomívu. Aabéhjáa imyéénuhíjcyádú wáyeéévejcóójí pihcyáávéjá pañévú eevé Píivyéébé ihjyú uubálle múnáajpi Itsaíaúvú waajácúhaamívú ditye ájcuháámi. Íllúhjáa dibye éévetsíí nééhií:

¹⁸ Píivyéébé Apííchó óóma íjcyáhi. Aabe oke picyóó ímiájíjtó wáájácútúmeke o úúbálleki. Muurá ídátso ícyahíjcyámé ímítyúnéhjí pañe éhne múúne hállúvatúmé íjcyadu ícubáhrajte. Áánetu diityéké ó íjchívyétsoóhi. ¹⁹ Áámeke ó úúbálleé Píivyéébe diityémá ditye pájtyetéiñe méénune.

20 Ehdúhjáa nétsii iéévéne boone téhaamívu tééjá wákimyéi múnáájpikye iájcúne ácúúveébe. Áábedívúhjáa pámeere tééjá pañe íjcyame ullévenúhi.

21 Átsihdyúhjáa neebe diityéke:

—Ehdúu Píívyéébe íwaajácúháámitu nééne éévé tsúúca úújetéhi. Aane muurá tsúúca ámuha melleebó o éévene.

22 Ehdúhjáa Jetsóo diityéké nééne pámeere ímí íjtsúcunúhi. Aaméhjáa iúllévenúne néjcatsíhi:

—¿Aca tsá éhne áánu Jotséé hajchi íjcyatúne?

23 Átsihdyúhjáa neebe diityéke:

—Behtyu ámuha oke méneéhi: “Taabóóbé u íjcyaaabe bo uure tááboméj.” Ehdu muurá ámuha méneé íllu ámuha oke menééiyóne: “Capenaóó cóómiyíi méénúráítyúronéhjí u méénuhíjcyádú cána meenu ícyoomíyí awáá úpée u píívyécóómiyi.”

24 Átsihdyúhjáa tsiíñe neébe:

—Cáhawáá ímiáánetúré ámúhake o néékií: Tsá muurá cáábyekéikyé Píívyéébé ihjyú uubálle múnáadítyú íiñúji múnáa ávyejúúllétyuróne.

25 Muuráhjáa íjraémú pañe mítyame pííbájjyute walléemú íjcyará Eriáúvú Píívyéébé ihjyú uubálle múnáajpi íjcyácoóca. Téijyúu ájyaba téené íiñújiri 3 pijcyábáj piínévú daari íjcyánaáaca. 26 Áronáacáa tsá Píívyéébe wállóotú Eriáúvuke diityé éllevu díbyée diityéké nééne dítye lléébóityuróné iwáájácúnema. Áánemáa wállóobe Tsidóo íiñújiri íjcyacóómí Tsaréetari íjcyané piíbájjyulle éllévuré dííbyeke. 27 Téhdurée íjcyámé mítyame íjpi chajááveri chémeme Eritséouúvú Píívyéébé ihjyú uubálle múnáajpi íjcyáijyu. Árómedítyúu tsá

tsáápíuba bóhíítsámeítyúne. Apáábyéree Tsííríá iĩńúji múnáajpi Naamáá bóhíítsameí Eritséodívú ípyée icyáhcujsódújuco íjcyaaábe.

²⁸ Ehdúhjáa Jetsóó néénetu cayóbáávatémé pámeere pihcyáávéjé pañe íjcyame. ²⁹ Áánemáhjáa dííbyeke íjchívyetsómé técoomi íjcyáné caméhbáutu dííbyeke iwááóroki. ³⁰ Áronáacáhjáa múijyúrá péjúcoóbe.

*Tsáápi pañétú naavéneke Jetsóó wáágoóne
(Mc 1.21-28)*

³¹ Aabéhjáa péé Gariréá iĩńújiri íjcyacóomí Capenaóovu. Átsíi múnáakéhjáa úwááboobe wáyeéévejcóóji. ³² Aaméhjáa ullévenúhjycyá muhdícyánéjcurí tujkévéwu díbye úwáábóneri.

³³ Áijyúhjáa íjcyaaabe tsaapi tétsihyi pihcyáávéjé pañe naavéné ípañe íjcyaaábe.

³⁴ Aabéhjáa kéévánécoba nééhií:

—Jetso Jetsóoj, Natsarée múnáajpi u íjcyaaábej! ¿íveekí múúhake ú pátsárijcyóváhi? ¿Mityá múúhake ú waagóovaj? Muurá uke ó waajácú ímiáábé Píivyéébé Hajchi u íjcyane.

³⁵ Ehdúhjáa naavéné dííbyé pañétú íhgyúvánéllii Jetsóó néé dííbyeke:

—¡Cúúvéhulléré díícyá! ¡Díjchivye áadí pañétu!

Ahdújucóhjáa díbye íjchivyéné diityéj pñnévú íjcaáyóóbedítýú dííbyeke tútávájtsótuubére.

³⁶ Ááneríhjyáa pámeere iúllévenúne néjcatsíhi:

—¿Aca múhdutú díbye néhdújuco naavémú íchívyehíjcyáné tsaaté pañétu?

³⁷ Ehdúhjáa díbye méénuhíjcyáné uubállé tsújaavé pámeere tééné iĩńúji múnáadívu.

Péedoró báábeke Jetsóó bóhĩtsóne
(Mt 8.14-15; Mc 1.29-31)

³⁸ Aanéhjáa pihcyáávéjǎ pañétú iǐjchivyédú Jetsóó péé ímamyémuma Tsimóo jávu. Áánáacáhjáa dííbyé baabe áíívyeri chéménéllii dííbyeke nééme dibye íbóhĩĩtsoki. ³⁹ Ahdújucóhjáa dibye teene cheme úhbánetu díílleke tene pájtyene. Aalléhjáa íbóhĩĩne diityéké májchotsóhi.

Mítyámeke Jetsóó bóhĩtsóne
(Mt 8.16-17; Mc 1.32-34)

⁴⁰ Áíjyúhjáa meíjyunúrónáa tsívahíjcyámé páhduváré nééne chémeri chéméméhjike dííbye éllevu. Áámekéhjáa idyócarájconeri bóhĩĩtsohíjcyáábe. ⁴¹ Aanéhjáa tsaaté pañétú dibye naavémuke íjchívyetsómé nehíjcyáhi:

—Uu muurá Píívyéébé Hajchi.

Waajácúméhjáa ímiááné diibyéjuco Pájtyetétsoobe dibye íjcyane. Áámekéhjáa neebe tsiĩne ditye tehdu íh̄jyuvájúcoótuki.

Jetsóó úwaabóné pahúllevaré Gariréa iĩnújǎ pañe
(Mc 1.35-39)

⁴² Aanéhjáa tsitsíĩvevu Jetsóó péé técoomítyú tsiéllivu múubará íjcyátúhullévu. Árónáacáhjáa míamúnaa néhcoméré pééme úújeté dííbyedívu. Aaméhjáa wájyurá dííbyeke dibyéi ipyéétu diityédítyu. ⁴³ Árónáacáhjáa neebe diityéke:

—Árónáa ó imíllé téhdure tsícyoomíjǎ múnáake o úúballéné Píívyéébé avyéjuto íjcyáné uwááboju. Muuráhjáa téénéllii Píívyéébe oke wallóóhií.

44 Ahdújucóhjáa dibye úwááboobéré péhijcyáné Gariréa iñújiri pihcyáávejááné pañe.

5

Mítýane amómeke ditye újcune
(Mt 4.18-22; Mc 1.16-20)

¹ Tsáijyúhjáa Jetsóó Genetsarée unéú úníuri íjcyánáa mítýane míamúnaa dííbyedívú pihcyaavé Píívyéébé uwááboju illéébúacunúné ímíllénema.

² Áanáacáhjáa ájtyúmiibe míneecu lévemíícú tééú úníuri cátsuhjúacunúmíícú témíícú aabájajtéhjáa ítsínúcoohóné iñíjtyu íjchívyéné boonémíícú.

³⁻⁴ Aanéhjáa Tsimóo éhmí pañévú iúcaávéne neebe ditye áyánéwu dííbyeke pínéehívú icyátújcaáyoki. Aabéhjáa téémí pañétú diityéké iúwáábótsihdyu néé Tsimóoke:

—Áyu cána illuréjuco ípañétsíí métsínúútej.

⁵ Áanéllihyéhjáa Tsimóo néé dííbyeke:

—Ávyéjuúbej, ávyetáne pécóhájchótá muha metsínuurómé tsá meújcutú tsáápíúbake. Árónáa ihdyu u néénéllí tsiíñe muha métsínúúhi.

⁶ Ahdújucóhjáa tsínuume mítýane újcune amómeke. Ávyetáhjáa tsínucóohó illuréjuco móhtobáné diityé padúúcuri. ⁷ Áanéllihyéhjáa íhyójtsíneri bómíhcómé íñahbéjté ihdyúémíri íjcyámeke ditye ípíáábotéki. Ahdújucóhjáa péémema ditye íjchívyetsóne. Aanéhjáa ávyeta íhmínéécú buúúvetu. ⁸ Ááneríhjáa diibye Tsimóo Pééodoro iúllévenúne Jetsóo lliíñévú ímímóúúvéne néehíí:

—Ávyéjuúbej, ímítyuube o íjcyaaabe tsá díúníuri o íjcyáítyuróne.

⁹ Ehdúhjáa neebe ávyétá mityáné amómeke iújcúneri iúllévenúnema. ¹⁰ Téhduréhjáa íñahbéjtétsí Tsebedéó hájchimútsí Jacóóboma Jóáámutsi ullévenú téeneri. Áronáacáhjáa Jetsóó néé Tsimóoke:

—Tsájúréévedíñe. Muurá íñe amómé lliíñája múnáajpi u ícyahíjcyaaabe ícyoocátú míamúnáakéréjuco Píívyéébé icyánejcúvú u íbúwáávétsoíñe.

¹¹ Áánélliihyéhjáa icyátsúúvétsihvúré páneere íhvéjtsóne Jetsóomáyéjuco dítye pééneé.

*Íjpi chájáávéébeke Jetsóó bóhítsóne
(Mt 8.1-4; Mc 1.40-45)*

¹² Aabéhjáa Jetsóó tsácoomíyí íjcyánáa tsaapi íjpi chájááveebe tsáábe dííbyeke íajtyúmííbé lliíñévú ímímóúúvéne nééhíí:

—Ávyéjuúbej, ¿aca muhdúiyó teene oke u bóhítsóne?

¹³ Áánélliihyéhjáa Jetsóó dííbyeke dócárájcoobéré nééhíí:

—Mu ihdyu tehdújucoj.

Ehdúhjáa díbye néénemáyé tsúúca bóhííbe.

¹⁴ Áábekéhjáa boíjcyuube díbye muucá iúúbállétu muhdú íbóhííne. Neebéhjáa dííbyeke:

Tsapéhdúré llúúváábe éllevu pééne dííbyedívú dúhjétsámeityeco. Ááne Moitséeúvúu néhdu Píívyéébeke tsíeméneri ú íícúveé téenetu míamúnaa iwáájácu u bóhíjucóóne.

15 Ehdúhjáa dibye néérónáa tsúúca pámeere téené uubállé waajácúhi. Áánélliihyéhjáa mítyane míamúnaa pihcyáávehíjcyá dííbyé uwáábovu dibye diityéké ibóhíitso ditye chéménéhjitú. 16 Áronáacáhjáa diityédítýú múha íjcyátúhullévú péhíjcyaaabe Píívyéébema íhhyúvaki.

Jipi vááúmeityúúbeke Jetsóó bóhíitso
(Mt 9.1-8; Mc 2.1-12)

17 Aabéhjáa Jetsóó tsáijyu úwáábohíjcyánáa ijcyámé tétsihyi paritséómuma taúhbájú uwáábojte Gariréaa, Jodéaa, íjcyáné iñújjícutu pahúllevátú tsáámeé. Áhduréhjáa ijcyámé tsaate Jerotsaréetu tsáámeé. Aaméhjáa íiténáa Jetsóó Píívyéébé ihnáhoori bóhíitsohíjcyá chéméméhjike. 18 Áanáacáhjáa tsaate tsivá ííbotári íjpi vááúmeityúúbeke. Áábekéhjáa imíllerómé Jetsóó tsájá pañe íjcyáábe éllevu itsájtyene. 19 Áronáacáhjáa tsá ditye píívyetétú múhdutú iú cáávéiyóné mítyane míamúnaa íjcyánéllíihye. Áánélliihyéhjáa cáamevu iñeríívyéne dííbyé tujkévetu idyóhejúróhéjutu niityétsómé dííbyeke míamúnááj piínévu. 20 Aaméhjáa ímí cáhcujtsóné iwáájácúne neebe Jetsóó dííbyeke:

—Muúbej, tsúúca úhdi o ídáátsóvéne díímítýú ó ábájíivéhi.

21 Ehdúhjáa Jetsóó nééne taúhbájú uwáábojtémá paritséómú illéébóne néjcatsíhi:

—¿Muubáami aabye íveekí ímityúné íhhyúvá Píívyéébe ímí íjtsúcunúnejíivari? Tsá muurá

míamúnáá imítjuháñé mewáágoóíturóne. Apáábyéré ihdyu Píívyéébe piivyété teene iwáágoóne.

²² Ehdúhjáa ditye néjcatsíñé Jetsóó iwáájácúne néé diityéke.

—¿Aca íveeki ehdu ámuha méíjtsámeíhi? ²³ Áánerá ó piivyété míamúnáadi o ídáátsóvéne diityé imítjuháñé diityémá o ímíbajchóne. Áánéllii ó piivyété áánúke o nééneé: “Úhdi o ídáátsóvéne díimítýú úúma ó ímíbajchóhi.” Áhdure ó piivyété o nééneé: “Dímíjpyeténe dipye.” ²⁴ Ahdícýane cáhawáá óvíi ámuha máájtyumí Míamúnáájpidívúu o ípívyééveebe muhdú o méénune.

Ehdúhjáa íñéene díibye íjpi vááúmeítýúúbeke neébe:

—Dímíjpyeténe eene dííhbotámá dipye dihjávú.

²⁵ Ehdúhjáa Jetsóó néénemáyé diityéj pñétú íjyóócúúvéne péjúcoobe ihjávú Píívyéébeke dúúrúvaabére. ²⁶ Ááneríhjýa pámeere tétsihyi íjcyame iúllévenúne téhdure duurúvá Píívyéébeke. Aaméhjáa itsájúréevéne nééhií:

—¿Aca muhdú aabye meke ullévenútsóhi?

*Revíkye Jetsóó újcune
(Mt 9.9-13; Mc 2.13-17)*

²⁷ Átsihdyúhjáa péébe Jetsóó ájtyúmité Revíikye ííñújí avyéjúúbé wáábyuta dsíídsike íáhdótsohíjcyátsihyi ácuúcunúúbeke. Áábekéhjáa neébe:

—Muúbej, ookéréjuco duráávye.

²⁸ Ahdújucóhjáa díbye páneere imyéénuhíjcyané ííhvéjtsóne dííbyemáyéjuco pééneé.

29 Aabéhjáa Jetsóoma wáñehjívaté ihjyávu. Áánevéhjáa dibye míñutsómé mítyame tsáá tsijtye ííñújí ávyéjúúbé wáábyuta íjcyáne dsíídsí ahdótso múnaa. Áhduréhjáa tsíjtyehji íjcyá tétsihyi diityéma. 30 Áánélliihyéhjáa paritséómú taúhbájú uwáábojtémá nées dííbyé mamyémuke:

—¿Aca íveekí ámuha ménahbévá aatyé ímiáámemájíivari?

31 Áánélliihyéhjáa Jetsóo néehíí:

—Tsá muurá taabóobé bóhime tsaímíyé néemeke táábotúne. Muurá ihdyu chémémekéré tááboóbe.

32 Ahdícyane tsáháa ímiááme wáábyú o tsáátune. Muuráhjáa ímítyúme wáábyú o tsáá diityéké o ímíbaávyétso Píívyéébé icyánejcúvuréjuco ditye íbúwááveki.

*Jetsóo mamyému majcho áwatyúne
(Mt 9.14-17; Mc 2.18-22)*

33 Ehdúhjáa Jetsóo néénéllii néeme dííbyeke:

—¿Aca íveekí Jóáá mamyémuu, paritséómú mamyémuu, íjcyame tsáijyu majcho áwahíjcyá Píívyéébema íhgyúvácoóca? Árónáa muurá dímmamyému tsá tehdu méénuhíjcyatúne.

34 Áánélliihyéhjáa neebe diityéke:

—¿Aca tsaatétsí táábávajcatsíñé wañehjivu tsáámeke ámuha majchótú mááwáchóiyáhi? Ehdú nééne támamyému tsá majcho áwáítyuró diityémá o íjcyané hajchóta. 35 Muurá ihdyu íjcyaiñé diityédítýú o pééiñé. Áijyu ihdyu óví muhdú íñéhajhíí awámye.

36 Ehdúhjáa iñéené boone diityéké úwááboobe néehíí:

—Tsá muurá tene ímityú béhbátu tsúú cáaja wáiyamu mepájaabóne. Muurá íllure éhniíñevu táváajcároba. 37 Áhdure tsá tene ímityú béjpácyo bíinojpácyó mepícyoone tsúú cáau mííhéneu cahpáyú pañévu. Muurá béjpácyo iúhtsaráúúvéneri táváajcó tsúú cáau. Áijyu muurá wágóoovené tsanéécújuco bíinojpácyoo, cahpáyuu, íjcyane. 38 Áánéllii béjpácyo mépañénú bééú pañévúre. 39 Muurá tsúú cáajpácyóré iádone ímillémé tsá adóityuró béjpácyo bíinojpácyo tsúú cáajpácyóré ímí diityédívú néénéllíihye. Ehdúhjáa neebe Jetsóo dityéke.

6

*Wáyeéévejcoójí Jetsóo mamýmú majcho újcune
(Mt 12.1-8; Mc 2.23-28)*

1 Aabéjháa tsáijyu wáyeéévejcoójí ímamyémuma úmihéj piínétú pájtyénáa bajtsóháñetu ujcúme ímájchoki. 2 Aanéjháa paritséomú ííténe néé diityéke:

—¿Aca íveekí ehdu ámuha mémeenú íjcyooji wáyeéévejcoójí meméénúityuróne?

3 Áánéllíihyéhjáa Jetsóo néé diityéke:

—¿Aca tsá ámuha meéévehíjcyatú tsáijyúu íájyabáávaténeíllii íñahbéjtema Dabííúvú téeméné méenune Píívyéébé waajácúháámitu cáátuváne? 4 Muuráhjáa duurúvájá pañévú iú cáávéne ímájchoítyuróné Píívyéébé ícúvé páaa majchomé apáámyéré llúúvájte máchohíjcyáne.

⁵ Áhduréhjáa neebe diityéke:

—Muurá iñe Míamúnáájpídívúu o ípívyéévéébé wáábyuta téhdure téjcooji wáyeéévejcóóji.

*Tsáápi hójtsí Jetsóó ímíjpyetétsóne
(Mt 12.9-14; Mc 3.1-6)*

⁶ Tsáijyúhjáa téenere wáyeéévejcóóji pihcyáávéjá pañévú Jetsóó úwaabóhi. Áánáacáhjáa tsaapi tsánejcúehójtsí íhyójtsi múhdurá néébe tétsihyi.

⁷ Áánéllihyéhjáa taúhbájú uwáábojtémá paritséómú Jetsóodívúré íítehíjcyá dííbyeke téjcooji díbye bóhíítsóhajchíí téénej téeveri ímítyuube díbye íjcyane iñééroki. ⁸ Ehdúhjáa ditye íjtsámeíñe iwáájácúne Jetsóó néé díbye múhdurá íhyójtsi néébeke:

—Muúbej, cána dichaj.

Ahdújucóhjáa díbye péene dííbye éllevu.

⁹ Áábedítyúhjáa neebe diityéke:

—Ámúhake ó dílloó tsane: ¿Aca tsá íjcyooji wáyeéévejcóóji mepíáábóityuro tsaatéke tsíméné pájtyémeke, mityá méíhvéjtsóiyá ditye ídsíjivekij?

¹⁰ Ehdúhjáa iñéene diityéké íítebéré néé dííbyeke:

—Muúbej, cána íllevu cújúúvé díhyótsíj.

Ahdújucóhjáa díbye cújúúvénemáyé téhojtsí ímíjpyeténe. ¹¹ Ehdúhjáa Jetsóó méénune

dííbyeke múnáátsohíjcyámé ííténe ávyetá íhnáhó cayóbáávatéhi. Áánemáhjáa pítyácójcatsímyé muhdú dííbyeke imyéénuíñe.

12-meváké Jetsóó meménú ímamyémú ditye újcyaki

(Mt 10.1-4; Mc 3.13-19)

¹² Téijyúhjáa Jetsóó cáméhbaúvú péébe Píívyéébema ihjyúvápéjcovéhi. ¹³ Ááné tsítsíínevúhjáa pihjyúcuube dííbyema péhíjcyámeke. Áámedítýúhjáa újcuube 12-meváké pañétúejte ímamyémú íjcyame úwááboméré péhíjcyáímyeke. ¹⁴⁻¹⁶ Aaméhjáa ílluúme: Tsimóóhjáa íjcyáábeke téhdure Péédoródívú díbye méménuúbee, íñahbe Aderéee, Jacóóboo, Jóááá, Perípee, Batoroméee, Matéoo, Tomáaa, tsijpi Jacóóbó Apéó hajchii, cananíjtámúejpi Tsimóoo, Jacóóbó nahbe Jóódaá, tsijpi Jóóda Ijcarióóté bóónétúhjáa dííbyedívú méénútsóííbyee, éhdume.

Jetsóó mítyámeke úwaabóne

(Mt 4.23-25)

¹⁷ Aaméhjáa teene cáméhbáutu tsááme wajtsí ítyujkévétsihvu. Áijyúhjáa mítyane míamúnaa Jetsóó uwáábó illéébúacunú tsáácunú pahúllevátú teene Jodéa íiñújitu Jerotsaréetuu, Tíírótuú, Tsidóotuu, íjcyane. Aaméhjáa tsivá chéméméhjike díbye íbóhíítsoki. ¹⁸ Áámedítýúhjáa tsaaté pañe naavémú íjcyámeke díbye wáágóóné boone tsaímíyējuco ditye ícyahíjcyáne. ¹⁹ Pamévárehjáa chéméméhjí ímíílehíjcyará dííbyeke idyómajcóné tsaatéhjáa dííbyeke idyómajcóneriyé bóhíhíjcyané íájtyúmínéllííhye.

Muhdú nééné míamúnaa ímí íjcyane

(Mt 5.1-12)

20 Aanéhjáa Jetsóó ímamyémuke ííténe néehí:

—Maímijyu ihdyu ámuha idáátsóméhjjuúvú menéeme meíjcyanej. Muurá tehdu néémé wáabyuta Píívyéébé avyéju.

21 Maímijyu ámuha meíjcyane dibye ímillédú ámuha meíjcyáíyóneri metsúúrameíhijcyáme. Muurá ámuhákye píááboobe tehdu ámuha meíjcyaki. Maímijyu ámuha meíjcyane kímóhcó nénehji ámuhákye pátyehíjcyáme. Píívyéébe muurá ámuhákye ímíjyúúvetsóhi.

22 Muurá íñe Míamúnáájpidívúu o ípívyéévéébeéjté ámuha meíjcyané déjúcotu oke cáhcújtstómé ámuhákye tsarílleéhi. Aame tsá ámuhákye lléébóityúne. Ámuhákye átérééjtédí idíllóne nehníwu ihjyúvahíjcyáímyé ámuhádítyu. Árome ihdyu maímijyu ámuha meíjcyanej. 23 Muuráhjáa téhdure éíjyúúvú díityé íhdé múnáaúvú Píívyéébé ihjyú uubáalle múnáadi ícúbáhrahíjcyáhi. Ahdu ámuhákye dítye dáríívéroné pañe óví ámuha íllure méimíjyúúhíí. Muurá ámuha meícúbáhrámeíñe áhdó íñe imíjyaú Píívyéébe ámuhákye pícyoóhi.

24 Áánetu ihdyu íhtsutúme ehnéva múnáa téeneriyé tsúúrameíhíjcyámeke máidáátsoju tene pájtyeíñej. Muurá téeneri dítye ímíjyúúveróné níjkévaá díityéma.

25 Ehdu íñe imíjyaú panévatúré ícyahíjcyámeke máidáátsoju tene pájtyeíñej. Muurá idátsó díityemá níjkévaíñe íñe imíjyaú dítye ícyahíjcyaróne. Muurá ímíjyuuri íjcyarómema níjkévaíñe kímóóvevúréjuco.

²⁶ Áhdure ditye ávyejúúllehíjcyámeke máídáátsoju tene pájtyeíñej. Ehdúu muurá diityé ihdé múnáaúvú iye Píívyéébé ihjyú uubáalle múnáadi díllómeímyeke tsaate ávyéjútsohíjcyáhi.

Meke múnáájtsórómeke mewáiyune Jetsóó úwaabóne
(Mt 5.38-48; 7.12)

²⁷ Áhdícyane ámuha oke melléébúcunúmeke o nées ámuha mewáiyu ámúhake múnáájtsórómeke. Áhdure ámúhake tsáríllérómeke múu píaabóhi.

²⁸ Téhdure múu ámúhadítýú ímityúné íhjúvárómema tsaímíyé íhjúváhi. Téhdure ámúhake áábohíjcyáromé hallúvú múu táumeí píáábó Píívyéébeke. ²⁹ Áhdure tsaate ámúhake méénúhajchíí tsá múu píámeítýúne. Téhdure ámúhá wajyámú díivane ditye ámúhadítýú újcúhajchíí múu íhvejtsó tsíijya ditye itsájtyeki. ³⁰ Áhdure ámúhake tsíeméné táumeímyeke múu ajcúhi. Áhdure tsaate ámúha éhné náníhajchíí tsá múu díllotúne. ³¹ Áhdure pamévamáyé ámuha ímí meíjcyane meímílléhajchíí múu íicyánéjcutu ímiááméré ijcyáhi.

³² Muurá ámúhake wájýumekéré ámuha mewájýúhajchíí tsá ímiá wájýú tene íjcyatúne. Muurá ímityúné míamúnaa íjcyarómé téhdure diityéké wájýumemáyé wájýújcatsíhi. ³³ Téhdure ámúhama ímiáámé íjcyámemáyé ámuha ímiáámé meíjcyáhajchíí tsá tene ímityúne. Muurá ímityúmé íjcyarómé tehdu meenúhi. ³⁴ Áhdure ámúhake tsíeménevu ajcúmekéré tééné cápáyóóvére ámuha maájcúhajchíí tsá tene ímityúne. Muurá

ímytýmé íjcyarómé tsaatéké tsíeménevu ajcú ditye ipíámeíkiye. Ahdu tsá múu néétune. ³⁵ Ámúhake múu néhníllérómeke iwáyyúne panévatúré ditye píhtónéhjitu píaabó ditye ámúhake píámeítyúrónááca. Ehdu ámuha mepíáábóhajchíí íhtsútuube Píívyéébej tsíímé ámuha meíjcyame íné imíjyaú méíjcyáahi. Muurá Píívyéébe ímytýmé íjcyarómeke íídaatsólléne píáábohíjcyáhi. ³⁶ Ahdícyane óví ámuha pamévakéré meídaatsólléne mepíáábohíjcyá Méécááni Píívyéébe méénuhíjcyádu.

*Tsijtye múhdurá íjcyáneri meíhjuváváityuróne
(Mt 7.1-5)*

³⁷ Tsá múu íhjuvatú tsijtye múhdurá néémedi Píívyéébe ámúhake íñéétu téhdure ímytýmé ámuha meíjcyane. Tsá múu tsíjtyedi ícúbáhratú Píívyéébe ámúhadi ícúbáhrátuki. Téhdure ámúhake ímytúné tsaate méénuróné múu íhvejsó íná díityéké méénutúmeré téhdure Píívyéébe ámúhake íná imyéénútuki. ³⁸ Múu píaabó múhdurá nééromeke téhdure Píívyéébe ámúhake ipíááboki. Muurá ímiáámeke píááboóbe. Aabe muurá ámuha muhdú tsíjtyeke mepíáábohíjcyádúré ámúhake píááboóhi.

³⁹ Téhduréhjáa tsiíne Jetsóó úwááboobe nééhií:

—¿Aca tsaapi hállúvátuube tsijpi téhdure néébeke tsajtyéiyá tsíéllevu? ¿Aca tsá tsamútsíyé áákityéítyuró wáhyéju dííváné pañévu? ⁴⁰ Tsá muurá tsaapi mamye dííbyeke úwáábohíjcyáábé

ehnííñevu wáájacutúne. Muurá ihdyu páneeréi iníjkévácooca botsíi dibye wáájacúdú wáájacuúbe.

⁴¹ ¿Aca íveekí ámuha méijyácunúhijcyá ámúhá nahbémú hálluúúné pañe wááhyéwuúné íjcyáneri ámúhá hálluúúné pañe úménebááné íjcyane wáájacúmeityúme? ⁴² Muurá úménebááné ámúhá hálluúúné pañe íjcyame tsá ámúhá nahbémuke ámuha menééítyuróne: “Cána muha ámúhakye mebohdo eene wááhyene ámúhá hálluúúné pañe íjcyane.” ¡Ávyeta bañú múnaa ámuha meíjcyame pánehjídú ímiáámeúvúdú ámuúha! Tujkénú méwaagóoméi eene úménebááné ámúhá hálluúúné pañe íjcyane botsíi ímí ámuha maájtyumímé mebohdo teene wááhyene ámúhá nahbémú hálluúúné pañe íjcyane. Ehdu néene tsá múu tsaate wahdííváné ímityúwu méénúneri íjyácunútú tsáijyu múu éhniíñevu ímityúné ámuha meméénuhíjcyáme.

Muhdú meíjcyánetu méwaajácúmei muhdíívamé meíjcyane

(Mt 7.17-20; 12.34-35)

⁴³ Tsá muurá oove néévahíjcyáné uméhé nééváítyuró átéréene oove íjcyatúne. Áhdure oove íjcyatúné néévahíjcyáné uméhé tsá múijyú nééváítyuró oove íjcyane. ⁴⁴ Muurá íñéevatúré méwaajácú uméhééné kéeméhéhjí íjcyane. Tsá muurá múijyú tsúhjívahe nééváítyuró híigoó. Áhdure tsá múijyú wacyónejke nééváítyuró baáco. ⁴⁵ Ahdu íívane muurá ímiáámé ííbúwá pañe ímiá íjtsaméi íjcyanéjuco ditye íhjuváne. Áánetu ímityúmé ihjyúvá ííbúwá pañe ímityúné íjtsaméi

íjcyanéjuco. Muurá muhdú ííbuúúné ííjtsaméí íjcyadújuco ditye íhjuváne.

*Míítyétsi ánúmeíñetu íjcyáné uwááboju
(Mt 7.24-27)*

⁴⁶ ¿íveekí ámuha oke Ávyéjúúbedi médíllóhíjcyá ámuhákye o nééne ámuha melléébóne tehdu meíjcyámejíivari? ⁴⁷ Cáhawáá ámuhákye o úúbálle muhdú tahñéjté oke lléébome íjcyane. ⁴⁸ Muurá tsaapi ánúmeíúbyé cóhpéj nétsihdyu ávyéta páñé itséhdíhvejújiri íapíhajcúné wáduhcúhi. Aaja tsá nújpabya wááóityuró ávyéta cóhpé teja méénúmeíñéllíihye. Ehdu muurá tahñéjté oke lléébome íjcyáhi. ⁴⁹ Áánetu o nééne cáhcújtsotúmé íjcyá éhne múúne tsaapi ímíñeúvú ihjyá apíhajcúné wádúhcútuja dííbyedívú nújpabya wááóné boone díbye ídátsó íjcyadu.

7

*Tsodáhómú avyéjúúbé únú múnáájpikiye Jetsóó bóhíitsóne
(Mt 8.5-13)*

¹ Ehdúhjáa míamúnáama Jetsóó íihjyúvátsihdyu péé ímamyémuma Capenaóovu. ² Ácoomíyíhijyáa romáánómú tsodáhómú avyéjúúbé únú múnáajpi díbye wáiyú néébe ávyeta chémeebe dsíjiveríjyuco. ³ Áánáacáhjáa diíbye íavyéjuube tsúúca waajácú Jetsóó técoomíyí íjcyane. Áánéllíihyéhjáa tsaatéké túkevétsojtédítýú wálloobe dííbye éllevu díbye íbóhíitso íúnú múnáájpiíkiye. ⁴ Ahdújucóhjáa ditye ípyééne néétene:

Ímíáábé diibye tsodáhómú avyéjuube. Áábeke íhya ihdyu tehdújuco u píááboíñe. ⁵ Muurá ímí meke wájuube ijraémú meíjcyámeke. Muuráhjáa dibye nééjuri mépihcyááveja méénúmeíhi.

⁶ Ehdúhjáa ditye néénéllii Jetsóó péé diityémá téhullévu. Aaméhjáa pííhíjúcónáa tsiíñe tsodáhómú avyéjuube wallóó tsíjtyekéréjuco íñahbévajtédítýú ditye íñééte dííbyeke:

—Ávyéjuubej, tsáhaváne ávyeta dííbye jávú u úújetétyú ídátsó dibye néénéllíihye.

⁷ Téénéllíihyévané tsá dibye páñetu úúma íhjúvatétúne. Áánéllíihyévané ihdyu íchihdyuré ú neé dííbyé únú múnáajpi íbóhíiki. ⁸ Muurévá téhdure tsijtye íavyéjute dííbyeke nééne méénuhíjcyáabe. Áhdurévá ítsodáhómuke dibye táuhbánéjuco ditye méénuhíjcyáne. Téhdurévá íúnú múnáajpi dibye néhdújuco méénuhíjcyáne.

⁹ Ehdúhjáa diibye tsodáhómú avyéjuube nééne ditye úúbálléneri Jetsóó ullévenúhi. Áánemáhjáa pámeekéré tétsihyi íjcyámeke ííténe neébe:

—Muurá tamúnaa ijraémú íjcyárómedítýú tsá tsáápíuba ehdu oke cáhcújtsotú eene romáánómuube íjcyároobe cáhcujtsódu. Ehdúhjáa neebe Jetsóó.

¹⁰ Aanéhjáa diibye tsodáhómú avyéjuube wáloome téhullétú wájtsime ájtyumívá tsúúca diibye íúnú múnáajpi bóhíibeke.

Dsíjívéébeke Jetsóó bóhíitsóne

¹¹ Átsihdyúhjáa Jetsóó ímamyémuma Naíivu péébema tsijtye mítyame pééhií. ¹² Aaméhjáa

técoomívú úújetémé ájtyumí tsáápille pííbájuúllé hajchi apáábyéré íjcyaaabe dsíjívéebeke cúúutémeke.

¹³ Áámedíhjáa Jetsóó ídáátsóvéne díílleke nééhií:

—Kímóóvedíñe.

¹⁴ Ehdúhjáa iñéene teene íítémeho díbye ékééveténéllii teehe íhbume íjyócuuvéhi. Aabéhjáa néé tééhoúyuke:

—Llíhi, dácuúve.

¹⁵ Ehdúhjáa díbye néénemáyé tsúúca iácúúvéne ihjyúvaabe díityéma. Aanéhjáa Jetsóó tsííjuke néé dille itsájtye dííbyeke ihjyávu. ¹⁶ Ááneríhjáa pámeere tétsihyi íjcyame itsájúréevéne Píívyéebeke dúúruvámé nééhií:

—Ícyooca ihdyu Píívyéebé ihjyú uubáalle múnáajpi íhtsútuube mééma íjcyáhi. Téhduréhjáa néémeé:

—Muurá íñe Píívyéebe píaabó ihñéjteke.

¹⁷ Ááné uubálléhjáa páneere Jodéa iñúúji múnáadi tsújaavéhi. Aanéhjáa téhdure tsííñe iñúújine múnáa waajácúhi.

*Tsojtsó múnáajpi Jóáa Jetsóo éllevu wáalloomútsi
(Mt 11.2-19)*

¹⁸ Ehdúhjáa díbye méénuhíjcyáné tsojtsó múnáajpi Jóáake ímamyémú úúballéhi.

¹⁹ Áánélliihyéhjáa díityédítýú míityétsikye wáalloobe dítyétsí idílloté dííbyeke díibyéjuco éhnevaa míamúnáake pájtyetétsoíiibe tsááiibe íjcyáhajchíi iwáájácuki, áanetu díibyéjuco íjcyátúhajchíi tsíjpiikyéi ityéhmeke. ²⁰⁻²¹ Aamútsíhjáa Jetsóodívú úújetenáa bóhíitsohíjcyaaabe mítyámeke páhduváré nééne chémeháñeri chéméméhjike. Naavémúhjáa tsaaté pañe íjcyámeke waagóohíjcyaaabe. Áhduréhjáa

hállúvátuméhjike ímípyetétsohíjcyaaábe. Áábekéhjáa neemútsi:

—Tsojtsó múnáajpi Jóáa múhtsikye wallóo diéllevu uke muhtsi medílo ¿ava diibyējuco uu Pájtyetétsoobe éhneváa íñujívú tsááiíbye? ¿Mityá tsáhái diibye u íjcyatúne? ²² Áánélliihyéhjáa Jetsóo néé diityétsikye:

—Wa meóómíñe méuubállé dííbyeke muhdú o úwááboobe méénúráityúronéhjí o méénune ámuhtsi maájtyumíne. Páneere méúúbálleco hállúvátuméhjí hálluvájucóóne, úllétuméhjí úlléjucóóne, íjpi chájááveméhjí bóhíne, lléébótuméhjí tsúuca lléébone, dsíjívémé tsiíñe bóhíne. Áhdure méúúbálleco ídáátsóméhjike pajtyéteju tsúuca úwáábómeíñe. ²³ Maímijyu ihdyu oke cáhcujtsómé íjcyanej.

²⁴ Ehdúhjáa Jetsóo néé Jóáa wállóómútsikye. Aamútsíhjáa óómíñé boone diibye Jóáadityu neébe:

—¿Acáa Jóáa íñéubará píívyétúné íñújiri íjcyáábedívú ámuha mepíhcyáávehíjcyácooca muhdú ámuha méjtsúcunú dííbyeke? ¿A ámuháa méjtsúcunú éhne múúne úmehe kíjyébari vááúmeídyú páhduváre dííbyé íjtsaméi nééneé? ²⁵ ¿A tsaímíyée úcámeíhíjcyaaábe? Muuráhjáa tehdu íjycámeícyá tsá íhdícyátsihyi díbye íjcyáityuróne. Muuráhjáa ávyéjuté jaaháñé pañéiyo díbye. ¿Aané muubá ímiááné díbye? ²⁶ ¿Mityá Píívyéébé ihjyú uuballe múnáajpíi díbyej? Ímiááné diibyējuco. Áronáacáa tsíjtyé ehníñevu díbye.

27 Dííbyedítýú muurá Píívyéébé waajácúháámitu nééneé:

Ó pícyoó díihde tsáápiikye dibye iúúballe
míamúnáake ditye íímíbáavyéne ímí uke
iwáátsúcúpéjtsoki.

28 Aane ímíáánetúré tsá dííbyedu tsijtye néétune.
Árónáa níjkyéjiri íjcyaaabe Píívyéébé avyéjúejtédítýú
íídáátsoobe íjcyároobe avyéjúúlléméíí díibye Jóáá
ehnííñevu.

29 Ehdúhjáa Jetsóó néénetu ávyéjúúbé
wáábyuta íjcyáne dsíídsí ahdótso múnáama tsijtye
múhdumé Jóáádivu tsójtsótsámeímyé waajácú
ímiáábé Píívyéébe íjcyaaabe tehdújuco méénune.

30 Áánetúhjáa paritséomuma taúhbájú uwáábojte
Jóáádivu tsótsótsámeítyúmé íllure ehdíívallehíjcyá
téhdure Píívyéébe díityémá méénúiyóne.

31 Áámekéjhjáa Jetsóó nééhií:

—¿Aca muutédivú íñe ícyoocá múnáake ó
meménúiyáhi? Íhya tsíime divuj. 32 Muurá
múúne lláhájsiri íícume úhbácatsíhijcyádú ámuha
páhduvaré médáíívémeíhijcyáhi. Muurá múúne
íllu úhbácatsíhijcyáme: “Chiiyóro mellíjchúrónáa
tsá ámuha meímíletú mewáhtsine téeneri.
Áhdure máátyóba májtsí memájtsivárónáa
tsá ámuha meímíletú mekímoovéne.” Ehdú
múúne tsíime úhbácatsíhijcyámé íjcyadu muurá
ámuúha. 33 Muuráhjáa tsojtsó múnáajpi Jóáa tsá
májchópityúne. Áhdurée tsá dibye bíinojpácýó
ádohíjcyatúne. Áábedítýúu ámuha ménehíjcyá
mééííbye íjcyáábé pañe naavéné íjcyánéllii ehdu
dibye nééneé. 34 Áábé boonétúu ó bóhówaavé

Míamúnaájpídívú o ípívyééveébe. Aabe panévaré o májchoobe téhdure ó adó bíinojpácyo. Áánetu idyé illuréjuco óhdityu ámuha menéhijcyané oova majchópíwu adópíwu o nééneé. Áhdure ámuha óhdityu ménehíjcyá oova ávyéjúúbé wáábyuta íjcyáne dsíídsí ahdótso múnaa ímityúmé íjcyámedívú o náhbévahíjcyáne. ³⁵ Áronáa muurá Píívyéébeéjté íjcyámedítýú bóhówaavéné díbye díityémá méénuhíjcyáne. Ehdúhjáa Jetsóó néé paritséómuma taúhbájú uwáábojtéke.

Jetsóó paritséómúúbema májchone

³⁶ Aanéhjáa tsaapi paritséómúejpi Tsimóó Jetsóoke míñutsó díbye ihjyávú dííbyema imájchoki. Ahdújucóhjáa péébema dítyétsí májchone. ³⁷ Áanáacáhjáa tsáápille técoomíyí ímityulle íjcyalle Jetsóó tééjari íjcyane iwáájácúne péé tééjavu imyéwu cúvááné pacúúcújpácyoma. ³⁸ Aalléhjáa dííbyé lliñéví icyánoovéváne tááhií. Aanéhjáa imáátyori dííbyej tuháácyú ípípapjchóné ihñíwacoríyé ipáácyúné boone téjtuhácyú ichóhchóne teene pacúúcújpácyoríyējuco dille múrijchóne. ³⁹ Ehdúhjáa dille Jetsóoke méénune díbye eené díbyeke ihjyávú tsájtyeebe ííténe íllu íjtsámeíhi: “Muurá ímíááné Píívyéébé ihjyú uubáalle múnáajpi áánu íjcyaca waajácúiyá aalle muhdíívallé íjcyalle dííbyeke ehdu méénune. Muurá ávyeta múhdurá díílle.” ⁴⁰ Ehdúhjáa díbye íjtsámeíñé iwáájácúne Jetsóó néé dííbyeke:

—Tsímo uke ó néé tsane.

Áánéllíhyéhjáa neébe:

—Bo ihdyu oke diñe, Ávyéjuúbej.

⁴¹ Áánélliihyéhjáa neébe:

—Tsaatétsíhjáa dsíidsi táúmeí tsáápiíkye. Áámútsidítýúhjáa tsaapi ujcú 500-jíva. Áánetúhjáa tsijpi ujcú 50-jíváre. ⁴² Aanéhjáa iáhdóiyóné dityétsí píívyetétúnéllii ílluréjuco dibye íhvejtsóné teene diityétsidi ídáátsóvéne. ¿Aane caabyé diityétsidítýú éhnííñevu dííbyeke wájjune ú íjtsúcunúhi?

⁴³ Áánélliihyéhjáa neebe Tsimóo:

—Íhya diibye eenéhjáa éhnííñevu dsíidsike táúmeiibej.

Áánélliihyéhjáa Jetsóo néehí:

—Tehdújuco.

⁴⁴ Ehdúhjáa neébere díílleke ííténe nées Tsimóoke:

—Éje, muurá íñe uke o ááhívéváróóbema tsá nújpanyóubáre u pícyootú tájtyúhaacyu o níjtyámeiki. Áánáa muurá íñe áámye oke tájtyúhaacyu imáátyori ípípaychóné paacyú íhñíwácori. ⁴⁵ Áhdure keená oke u dúúruváné u chóhchone. Áánáa muurá áámye oke idyúúruváné chóhchohíjcyá tájtyúhaacyu.

⁴⁶ Áhdure tsá oke táhniwau dúúrubájpacyóubari u múríjchotúne. Áánáa muurá oke múríjcholle pácúúcújpacyori tájtyúhaacyu. ⁴⁷ Aane uke o nées mítyane dííllé imítýú íjcyaróné dííllé hallúrí íjcyájúcootúné mítyane oke iwájjune dille úújétsónélliihye. Muurá wahdííváné imítýú tsaaté hallúrí íjcyane diityedí meídáátsóvéne meíhvéjtsóneri tsá mítyane ditye ímíjyúúvéityuróne. Áánetu ávyetá íhtsútú néené imítýú diityé hallúrí

Íjcyaróné diityédí meídáátsóvéne meíhvéjtsóneri muurá mítyane ímíjyuuvéme. Aame meke wajyú mítyane.

⁴⁸ Ehdúhjáa iñétsihdyu neebe díílleke:

—Ímityúné u méénuhíjcyanéhjí tsáhájucu díhyallúrí íjcyájúcootúne.

⁴⁹ Ehdúhjáa Jetsóó néénéllíi tétsihyi tsijtye diibye Tsimóó miñútso múnaa íjcyame nééhií:

—¿Aca muubá aabye íjcyaaabe piivyété miamúnáadítyú ímítyuháñé iwáágoóne?

⁵⁰ Áronáacáhjáa tsiíñe neebe díílleke:

—Oke u cáhcujtsódú íjcyalle tsúuca u pájtyetéllé hallúrí tsáhájucu ñná íjcyatúne. Ahdícyane wa dipye tsaímiyéjucoj.

8

Jetsóoke píáábóné walléemu

¹ Ehdúhjáa imyéénúné boonétú idyé pehíjcyaaabe Jetsóó ímamyémuma tsícyoomíjiri patsíhjívári íjcyájáhjí múnáake iúwáábo muhdú Píívyéébé avyéjú íjcyane. ² Áábekéhjáa téhdure tsaate walléemú nahbénú panévari chémehíjcyámeke dibye bóhítsóme. Áámemáhjáa Maaría Madaréná dííllé pañétúu 7-meváké naavémuke dibye wáágóolle. ³ Téhduréhjáa diityé pañe Heróóde píááboobe Chóótsá taaba Jóáánaá, Tsotsáánaa, íjcyamúpi. Téhduréhjáa íjcyámé tsíjtyehjí panévalu majchó díívánetu dííbyeke píáábohíjcyáme.

*Tsaapi bájtsónetu íjcyáné uwááboju
(Mt 13.1-9; Mc 4.1-9)*

4 Áhduréhjáa mítyane míamúnaa tétsihyi íjcyácoomíjitu Jetsóodívú píhcyáávémeke tsaapi bájtsónetu úwááboobe íllu úúballéhi: ⁵ —Tsaapíhjáa íwajcyóhá tríígoúúhá bájtsoobe íllure wáwárajcóhi. Aanéhjáa díbye wáwárajcónetu tsáuhji dojcó juuváj píínévu. Áuhjíhjáa míamúnaa tádíríhcoíñuhíjcyáuhjí coomímú méhdojéhi. ⁶ Áané tsiúhjíhjáa néwayúúné raahóvú dójcoúhjí ííñeróné chemé tétsii píipátúnéllíihye. ⁷ Áané tsiúhjíhjáa tsuhji íjcyátsihvu dójcoúhjí hallúvú tene wááménéneri ííñeróné duhcúvatéhi. ⁸ Áánetúhjáa ihdyu tsáuhji dojcó imíwu ííñuji nétsihvu. Aanéhjáa imíwu píívyene neevá mítyane. Ehdúhjáa íúúballétsihdyu kéévánécoba neebe díityéke:

—Aane ihdyu óví lléébome icyáhjútsóne tehdu ijcyáhi.

*Jetsóó íwáábó túhútsóhíjcyáne
(Mt 13.10-17; Mc 4.10-12)*

⁹ Aanéhjáa ímamyémú dílló dííbyeke muhdú nééiyóné ehdu díbye úúballéne. ¹⁰ Áánéllíihyéhjáa neebe díityéke:

—Ehdu ó úúbállehíjcyá Píívyéébe ámúhake iwáájácútso muhdú íavyéjú íjcyanévu. Aane oke cáhcújtsótúmedívú tsá bóhówáávetúne. Muurá o úwaabóné lléébójúcoorómé icyahíjcyá teene lléébótúmeúvúdu. Áhdure teene ájtyumíjúcoorómé icyahíjcyá ájtyúmítúmeúvúdu.

*Tsaapi bájtsónetu íúwaabóné Jetsóó bóhówajtsóne
(Mt 13.18-23; Mc 4.13-20)*

11-12 Aane illu nééiyóné ehdu ó úwáábohíjcyáhi: Muurá tríígoúuhádú nééne Píívyéébé uwááboju tsaate ímí lléébone diityé íbuúúné pañévú úcáávéiyóné Naavéné ditye ipájtyetétu diityédívú mútátsohíjcyáhi. Aane nééiyóné eene juuváj pñínévúhjáa dójcoúhjí coomímú méhdone. 13 Áánetu tsijtye teene uwááboju illéébone ímí íjtsúcunújúcoorómé páhduváré nééne mávaríjchojúúné iáábucújúcoótúne íllurjúco téénetu íhveténé ímí icyáhcuíjtsótúnéllíhye. Aane nééiyóné eene néwayúúnéj pñínévúhjáa dójcoúhjí. 14 Áánetu tsijtye uwáábó lléébójúcoorómé muhdú íjcyáneríyé itsúúrameíhíjcyánéllí teene ábájívehíjcyáhi. Aame mítyane iéhnéváiyóneríyé íjcyame tsá úraavyéjúcootú tééne uwááboju illéébójúcooróne. Aane nééiyóné eene tsuhjí íjcyátsihvúhjáa dójcoúhjí. 15 Áánetu íjcyámé tsijtye teene uwáábó illéébone ímí tehdújuco íííbúuri íjtsúcunúné tsaímíyé úraavyéme. Aane nééiyóné eene imíwuúhjáa ííñuji nétsihvu dójcoúhjí.

*Peetétú íjcyáné uwááboju
(Mc 4.21-25)*

16 Átsihdyúhjáa tsiíne neebe diityéke:

—Tsá muurá peete mepéétetsóné tsíeménevu maávohjácóityuróne. Tsá cuwáíhcyú lliíñévú mepícyóóityuróne. Muurá ihdyu cáámevu mepícyóó tene iájchúcunú já pañe téénej téeveri meíjcyaki. 17 Ahdu muurá Píívyéébé uwááboju bóhówajtsó páneere muhdú meíjcyane. Muurá páneere téévéneúvú méénúmeíhíjcyaróné tsá

wáájácúratúné íjcyáityúne. Muurá páneere waajácúméíhi.

¹⁸ Ahdícyane ímíñeúvú méíjtsoco íñe ímíá uwááboju ámuha tsúúca mewáájacúne. Muurá teene ímíllémedívú éhnííñevu bóhówájtsóiibye ditye ímíñeúvú iwáájacuki. Áánetu teene ímíllétúmedívú tsá díbye bóhówájtsóityúne. Muurá áyánéwu ditye wáájácúroné íllure dojtúcúiibye diityédítyu. Ehdúhjáa Jetsóó úwaabóhi.

Jetsóoke tsíju dílbyé nahbémuma újcutéroné
(Mt 12.46-50; Mc 3.31-35)

¹⁹ Téijyúhjáa dílbyé nahbémuma tsíju wajtsí tétsihvu. Aaméhjáa tsá píívyetétú dílbyedívú iúújeténé mítyane míamúnaa íjcyánéllíiíhye.

²⁰ Aanéhjáa tsaate dílbyeke nééhií:

—Éhtsíhyi áachi díítsííjuma díñahbémú íjcyame ímíllé uke íájtyumíne.

²¹ Áánéllíiíhyéhjáa neebe diityéke:

—Muurá téhdure íñe Píívyéébé uwááboju illéébone ímí tehdújuco úraavyémé waháromú, táñahbémú, táñaaallému.

Kíjyébama nohji Jetsóó íhvetétsóne
(Mt 8.23-27; Mc 4.35-41)

²² Tsáijyúhjáa Jetsóó néé ímamyémuke:

—Métsu mepájtye éhnejcúeúvu.

Ahdújucóhjáa ditye mííneri pééneé. ²³ Aaméhjáa péhíjcyánaa cúwaábe. Áánáacáhjáa kíjyébari mítyane nújpacyo nóhjine úcaavé diityé mííne pañévú ápííchówu diityéké pámaúcuíñédu.

²⁴ Áánéllíiíhyéhjáa dílbyeke íákyéjtsóne néémeé:

—¡Ávyéjuúbej, Ávyéjuúbej! Éje, tsúúca mémájcánuúhi. Áánélliihyéhjáa iácúúvéne teene kíjyébama nohji íjcyane úhbaabe tene íhvetéki.

Ahdújucóhjáa tene íhveténé dáíhañérujuco.

²⁵ Átsihdyúhjáa neebe diityéke:

—¿Aca ihdyu tsáhái eene ámuha Píívyéébeke ímí mecáhcújtótúne?

Ehdúhjáa dibye néeneri iúllévenúne néémeé:

—¿Muubáami áánu íjcyáábeke kíjyébama nohji lleéboj?

Tsáápi pañe naavémú íjcyane

(Mt 8.23-34; Mc 5.1-20)

²⁶ Aaméhjáa Gariréa iinújitu péeme úújeté Gadáára iinújivu. ²⁷ Átsihvúhjáa Jetsóo íjchívyénáa tsaapi dííbye éllevu tsáa técoomí múnáajpi naavémú ípañe íjcyáabe. Diíbyéhjáa íévebe wájamúúvátuube ícyahíjcyá níjkyénéj pñinere. ²⁸ Aabéhjáa Jetsóo lliiñévú ímímóúúvéne dííbyeke néé kéévánécoba:

—Jétso Jetsóoj, ¿aca ñná ú imíllé óhdityu íhtsútuube Píívyéébé Hajchi u íjcyáabe? Uke o néé óhdi u ícúbáhrátuki.

²⁹ Ehdúhjáa naavéné néé míamúnáajpi pañétú Jetsóoke dibyéhjáa dííbyeke ‘díjchivye áadí pañetu’ néénéllíihye. Ávyetáhjáa tsáijyu meívatétsohíjcyáabe naavéné dííbyeke. Áábekéhjáa tsaate íhyójtícuma íjtyúhaacyu úwáñehíñeri chíjchuróné távárícyohíjcyáabe. Áábekéhjáa diíbye naavéné úúpíyíñuube pehíjcyá ñnéubará píívyétúné iinújiri. ³⁰ Aanéhjáa Jetsóo néé naavéneke:

—¿Aca muubá dimyéme?

Áánélliihyéhjáa neébe:

—Tamyémé Píváánéjpi.

Ehdúhjáa neebe mítyame dííbyé pañe ijcyánéllííhye. ³¹ Aaméhjáa diitye naavémú neé Jetsóoke dibye iwáágóótu ditye ícúbáhrámeííyóhullévu. ³²⁻³³ Áijyúhjáa tétsihyi jéémú meenímú majchóri. Áánélliihyéhjáa naavémú neé Jetsóo iwáallo diityéké diityé pañévuréjuco. Ahdújucóhjáa dibye wáloome diibye míamúnáájpí pañétú ijchívyéne újcámeíñe méenímú pañévuréjuco. Ááneríhjáa úúpíyivyéme téwajútú únéu pañévú cáhpíyubámé májcanúhi.

³⁴ Ááneríhjáa diityé tehméjté iíllityéne wáame úúbáalleté técoomí múnáake. Áhduréhjáa técoomítyú kémuéllé íjcyájáhji múnáake úúballéme. ³⁵ Áánélliihyéhjáa míamúnáa téhullévú péecunú íájtyúmi muhdú tene pájtyene. Aaméhjáa úújetémé ájtyumí dííbyeke eenée naavémú dííbyé pañétú íjchívyéébeke íwajyámúúnemájjuco íjcyaaabe tsaímíyéjuco Jetsóo lliíñe ácuúcunúúbeke. Ááneríhjáa íllityéme. ³⁶ Áámekéhjáa tsaate tétsihyi íjcyame úúbáallépejtsó muhdú tene pájtyene. ³⁷ Ááneríhjáa iíllityéne néeme Jetsóoke dibye ipyéé tétsihdyu diityé iíñújitu. Ahdújucóhjáa dibye ímamyémuma óómiñe bíwánejcúvúre. ³⁸ Áábekéhjáa diibye eenée dííbyé pañétú naavémú íjchívyeebe neé dííbyema ipyéékií.

³⁹ Árónáacáhjáa neebe dííbyeke:

—Tsáhaá, dihjyávúré pééne duubállé páneere muhdú Píívyéébe uke bóhítsóne.

Ahdújucóhjáa péébe úúballéné íhcyóómi múnáake páneere muhdú Jetsóó dííbyeke bóhiitsóne.

Tsaatépike Jetsóó bóhiitsóne

(Mt 9.18-26; Mc 5.21-43)

⁴⁰ Aanéhjáa Jetsóó tsíñejcúéuri ímamyémuma iúlléjétsihdyu wájtshíbeke tsaímíyé míamúnaa waatsúcúpejtsó dííbyeke témehíjcyadúme.

⁴¹ Áánáacáhjáa ‘Jáiro’ némeíbyé tsáá tétsihvu pihcyáávějá avyējuube íjcyáábe. Aabéhjáa ímímóúúvéne néé Jetsóoke díbye ipyéé dííbye jávú apáálléré ídsi 12 pijcyábá íjcyalle dsíjiveríjyuco íjcyánéllíihye. ⁴² Aanéhjáa téhullévú péébeke mítyane míamúnaa úraavyé ávyeta ráautúne. ⁴³ Áámécóbá pañéhjáa tsáápille péé 12 pijcyábájucóo íchémé tujpácýó íhvetépítýúneri ícúbáhrámeíhíjcyalle.

Aalléhjáa ihñénéhjí pírujtsójucóó bañúháñé taabójteke íáhdohíjcyáneri.

⁴⁴ Aalléhjáa idyēju éhnéjcutu Jetsóodívú ípííhívéne dííbyé wajyámú dómajcóhi. Áané tujkéveríhjáa tsúuca íchémé díílleke íhvetéhi. ⁴⁵ Aanéhjáa Jetsóó iwáájácúne nééhií:

—¿Múha ámuha oke médómajcóhi?

Árónáacáhjáa nééme dííbyeke idyómajcotúne. Aanéhjáa Péedorómá tsijtye íñahbéjté néé dííbyeke:

—Uwááboóbej, ¿aca muhdú wahdyuré míamúnaa néétúnáa ú dilló múha uke dómajcóne?

⁴⁶ Áánéllíihyéhjáa neebe díityéke:

—Muurá ó waajácú tsaate bóhiine íllure oke idyómajcóneri.

47 Aanéhjáa Jetsóó wáájacújúcóónéllii illityécunúlléré dííbyé lliñévu mímóúúvetéllé pámeere lléébónáa úúballé muhdú néénéllii dííbyé wajyámú idyómájcóne tsúúca ibóhííne. 48 Áánélliihyéhjáa neebe díílleke:

—Árone Wa ímí Píívyéébeke u cáhcujtsódújuco íjcyalle ííne tsúúca u bóhííne. Ahdícyane wa dipye tsaímiyéjucoj.

49 Ehdúhjáa dibye díílleke néénáa tsaate diibye pihcyáávéjá avyéjuube Jáiró jatu tsááme dííbyeke neeváhi:

—Tsúúca dáájyuwa dsíjívéhi. Aane íínélliihyécó báñú ú tsájtyeé aabye uwáábóóbeke.

50 Aanéhjáa Jetsóó illéébóne nées Jáiróke:

—Kímóóvedííne. Cáhawáá ihdyu Píívyéébeke cahcújtsó dáájyuwa úúma ibóhííki.

51 Aanéhjáa tsúúca dííbye jávú ditye úújeténáa Jetsóó tsá ímííletú mítyame úcaavéné dííbyema tééj pañévu. Apáámyérehjáa Péédooroo, Jóááa, Jacóóboo, diityétsí díílléwúúvúj caanímútsii, éhdume úcaavéné imílleébe. 52 Áánáacáhjáa pámeere tétsihyi íjcyame tahíjcyá díílleúvuke. Áámekéhjáa neébe:

—Métahdí dsíjívéllekéjívári. Muurá ihdyu íllure cúwalle.

53 Ehdúhjáa Jetsóó néeneri uuhívatémé dííbyedi tsúúca ímíáané dille dsíjívénéllííhye.

54 Árónáacáhjáa díílleúvú hójtsitu íékéévéne kéévánécoba neébe:

—Wáhaj, dájkyeé.

55 Ahdújucóhjáa ibóhííne dille ácuuvéne. Átsihdyúhjáa neebe ditye imájchótso díílleke.
 56 Ááneríhjáa diityétsí cáánímutsi mítyane úllévenúmútsikye neebe dityétsí muucá iúúbállétu teéne.

9

*Ímamyémuke uwáábovu Jetsóó wáalloóne
 (Mt 10.5-15; Mc 6.7-13)*

¹ Áhduréhjáa tsáijyu Jetsóó pihjyúcú ímamyémú 12-meva íjcyámeke. Áámé pañévúhjáa pícyoobe itsíjpá dííbye mémeri tsaaté pañétú páhduvaré nééme naavémuke ditye iwáágóohíjcyaki, chéméméhjike ditye ibóhíítsohíjcyaki. ² Áánemáhjáa wallójucoobe muhdú Píívyéébé avyéjú íjcyane úwáábotémé téhdure chéméméhjike ibóhíítsohíjcyaki. ³ Áámekéhjáa neébe:

—Métsajtyedí ámúhá cuujúii, ámúhá cahpáyuu, ámúhá májchoo, ámúhá dsíídsii, éhdune. Tsájaare ámúhá hallúéjamáyé mépeéco. ⁴ Aame tsaaté javu meúújetéjaríyé méíjcyaco tétsihyi ámuha meíjcyané hajchóta. ⁵ Aane tsátsíi múnaa ámúhadi íícúvétúhajchíi diityedí íícúvetúmé ámúháj tuhááñeri íjcyáne ííñú mépíchóujúcámeícyó ‘tsá múhá hallurí tene íjcyatú ámúhakye muha meúwáábóiyóné ámuha meéhdíivállehíjcyané’ nééiyóne. Ááne ílluréjuco mépeeco tétsihdyu.

⁶ Ehdúhjáa úwááboobe ímamyémuke. Ahdújucóhjáa ipyééne ditye ímiaájú úwaabóné patsíhjívá múnáake. Aaméhjáa bóhíítsohíjcyá chéméméhjike.

*Tsojtsó múnáajpi Jóáa dsíjivéne
(Mt 14.1-12; Mc 6.14-29)*

⁷ Ehdúhjáa Jetsóó méénuhíjcyáné ávyéjuube Heróódé iwáájácúne páhduváré ijtsámeí dííbyedítýú ‘tsojtsó múnáajpi Jóáa tsiíne bóhíibe’ tsaate nehíjcyánéllíhye. ⁸ Áánetúhjáa tsijtye nehíjcyá éíjuúvúu íjcyame Píívyéébé ihjyú uubáalle múnáa dsíjivémedítýú tsaapi bóhíibe díbye íjcyane. Tsaatéhjáa ijtsúcunú Eriá díbye íjcyane. ⁹ Áánetúhjáa Heróódé nééhií:

—Ááneráhjáa Jóáádivu ó táuhbá ditye íhñíwau ikípíyuúcuki. Aanéjii ¿muubáami tsáma díibye eene ehdu méénuhíjcyáábej?

Ehdúhjáa íñéene Heróódé imíllé Jetsóoke íájtyúmíyóne.

*Majcho mítyámedívú Jetsóó úújetétsóne
(Mt 14.13-21; Mc 6.30-44; Ja 6.1-14)*

¹⁰ Aanéhjáa ímamyémú Jetsóodívú iwájtsíne úúballé páneere muhdú téhulle imyéénuhíjcyanéhji. Átsihdyúhjáa Jetsóó péé díityémá múha íjcyátútsihvu Betsáidáj píihívu. ¹¹ Aanéhjáa kiávú ditye péene iwáájácúne tsijtye úraavyé díityéke. Áámekéhjáa úwááboobe Píívyéébé avyéjutu. Áámedítýúhjáa bóhíitsoobe chéméméhjike.

¹² Aanéhjáa tsúúca meííjyunúnéllí ímamyémú néé dííbyeke:

—Ílluréjuco wallo íjtyéke íchííj píihíri íjcyájáhji múnáadítýú tsíeménéuba ditye íñéhcone imájchóne iwáyéééveki. Muurá íñe íñnéubará íjcyátútsihyi meé.

¹³ Árónáacáhjáa Jetsóó néé díityéke:

—Ámuháyé bo mémajchótsó diityékej.

Áánéllihiyhjáa nééme dííbyeke:

—Árónáa méhdi 5-hovaré páahóónema míityétsiye amóóbemútsi. Íhya ihdyu tsiíñe kémúúneúvú maáhdoca úújetéiyóné pámehdívúre.

¹⁴ Ehdúhjáa ditye néérónáa neébe:

—Méne ditye páhadsíjí íáhcúba 50-mevátsa. Áijyúhjáa diitye 5,000-meváubáhjáa wajpíímúré íjcyaróme.

¹⁵ Áámekéhjáa ditye néhdújuco ditye áhcubané páhadsíjí. ¹⁶ Áánaacáhjáa Jetsóó teene páahóónema amóóbemútsikye iékéévéne téhdujtsó Píívyéébeke cáamevu icyárúúvénema. Átsihdyúhjáa idyóhdáhinunévú ájcuube ímamyémuke ditye iwájtu pámeekére. ¹⁷ Aanéhjáa pámeere imájchónetu oovéhi. Áánetúhjáa cóevané ujcúmé 12-rujtsívá úvérujtsíñe wáhpe.

*Péédroo néé mépájtyetéébé Jetsóó íjcyane
(Mt 16.13-19; Mc 8.27-29)*

¹⁸ Áhduréhjáa tsáijyu Jetsóó ímamyémudítýú tsátsihvu ipyééne Píívyéébema ihjyúváhi. Áijyúhjáa neebe diityéke:

—¿Aca muubá o íjcyane míamúnaa óhdityu nehíjcyáhi?

¹⁹ Áánéllihiyhjáa nééme dííbyeke:

—Tsaate nehíjcyá tsojtsó múnáajpi Jóáa u íjcyane. Áánetu tsijtye nehíjcyá éjjuúvúu íjcyame Píívyéébé ihjyú uubáalle múnáaúvudítýú Eriá tsiíñe bóhiibe u íjcyane.

²⁰ Átsihdyúhjáa diityékeréjuco dibye nééneé:

—¿Ácooca ámuha muubá o íjcyane menééhií?

Áánéllihyéhjáa Pééodoro nééhií:

—Muurá, uu, Críjto Píívyéébe uke wáalloobe míamúnáake u pájtyetétsoóbe.

Ídsíjiveíñé Jetsóó úúballéne
(Mt 16.21-28; Mc 8.31-9.1)

²¹ Ehdúhjáa Pééodoro néénetu bóíjcyuube ditye muucá iúúballétuki. ²² Átsihdyúhjáa ídsíjiveíñé úúballebe nééhií:

—Míamúnáájpídívúu o ípívyééveebe muurá ó ícúbáhráméí mítyane. Muurá túkevétsojtee, llúúvájte avyéjutee, taúhbájú uwáábojtee, íjcyame oke ehdííválleéhi. Aame muurá oke dsíjívétsóroobe 3 coojívatu tsiiñe ó bóhíhi.

²³ Ehdúhjáa ímamyémuke iñééné boonétú neebe pámeekére:

—Ahdícyane tsaate oke iúraavyéné ímillémé óví ímillédú ícyahíjcyánetu íhveténe oke úraavyé wájyúmeityúmé tééné déjúcotu ícúbáhrámeíyóné pañe. ²⁴ Muurá íñújiri ímillédú íjcyáneríyé tsúúrameímyé tsá pájtyetéityúne. Áánetu ihdyu teene íhvétsoóne oke iúráavyéíñeríyējuco tsúúrameímyé pájtyetééhi. ²⁵ ¿Aca íñetú meke píáábóiyóné tsájyú múu mewágóóóóóvénáa mítyane meéhneváne? ²⁶ Muurá oke iúraavyéné núcojpíllémeke téhdure ó núcojpíllé Míamúnáájpídívúu o ípívyééveebe. Áhdure táuwááboju tsíjtyeke iúwáábóiyóné núcojpíllémeke téhdure ó núcojpíllé Llihíyó avyéjuri níjkyéji

múnáama tahñéjte éllevu o tsáácoóca. ²⁷ Muurá ímiáané ámúhadítú tsáhái tsaate dsíjívéityú Píivyéébé avyējú bóhówaavéné ájtyúmitúme.

Jetsóó tsíhdyúreevéne

(Mt 17.1-8; Mc 9.2-8)

²⁸ Átsihdyúhjáa 8 coojívatu Jetsóó péé caméhbaúvú Píivyéébema ihjyúvaki. Aabéhjáa nahbévá Péédooro, Jacóóboo, Jóáaá, éhdúmedívu.

²⁹ Aabéhjáa Píivyéébema ihjyúvánáa dííbye húmí tsíhdyúreevéhi. Áhduréhjáa íwajyámú tsítsiinújá ajchúcunúhi.

³⁰ Áánaacáhjáa Moitséemútsí Eríama bóhówáávemútsí ihjyúvá dííbyema. ³¹ Aamútsíhjáa téhdure cádiúcunúmútsí ihjyúvá dííbyema muhdú Jerotsaréevu ícúbáhrámeíñe díbye dsíjívéíñeri.

³² Aanéhjáa Péédooro íñahbéjtétsima íhtsútúnetu cuwáháñema íjcyame ájtyumíhi. ³³ Aanéhjáa tsúuca Jetsóodítú kiávú diityétsí Moitséemútsí Eríama péíñúné boone Péédooro néé dííbyeke:

—Ávyéjuúbej, maímijyu ihdyu mee íchij. Ahdícyane métsu meméénu 3-wava nújuwáané dihñéwaa, Moitsée éhwaa, Ería éhwaa, éhdune.

Ehdúhjáa Péédooro íñéene tsá wáájacutú íveekí ehdu íñéeneé. ³⁴ Áánaacáhjáa ojtso diityédívú níityéné pañe íjcyáneri íllityéme. ³⁵ Aaméhjáa téené pañe íjcyánáa Píivyéébe nééhií:

—Áánu muurá Hájchíwu mítyane o wájyuúbe. Áábeke ihdyu tsáma méllééboco.

³⁶ Ehdúhjáa Píivyéébe ihjyúvánáa íhtécunúme Jetsóó íiyéjuco íjcyáabeke. Aaméhjáa tsá muucá úúbálettú téene.

*Tsáápiwúú pañétú naavéneke Jetsóó wáágoóne
(Mt 17.14-21; Mc 9.14-29)*

³⁷ Ááné boonéhjáa tsíjcyooji téhbaútú ditye óómíñáa téhbaú déjúcotu mítyane míamúnaa Jetsóoke téhmehíjcyámé dííbyeke waatsúcúpejtsóhi.

³⁸ Áámedítýúhjáa tsaapi néé kéévánécoba dííbyeke:

—Ávyéjuúbej, cána ihdyu óvíjyuco áánu hájchíwu apáábyéré íjcyáabeke duhjévaj. ³⁹ Muhdú íhya naavéné dííbyé pañe íjcyaaabe dííbyedi ícúbáhrahíjcyáhi. Idáátsówu tsáijyu dibye wákyééhcoobe íhjúcunúcooca íhjútu uráhtsaba íchívyehíjcyáhi. ⁴⁰ Áánéllii dímamyémuke ó neerá ditye óóma dííbyé pañétú iwáágóo dííbyeke. Árónáa tsá ditye píívyetétú iwáágoóne.

⁴¹ Áánélliihyéhjáa Jetsóó néé diitye ímamyémuke:

—¡Juhúú, muutérahana ihdyu ámuuha Píívyéébeke cáhcujtsópityúme! Aane íñe ¿múhahjchótá ámúhá muhdúrá o áábúcúne ámúhake ó úwááboóhi? Ehdúhjáa diityéké íñééróne neebe dííbyeke:

—Áyu cána íllevu tsiva dááchikyej.

⁴² Ahdújucóhjáa dííbye éllewu dibye tsájtyéébeke tsiíñe naavéné wákyééhcoóne. Áánélliihyéhjáa Jetsóó néé dibye íjchívye dííbyé pañétu. Ahdújucóhjáa dibye íjchívyéné boone tsúúca ímíjpyetéébé cááníma péé pevétsihjíduréjuco. ⁴³ Áijyúhjáa pámeere tétsihyi íjcyame ullévenú Píívyéébé íhtsútú íájtyúmíneri.

*Ídsííveíñé tsiíñe Jetsóó úúballéne
(Mt 17.22-23; Mc 9.30-32)*

⁴⁴ Áánáacáhjáa Jetsóó tsiíñe néé ímamyémuke:

—Ímíñeúvú melleebúcunúco ámúhakyé o nééneé. Muurá Míamúnaájpidívúu o ípívyéévéébedívú tsaapi óhdivu ékéévéétsoó ímítýúmeke.

⁴⁵ Ehdúhjáa dibye nééne ímamyémú tsá wáájácutú ñná nééíyóné ehdu dibye nééneé. Tsáháhjáa tene ímíllémeítýú ditye wáájácúiyóne. Aaméhjáa nuhnévehíjcyá teene dííbyeke idíllóiyóne.

Jetsóoke ímamyémú dilló caabyé ñhtsútuube diityédítýú íjcyáiyóne

(Mt 18.1-5; Mc 9.33-37)

⁴⁶ Téijyúhjáa táhjájcatsímyé caabyé diityédítýú ñhtsútuube íjcyáiyóneri. ⁴⁷⁻⁴⁸ Aanéhjáa iwáájácúne Jetsóo tsíiménéwúuke iújcúne diityéké nééhií:

—Muurá íjtye tsíiméwuúmú ídátsó néémeke íicuvémé ookéjuco íicuvéne. Téhdure okée wállóóbekéjuco ditye íicuvéne. Ahdícýane caabyé ámúhadítýú idáátsóóbeúvú néébe muurá ñhtsútuúbe. Ehdúhjáa Jetsóo néé ímamyémuke.

Meke tútávájtsotúme meke píaabóne

(Mc 9.38-41)

⁴⁹ Áhduréhjáa tsáijyu Jóáa néé dííbyeke:

—Ávyéjuúbej, muha máájtyumí tsaapi dimyéméri naavémuke wáágóohíjcyáné tsaaté pañétu. Áábeke muha menéé dibye tehdu imyéénújúcoótu íveekí tsíjpiye íjcyaaabe tehdu méénúnéllíhíye.

⁵⁰ Áronáacáhjáa Jetsóo nééhií:

—¿íveekí ámuha mébóijcyúhi? Muurá meke píaabómé tsá meke tútávájtsotúne.

Jacóóbomútsikye Jóááma Jetsóo úwaabóne

51 Aanéhjáa tsúúca níjkyejíwú díbye pééíñe éévé píihíjúcóónáa peebe ímamyémuma Jerotsaréevu.

52 Áijyúhjáa tsaatéké wáalloobe íúmíwari díyte íñéhco tsátsii díyte cúwatéitsíi. Ahdújucóhjáa pééme Tsamáaría íiñújiri íjcyáné jaaháñé néhcoróne.

53 Áronáacáhjáa tétsíi múnaa tsá ímíllétú díyte tétsii cúwane Jerotsaréevu díyte péénéllíihye.

54 Áánéllíihyéhjáa Jacóóbomútsí Jóáama Jetsóoke néehíí:

—Ávyéjuubej, éhnéhjáa Píívyéébé ihjyú uubáalle múnáajpi Eriaúwú cúújuwa táúmeídyú metsu metáúmeí Píívyéébeke díbye cúújuwa díityé hallúwú íjcaáyo cáámetu díyte íáíívyeki.

55 Áánéllíihyéhjáa díityétsidíwú ííténe neébe:

—¿Aca íveekí eene ámuhtsi múhdurá méjtsámeíhi? 56 Tsáháa Míamúnáájpidíwú o ípívyéévebe o tsáátu míamúnáake o tútávájtsoke. Ópée o tsáa díityéké o pájtyetétsoki. Ehdúhjáa díityéké íñétsihdyu pééme tsícyoomíwuúvu.

Jetsóoke íúraavyéne ímílleróme

(Mt 8.19-22)

57 Aaméhjáa péhíjcyánáa tsaapi juuvávyú Jetsóoke néehíí:

—Ávyéjuubej, ó imíllé úúmaye o péhíjcyáné kiáwú u péhullévújuco. 58 Áánéllíihyéhjáa neébe:

—Muurá iyámé íjcyarómé óówamu íhyéjúnema téhejújí pañe icyúwaki. Áhdure wahpéjté íjcyá icyúwáítsíhjíma. Áánetu íñe Míamúnáájpidíwúu o ípívyéévebe tsá tahjyáúbamáyé o íjcyatúne.

59 Ehdúhjáa íñétsihdyu neébe tsáápiíkye:

—Muúbej, óókéréjuco duráávye.

Áánélliihyéhjáa neébe:

—Ávyéjuúbej, óví ihdyu múijyú llihíyó óhdivu dsíjívé botsíi uukéréjuco o úráávyeki.

⁶⁰ Áánélliihyéhjáa Jetsóó nées dííbyeke:

—Óvi ihdyu tsamééré ímiájíjtó wáájácutúmé cúúújcatsí idsíjívécoóca. Áánetu ú úwááboó Píívyéébé avyéjutu íjcyané uwáábojúréjuco.

⁶¹ Áánetúhjáa idyé tsijpi nées dííbyeke:

—Ávyéjuúbej, téhdure ó imíllé uukéréjuco o úraavyéne. Áánéllii tujkénú tahájkímuke ó pítyájcóteéhi.

⁶² Áánélliihyéhjáa neebe dííbyeke:

—Muurá múúne caajáhcyú túkévétsoobe tsá kiá íitetú caajáhó tsatújkeve pééiyóné ityútávájtsoíyónéllíihye. Ehdu néene tsúuca Píívyéébé avyéjúejte íjcyarómé tsíñéhjiríyé íjcyame tsá dííbyé avyéjúejte íjcyatúne. Ehdúhjáa diityéké Jetsóó úwaabóhi.

10

70-meváké uwáábovu Jetsóó wáalloóne

¹ Ááné boonétúhjáa 70-meváké iújcúmeke wáalloobe míityétsícyutsáké pacóómivávú dííbyé ihde ditye iúwáábo míamúnáake.

² Áámekéhjáa neébe:

—Ímiáánéjuco ávyetá mityámé míamúnaa Píívyéébé avyéjúejte ditye íjcyáiyóné uwááboju úwáábómeíiyóme. Árónáa téené wákimyéi múnaa uwáábojte áyáhreé. Áánéllii ihdyu múu táúmeí

páné aabáaabéré íjcyaaabe Píívyéébeke dibye mityámeke uwáábojtéké ipícyo ditye iúwáábo miamúnáake dííbyé avyéjúejte ditye íjcyáiñé uwááboju. ³ Ahdícyane íñe ámúhakye ó wallóo oohímeye éllevu obééjáwuúmuke mewállóóiyódú muhdú ámúhakye dáríívéímeye éllevu. ⁴ Aame tsá ámuha metsájtyéityú ámúhá cahpámyuu, ámuha dsíidsii, ámúhá túhápaajínee, éhdune. Áhdure tsá ámuha juuvávú tsaatémá tsíñéhjiri meihjyúváityúne. Tsapéhduré méúllecó. ⁵ Aame ámuha tsájaavu meúújetécooca múu tééja múnáake néehíí: “A ámuha méíjcyaraj. Óvíi Píívyéébe ámúhakye píaabó ímí ámuha meíjcyaki.” ⁶ Aane tééja múnaa ámúhakye ímí wáátsúcúpéjtsóhajchíí Píívyéébe ímí píááboó diityéke. Áánetu ditye ámúhakye cátúhtsópéjtsóhajchíí múu íhvejtsó diityéké iná néétumére. ⁷ Áánetu ámúhakye ímí wáátsúcúpéjtsómé jari múu íjcyáhi. Tsá múu tsííjyatuu, tsííjyatuu, péétúne. Aane óvíi diityéké ámuha mepíáábóne áhdó diityéré ámúhakye ájcúne tájpi ámuha méíjcyáhi. Muurá wákimyéi múnáajpi íwákimyéi áhdó ujcúhi. ⁸ Aane ámuha tsácoomívú meúújetécóomi múnaa ímí ámúhakye iwáátsúcúne májchotsóné mémájchoco panévaré ámúhakye ditye ájcune. ⁹ Aame mébóhíitsoco técoomí múnáadityú chéméméhjike. Áhdure méúúballeco tsúuca Píívyéébe avyéjúejte ditye íjcyáiyóne. ¹⁰ Áánetu tsácoomí múnaa ámúhakye wáátsúcútúhajchíí múu ulléjijtónéj píínévú íjcyáne néehíí: “Íñe ámúhá cóomi ííñú múúháj tuhááñeri íjcyane ámúhadívú

muha mépíchóújcámeí ámúhá hallúrí ímityúné íjcyáné uubáalle. ¹¹ Aame ihdyu óvíi muhdú ámuha méijcyáhi. Muurá Píívyéébé avyéjúeje ámuha méijcyájúcóóiyáhi.” Ehdu méneeco diityéke. ¹² Aane ámúhake o nées ehdu ámúhake dáríívémeke muurá Píívyéébe ávyétá ihnáho ícúbáhraá muhdú míamúnaa ícyahíjcyáné ímíbájchócooca Tsodóoma múnáadi ícúbáhráíñé ehniíñevu.

*Lléébóptyúné míamúnaa
(Mt 11.20-24)*

¹³ ¡Máidáátsoju tsáma tene pájtyeíñé Coratsíi, Betsáidaa, íjcyácoomícyu múnáake! Muurá íñe méénuráítyúronéhjí o méénuhíjcyánée Tííroó, Tsidóo, íjcyácoomícyuvu o méénuca tsúuca ímityú íhvéjtsóne ímíánejcúvuréjuco ditye íbúwáávéiyóne. Áánemáa muurá íatérééjahjívú íújcámeíñe bállíjyuri ávúhcúiyómé teene íhvéjtsóné uubáalle. ¹⁴ Áánéllii muurá ditye ícúbáhrámeíñé ehniíñevu ícúbáhrámeíimye diitye Coratsíi, Betsáidaa, íjcyácoomícyu múnáa muhdú míamúnaa ícyahíjcyáné Píívyéébe nihñéétsihvúré ímíbájchócoóca. ¹⁵ Ahdu muurá téhdure Capenaóo múnáake pajtyeíñe múhdumé ‘mityámityá’ tsíñáávehíjcyámeke. ¿jtsúcunúméubá íhhtsútúuvéiyóne? Áánerá íllure wágóóóveímye.

¹⁶ Ahdícyane múhdumé ámúhake lléébone muurá ookéjuco lléébone. Áánetu ámúhake lléébotúme téhdure oke tsá lléébotúne. Aane oke illéébotúneri téhdure okée wállóóbeke tsá ditye lléébotúne. Ehdúhjáa Jetsóo diityéké túkévejtsóhi.

70-meva iúwáábójétsihdyu óómiñe

17 Aanéjháa diitye 70-meváké dibye uwáábovu wáloome mítyane imíjyúú iúwáábójétsihdyu iwájtsíneri. Aaméjháa dííbyeke nééhií:

—Ávyéjuúbej, muurá naavémú múúhake lléébohíjcyá tsaaté pañe íjcyámeke dimyémeri muha meíjchívyétsócoóca.

18 Áánéllihyéhjáa neebe diityéke:

—Ééé, tehdújuco teene tsúúca pañétúejpi Naavéné íjcyároobe táhjátsámeíñéllíihye. Muurá ó ájtyumí ehne múúne chijchi rórihcyódú dibye íévéhóowatu áákityéne. ¹⁹ Muurá ámúhá pañévú ó picyóó tatsíjpa tamyémeri ámuha diibye mémunáajpi Naavéneke metáhjaki. Áánéllii tsá iná ámúhake tútávájtsóityúne. Téhdure ííñimyémma óóvumu íjcyarómé tsá ámúhake tútávájtsóityúne. ²⁰ Árónáa ihdyu mémítýájkímyeídí téeneri eene naavémú ámúhake ávyejúúlléneri. Múu imítýájkímyeíiyódú íívane Píívyéébekéré mítyajtsó tsúúca ámúha mémeháñé dííbyé waajácúháámitu cáátúvánéllíihye. Ehdúhjáa diityéké neébe.

Jetsóó Cáánikye dúúruváne

(Mt 11.25-27; 13.16-17)

21 Aanéjháa Cááni Píívyéébé Apííchó Jetsóoke imíjyuuvu ájcuube dííbyeke dúúruvaabe nééhií:

—Ayúju Táácáni Píívyéébeéj, níjkyejíi, ííñujíi, íjcyané aabájaabe u íjcyáabej, uke téhdújtsoobéré ó duurúvá ímiáájú ídáátsojtédívú u bóhówátsohíjcyané hallúvu. Áánetu tehdújuco tsá waajácu múnaa íjcyane ítsúcunúmeíhíjcyámedívú u

bóhówajtsotú teéne. Ahdícyane ihdyu, Lli, óví ehdu teene muhdú u tújkevééllédu.

²² Ehdúhjáa Cááníkye idyúúrúvátsihdyu neébe:

—Muurá ihdyu Llihíyó oke picyóó tajtyéeveri m'ámúnáake iwáájácútso muhdú diityédítýú íjtsámeíñe. Tsá muurá múha wáájácútú díbyé Hajchi o íjcyáábé íjtsaméi. Apáábyéré diibye Llihíyó waajácú muhdú o íjcyane. Áhdure idyé apáábyéré ó waajácú muhdú dibye íjcyane. Áhdure teene tsaatédívú o bóhówajtsóméré waajácúhi.

²³ Ehdúhjáa iñétsihdyu ímamyémuke ííténe neébe:

—Maímijyu ihdyu ámuha meíjcyane o méenuhíjcyané ámuha maájtyumíme. ²⁴ Muuráhjáa éíjyuúvú Píívyéébé ihjyú uubálle múnáama íhtsutúmé avyéjute oke ítsohíjcyará íñe ícyooca muhdú o méenuhíjcyané ámuha maájtyumídú íájtyúmíroki. Áhduréhjáa imíllerómé o íhjúv'áné illéébone. Áronáacáa tsáhái téijyu o bóhówáávetúne. Ehdúhjáa Jetsóó néé ímamyémuke.

Tsamáaría múnáajpi píáábóné uwááboju

²⁵ Tsáijyúhjáa tsaapi taúhbájú uwááboobe díbyeke imújtátsóro néehíí:

—Uwááboóbej, ¿aca muhdú ó íjcyáiyá múijyú o dsíjivéjúc'óóityúne bóhí o újcuki?

²⁶ Áánéllihyéhjáa neébe:

—¿Muhdútá nééne taúhbajuj?

²⁷ Áánéllihyéhjáa neébe:

—Muurá nééneé: “Múu wajyú Dípiivyéébé Díavyéjuube íjcyáábeke ávyeta díííbúutúré páneere

muhdú u íjcyáneri dííjtsaméiyi. Áhdure múu pamévakéré wajuú muhdú u wájuúmeídyu.”

²⁸ Ehdúhjáa díbye néénéllii Jetsóó néé dííbyeke:

—Éée, tehdújuco. Ahdícyane óví tehdú u íjcyá múijyú u dsíjívéjúcóóítyúne bóhí u újcuki.

²⁹ Áánélliihyéhjáa ityáhjátsámeítyu tsiíñe neebe dííbyeke:

—¿Aanéhaca caatyéké ó wájuúiyáhi?

³⁰ Áánélliihyéhjáa idyé Jetsóó néé dííbyeke:

—Tsaapí Jerotsaréetu Jericóovu péébeke naní múnaa imyéénúne dííbye éhnénéhjí dojtú píruné íwajámúúnemájuco. Áánemáa péjúcóomé díbye tétsiíyé dsíjíveri íjcyánaáaca. ³¹ Áánáacáa llúúváabe tééjuri péébe úújeté dííbyedívu. Áróóbedí íícúvétuube pajtyéíñúhi. ³² Áhdurée duurúvájá pañe wákímyeíhíjcyaaabe péébe dííbyeke ájtyúmíroobe pajtyé tsapéhduré dííbyedi íícúvétuube. ³³ Áánétúu Tsamáaría múnáajpi péébe dííbyeke íajtyúmííbedi mítyane ídáátsovéhi. ³⁴ Aabée ihdyu dííbyeke dítye túúvátsonéhjí ityáábóne bííjínúhi. Áábekée ííjjudi tsajtyéébé tsaaté javu tépejco ityéhmeki.

³⁵ Ááné tsítsíívevúu tééja múnáájpikye íáhdóne neébe: Áánúke téhmeco. Aane néhi tsiíñe tsíméné dííbyema u áhdóhajchíí o óómídyu uke ó óómíchoóhi. Ehdúu méénuube Tsamáaría múnáajpi. ³⁶ ¿Aané caabyé díityédítyú tsíjpiye íjcyároobe naní múnaa ícúbáhraíñúúbeke wajuúhi?

³⁷ Áánélliihyéhjáa neebe Jetsóoke:

—Íhya eenée dííbyedi ídáátsovéne píááboóbe.

Áánélliihyéhjáa neebe dííbyeke:
—Tehdújuco. Ahdícyane óvíi tehdu ú meenúhi.

Máátámúpíke Jetsóó ááhivéne

³⁸ Ááné boonétúhjáa idyé Jetsóó ímamyémuma péébe úújeté tsácoomíwuúvu. Átsihyíhjáa íjcyalle Máata tsáimíyé diityéké ihjávú waatsúcúpejtsóhi.

³⁹ Áijyúhjáa dííllé naalle Maaríá Jetsóó lliiñévú ácuuvé dibye úwaabóné illéébúacunúki.

⁴⁰ Áánacáhjáa diille Máata tsíñehji imyéénúneri íjcyalle Jetsóoke nééhíi:

—Ávyéjuúbej, ¿íveekí aalle táñaalle íñe o méénúnéhjitu tsá oke píáábotúne? Díñe bo okéi dille ipíáábokij.

⁴¹ Áánélliihyéhjáa Jetsóó nées díílleke:

—¿Aca íveekí eene tsíñehji u méénúneriyé ú ijyácunú táuwaáabori íícúvétulle? ⁴² Muurá ihdyu tehdújuco Maaríá méénune tsá múha dííllédívú cátúhtsóityuróne. Ehdúhjáa Jetsóó nées Máátákeé.

11

Píívyéébema meíhjuváne Jetsóó úwaabóne
(Mt 6.9-15; 7.7-11)

¹ Aabéhjáa tsáijyu Píívyéébema íhjuváneetu níjkévánáa tsaapi ímamyémudítyú nées dííbyeke:

—Ávyéjuúbej, cána múuhakye duwaábó muhdú múúne Píívyéébema meíhjuváne éhnehjáa Jóáa ímamyémuke úwaabódu.

² Áánélliihyéhjáa neébe:

—Íllu múu íhjuváhi:

Múúháj Caáni níjkyéjiri u íjcyáábej, uke muha máavyéjytsó dúúrúvamére. Aabe ihdyu díavyéjuvu múúhakye dúúcúne u ímillédú múúhakye túkevéjtsó ííñújiri muha meíjcyámeke muhdú níjkyéjiri u méénuhíjcyádu. ³ Aabe óví múúhakye majchóvú ú ácu híjcyá paíjyuvaré tééne tájpi muha meíjcyaki. ⁴ Áhdure muha ímityúné meméénuhíjcyané múúhadi dídáátsóvéne dáabajíívé múúhakye ímityúné méénuhíjcyámedi muha meídáátsóvéne teene maábájíívéhíjcyádu. Áhdure múúhakye íhvéjtsótuubéré píáábohíjcyá mávaríjchojúúnevu muha metáhjátsámeítyuki.

⁵⁻⁶ Ehdúhjáa diityéké íñétsihdyu tsiíne neébe:

—Muurá tsaapi ámuha menáhbévahíjcyaaabe tsáijyu pécójpiine ámúhadítyú tsáápiikye neetéiyáhi: “Muúbej, cána okéi óvi daacu ámuha májchotu táñahbévaabe tahjyávú wájtsíibeke o májchótsoki. Ávyeta tsá íínéúbamá o íjcyatúne.” ⁷ Ehdu dibye néénéllii ícyuwájá pañétú nééíyoobe dííbyeke: “Tsáhájuco o píívyetétú uke o ájcune. Tsúúca muha mécuwáhi. Tsúúcajáne llééhowa wátájcámeíhi.” ⁸ Ehdu muurá ámúhadítyú tsaapi íñahbéváábeke íñéérone ájcúiyá dibye táúmeíñevu éhniíñevuré dibye ipátsárijcyótuki. ⁹ Ahdícyane ihdyu múu táúmeí Píívyéébeke tééne tájpi ámuha meíjcyane ámúhakye dibye iájcuci. Métsúúraméí ímí ámuha meíjcyáíyóneri ámúhakye dibye ipíááboki. Áhdure métáuméí ámúhakye dibye ityúkévéjtsoki. ¹⁰ Muurá

téene tájpi ijcyane táúmeímyeke ájcuúbe. Ímí ijcyáiyóneri tsúúrameímyeke píááboóbe. Dííbyeke túkévéjtsuju táúmeímyeke túkévéjtsóobe.

¹¹ ¿Aca ijcyámé tsaate ámuhadítyú íjtsiiméné majcho táúmeícyooca nééwayúvúré ájcúiyóme? ¿A amóóbeke tetsi táúmeíñáa ájcúiyómé ííñimyédivúre?

¹² Áhdure ¿aca íhyúu táúmeítsike ájcúiyómé óóvihódívúre?

¹³ Muurá ámuha míamúnaa ímityúmé mejcyarómé méimíllé ámuháj tsíimeke ímiáánevére maájcune. Aanéjii awáá muurá ámuháj Caani níjkyéjiri ijcyaaabe Íapíichó picyóó dííbyeke teene táúmeímyé pañévu. Ehdúhjáa Jetsóó úwaabó ímamyémuke.

*Jetsóoke Naavéné píaabóné tsaate nééené
(Mt 12.22-30; Mc 3.20-27)*

¹⁴ Íjcyaabéhjáa tsaapi naavéné ípañe íjcyaaabe íhjuvátuúbe. Aanéhjáa naavéneke dííbye pañétú Jetsóó wáágóóné boone tsúúca íhjuvaábe. Ááneríhjáa míamúnaa ullévenúhi. ¹⁵ Áronáacáhjáa Jetsóodítyú tsaate néehí:

—Aadi muurá naavémuke waagóohíjcyá tsaaté pañétú diitye naavémú avyéjuube Betsebóó píáábóneríye.

¹⁶ Áhduréhjáa tsijtye dííbyeke íllure máváríjchómé nehíjcyá díbye méénúráityuróné íévéhoowávú imyéénuki. ¹⁷ Áronáacáhjáa diityé íjtsaméi iwáájácúne neébe:

—Muurá tsané avyéjujete tsajíjtóré íjtsámeítyúmé ímityúné idyáriívéjcatsíñe ílluréjuco íhvejtsóné íavyéju. Áhdure muurá tsája múnaa ímityú

idyárííwéjcatsíñe ílluréjuco wáchájánújcatsíñe.
 18 Ahdu ííwáne muurá Naavéné ihyájkímukéré íwáágóoca íllure íavyéjú újówéjtsóiyáhi. Ehdu íñe ámúhake o néé naavémú avyéjuubévá Betsebóo oke píáábóneriyé diityéké o wáágóohíjcyáné ámuha óhdityu menéénéllíhye. 19 Áánetúhaca ¿múúbé píááborí ámúhá mamyé mú waagóohíjcyá diitye naavémuke? Áyu cána oke menej. Tsá muurá ámuha menééítyuró Betsebóo píáábori ditye wáágóohíjcyáne. Íllure ámuha mémujtá ehdu meihjyúváne. 20 Muurá ihdyu Píívyéébe oke píáábóneri ó waagóohíjcyá naavémuke tsaaté pañétú téénetu ámuha méwáájácu tsúúca dííbyé avyéjú ííñújiri ámúhama íjcyájúcooróne.

21 Muurá íhtsútúúbé jatu tsá íñná múha tsájtyéítyuróne. 22 Áronáa dííbyé ehniíñevu íjcyabe dííbyedítyú dójtúiyá páneere dííbyé méénujcátsiháñe. Ááne dííbyé tsíeméné ímillédú méénúíyoóbe.

23 Ehdu nééne muurá oke ípíaabóné ímíllétumé táwákimyéí íllure imíllé óhdivu ítyútávajtsóne. Aame tahñéjté íjcyáíyómeke íllure óhdityu mútátsohíjcyáhi.

*Ípyéé íjchívyémé pañévú tsiíñe naavéné óómiñe
 (Mt 12.43-45)*

24 Átsihdyúhjáa idyé tsiíñe Jetsóo nééhií: Muurá múúne naavéné míamúnáájpi pañétú íjchívyeebe pehíjcyá íjcyáítsíí néhcoobére. Aabe íjcyáíyotsíí íájtyúmítúnéllíí íllu íjtsámeíhi: “Tsiíñe ó óómií bíwáábé pañévúré ópée o íjchívyéébé pañévu.”
 25 Ahdújuco muurá óómiibe ájtyumíwáne diibye

ípyée ijchívyéébeke imíwu peevéébé éhne múu jaa llíyahdu néébeke. ²⁶ Áánéllii múúne nahbévaabe tsijtye 7-meváké éhniíñevu ímityúmeke diityémá tsiíne iúcaáve dííbyé pañévu. Áábeke muurá íhdée ícúbáhrané ehniíñevu ícúbáhraábe.

Ínerí meímíjyuuvéne

²⁷ Ehdúhjáa Jetsóó néénáa tsáápille míamúnááj pñínétú kéévánécoba nééhií:

—¡Maímijyu ihdyu diille ukée itsíímáváábeke píívyétsolle íjcyanej!

²⁸ Áánélliihyéhjáa neébe:

—Éée, tehdújuco. Áhdure ¡maímijyu Píívyéébé uwááboju cáhcujtsómé íjcyanej!

Míamúnaa Jetsóoke néé díbye méénúráityuróné imyéénuki.

(Mt 12.38-42; Mc 8.12)

²⁹ Téijyúhjáa mítyane míamúnaa píhcyaaavé Jetsóodívu. Áámekéhjáa úwááboobe nééhií:

—Ámuha muurá ícyooca íjcyáné míamúnaa ímityúme. Aame jíveekí ámuha méimíllé méénúráityuróné o méénune ámuha oke mecáhcújtsómejívari? Óvíi ihdyu Píívyéébé ihjyú uubáalle múnáajpíi Jonáake pájtyedu nééne oke pájtyénetu ámuha méwaajácú diibyéjuco míamúnáake o pájtyetétsoobe o íjcyane.

³⁰ Muuráhjáa dííbyeke muhdú tene pájtyénetu Níínibé múnaa waajácú ímiáánéjuco Píívyéébe dííbyeke wáalloóne. Ahdu muurá Míamúnáájpidívúu o ípívyéévéébeke tene pájtyénetu míamúnaa

waajácuú dityée ímíjpyeténe ipájtyeté Píívyéébe oke wáalloóne. ³¹ Aane muurá Píívyéébe míamúnaa muhdú ícyahíjcyáné ímíbájchócooca tsáápille tsííñé íiñúji múnáalle ámúhadívú néétsoó ámuha mecáhcútsohíjcyátunévu. Muuráhjáa tsíhyullétú tsaalle Tsaromóó uwáábó illééboki. Aallée muurá ímí cáhcujtsóhi. Áánáa jíveekí dííbyeúvú ehniíñevu o íjcyaaabe o úwaabóné tsá ámuha mecáhcútsohíjcyatúne? ³² Téhdure muurá Níínibé múnáaúvú ámúhadívú néétsoóhi. Muuráhjáa Jonáa diityéké úwaabóné icyáhcújtsóne ímíjpyetéme. Áánáa jíveekí dííbyeúvú ehniíñevu o íjcyaaabe o úwaabóné tsá ámuha mecáhcútsohíjcyatúne?

Méhálluúúcu peetédu nééneé

(Mt 5.15; 6.22-23)

³³ Tsá muurá peete tsíeménevu maávohjácóityuróne. Muurá ihdyu cáámevu íboohówátsihvu mépicyoó tene íájchúcunúki. ³⁴ Ahdu muurá ámúhá hálluúúné peetédu nééneri ímiáánéré ámuha meítténeri metsúúrámeíhajchíí téénetúré ámuha mébóhówaúcúnuúhi. Áánetu ímityúnéré ámuha meítténeri metsúúrámeíhajchíí téhdure téénetúré ámuha mébóhówaúcúnuúhi. ³⁵ Áánéllii téíibúwá méíjcyaco ímiáájú ámuha tsúuca mewáájacúné múhdurá meúráávvyetuki. ³⁶ Muurá ténejcu wáájacúme ímityúné méénújúcootúme ííne ímíjyaúréjucó íjcyane éhne múúne peete ájchúcunúnej tééveri meíjcyadu.

Paritséomuma taúhbájú uwáábojtéke Jetsóo núcójpívetsóne

(Mt 23.1-36; Mc 12.38-40; Rc 20.45-47)

37 Ehdúhjáa Jetsóó úwáábóné boone paritséómuube dííbyeke tsajtyé ihjávú ímájchótsoki. 38 Aabéhjáa íhyójtí níjtyámeítyuube májchóneri diíbye paritséómuube ullévenúhi. 39 Áánéllihyéhjáa Jetsóó néé dííbyeke:

—Ámuha muurá ámúhaj pi hállúre méímíbáchómeíhijcyáhi. Áronáa ámúhá íjtsaméí ímityúne. 40 ¡Tsá muurá ámuha mewáájácúmeítyúne! ¿Aca tsá ámuha mewáájácútu téhdure méíjtsaméí metéhmémeíyóné méjpi menítyámeíhijcyádúre? Muuráhjáa ímiáámé meíjcyá Píívyéébe meke ípívyejtsóhi. 41 Áánéllí múu íjpií, íjtsaméii, íjcyane tehme ímí íjcyaki.

42 ¡Máídáátsoju ámuha paritséómuke tene pájtyeíñej! Muurá tehdújúcooro Píívyéébeke ámuha meíícúvehíjcyáné ámúha bájtsoháñeri. Áronáa ¿íveekí tsá ámuha meíjtsámeítyú dííbyeke mewájyúíyóneri? Áhdure ¿íveekí tsá ámuha míamúnáama ímíñeúvú meíjcyatúne? Tsá muurá tsáneeríyé dííbyeke meúraávyéne tsiíñe meíhvéjtsóityuróne.

43 ¡Ahdícyane máídáátsoju ámúhake tene pájtyeíñej! Muurá ámuha méimíllé pihcyáávejáané pañe íboohówátsihjíríyé meíjcyane. Áhdure ámuha méimíllé míamúnáa ámúhake ávyejúúlléne.

44 ¡Áámeke ámúhake taúhbájú uwáábojtémá máídáátsoju tene pájtyeíñej! Muurá ímityúme ámuha meíjcyarómeke míamúnáa íítehíjcyá pánehjídú ímiáámeúvúdú éhne múúne níjkyéné

pañe nehniwu néerone pánehjidú hallu imíwu meíitedu.

⁴⁵ Ehdúhjáa Jetsóó néénéllii taúhbájú uwáábojtédítú tsaapi nées dííbyeke:

—Uwááboóbej, ehdu aatyéké u néeneri múúhadívú ú wáájatsóhi.

⁴⁶ Áánélliihyéhjáa neébe:

—¡Téhdure ámúhake idátsó pajtyéiñe! Muurá ámuha íllure métúhútsohíjcyá míamúnáake ámúhá íjtsaméityúré ámuha meújcúné uwáábori. Muurá ámuha meíjcyarómé tsá tehdu meíjcyatú eene ámuha meúwáábohíjcyádu.

⁴⁷ ¡Ahdícyane máidáátsoju ámúhake tene pájtyeíñej! ¿íveekí ámuha éíjyuúvú Píívyéébé ihjyú uubáalle múnáake ámúhá íhdé múnáaúvú dsíjívétsohíjcyámé nijkyénetu diityéúvu náávé ménícyohíjcyáhi? ⁴⁸ Ehdu ámuha meméénúnetu muurá méwaajácú ámúhá íhdé múnáaúvú ícyahíjcyajíjtóré ámuha meúraavyéne.

⁴⁹ Muurá Píívyéébe néehí: “Ó pícyoó o túkévéjtsóneri íhdétújuco iwáájacúné úúbálléímyeke. Téhdure ó pícyoó uwáábojtéke. Áámedítú muurá tsaatédí ícúbáhraímye. Tsíjtyeke dsíjívétsoímye.” Ehdúu Píívyéébe néehí.

⁵⁰ Aane muurá téhdure ícyooca íjcyané míamúnáake dómájcoó íñují ípívyéévétsihdyu ícyoocávú Píívyéébé ihjyú uubáalle múnáake tsaate dsíjívétsohíjcyané díbye diityémá ímíbájchoíñe.

⁵¹ Muuráhjáa Abéeke íñahbéré dsíjívétsoné boone tsíjtyeke ámúhá íhdé múnáaúvú dsíjívetsóhi.

Muuráhjáa Tsacariake dsíjívetsómé duurúvájama Píívyéébé ïicúvé covátsoméíhíjcyané waíjí ráhoúcunútsihvu. Aane ámuéhakye o néé íñe icyooca íjcyané míamúnáake téhdure tééné ímibájchó dómájcoíñe.

52 ¡Ahdícyane máidáátsoju ámuéhakye tene pájtyeíñej! Muurá ímiáájú míamúnaa wáájácúiyóné ¿íveekí ámuha métúhútsohíjcyá tsíhdyuréjuco meúwáábóneri? Ditye teene icyáhcuíjtsóne úráávyéiyóné ámuha métúhútsohíjcyáhi. Aane muurá ámuha meíjcyarómé tsá ímíñeúvú teene meúráávyetúne.

53-54 Ehdúhjáa Jetsóó íhjuváné taúhbájú uwáábojtémá paritséómuke tsaríwu pajtyéhi. Aaméhjáa dííbyeke panévatu dilló tsane díbye múhdurá áñújcúhajchíí dííbyedítýú ímityúné ííhjuúvároki.

12

Ímamyémuke Jetsóó téíbúwajtsóne

1 Téijyúhjáa ávyetá mityáné míamúnaa píhcyaaavémé wájócójcatsíñáa Jetsóó néé ímamyémuke:

—Téíbúwá méíjcyaco aatye paritséómú bañú múnaa ímiáámeúvúdú íjcyámeke. 2 Muurá téévéneúvú méénúmeíyóné tsá tétsihvúré níjkéváityúne. Muurá pámeere íiná méénuhíjcyané bóhówááveéhi. 3 Múha wáájácútúnáa ámuha míjcohó pañévú meíhjuúvaróné waajácúméíhi.

Píivyéébedi múu íllityéhi
(Mt 10.26-31)

⁴ Ámuúha táñahbému, tsá múu íllityétú míamúnáadi apááñéré méjpi dsíjívétsóyómedi.

⁵ Áánetu ihdyu múu íllityé Píivyéébedi múijyú ámuha meíjchívyéítyuwa cúújúwá pañévu ámúhake waágóóíyóóbedi.

⁶ Muurá 5-meva coomímú míjíhwuúcúré áhdoméiyómeke téhmeébe. ⁷ Aabe muurá téhdure waajácú ámúhá níwájúíiné múhdújívá íjcyane. Áánéllii tsá múu íínerí íllityétúne. Muurá diitye coomímú ehnííñevu ámuha méwajyúmeíhi.

Jetsóoke meúraavyéné metóónútyuróne
(Mt 10.32-33; 12.32; 10.19-20)

⁸ Muurá Míamúnáájpídívúu o ípívyéévéébeke iúraavyéné tóónútúmeke ó bóhówájtsóo níjkyéji múnáadívu. ⁹ Áánetu íllure tóónuhíjcyámeke tsá o bóhówájtsóityúne.

¹⁰ Muurá íñe Míamúnáájpídívúu o ípívyéévéébedítýú ímityúné íhjúvárómedi Píivyéébe ídáátsóvéne teene ábájíivéhi. Áánetu ihdyu dííbyé Apííchotu ímityúné íhjúvámédi tsá díbye múijyú ídáátsóvéityúne.

¹¹ Ehdúhjáa íñétsihdyu neébe:

—Tsaate ámúhake pihcyáávejááné tehmejtema ámúhá ííñújí avyéjuté éllevu tsájtyécooca tsá múu íjyácunútú muhdú íhjúváiñeri. ¹² Muurá ihdyu Píivyéébé Apííchóré ámúhake túkévjtsoó ámuha meíhjúvaki. Ehdúhjáa Jetsóo néé ímamyémuke.

Tsá múu íjyácunútú mítyane íéhnéváyóneri

13 Téijyúhjáa tsaapi míamúnááj p̄n̄n̄vú n̄é dííbyeke:

—Ávyéjuúbej, táñáhbeke diñe dibye oke idyówajcáro múhtsí wáábyuta múhtsij caani pícyohíjcyánetu.

14 Áronáacáhjáa Jetsóó n̄é dííbyeke:

—¿Aca múha oke pícyóó téeméné ímibájchoobe o íjcyaaabe ámúhtsikye o dówajcároki?

15 Tsá múu mítyane iéhn̄néváíyóneri úmúúpívyetúne. Tsá muurá mítyane meéhn̄néváne tájpi tsaímíyé meíjcyáítyuróne.

16 Ehdúhjáa dííbyeke iñéené boonétú pámeekéré iúwaabóné úúbállebe ehn̄éva múnáájpidítyu. Íllúhjáa neébe:

—Íjcyaabée tsaapi ehn̄éva múnáajpi. 17 Áábe bájtsoháñeé mítyane n̄éevánetu íllu íjtsáméííbye: “¿Aca kiávú iñe ó aahívétsoó tabájtsó áyánejíívari?”

18 Áronemáa neébe: “Óubá éhne teene ááhívétsáméííjcyaja o wácávyáhcóne éhn̄ííñevu mítyájácoba o áméjtsójá pañévú ó pícyoóhi.

19 Ááne íllu ó íjtsáméííhi: Ícyooca ihdyu tsá ñná óhdityu píhtotúne. Áánéllii pevétaréjuco íbúwajíí o íjcyaiñé óhdityu o májchoíñé, o ádoíñé, píhtójúcóótúnéllííhye.” 20 Ehdúu dibye ítsáméííjcyárónáa Píívyéébe n̄é dííbyeke: “Tsá mía u wáájácúmeítyúne. Muurá ípyejco tsúuca ú dsíjíveéhi. ¿Ácooca eene u éhn̄évahíjcyánécoba muhdúíhyaja?” 21 Ehdu muurá pajtyéiñe íhdyunéré éhn̄évahíjcyámema. Aame Píívyéébedívú ídátsóhree.

Ihñéjteke Píivyéébe téhmene
(Mt 6.25-34)

²² Ehdúhjáa diityéké iñétsihdyu Jetsóó néé ímamyémuke:

—Tsá múu apááñeriyé íjtsámeityú ííne tájpi íjcyáneri. ²³ Tsá apááñéré majchoo, wáiyamuu, íjcyáne tájpi meíjcyatúne. ²⁴ Cáhawáá méijtsúcunu muhdú wahpéjté íjcyane. Tsá muurá ditye múijyú wákímyeityú téene tájpi íjcyaki. Pane tsá ditye imájchó pícyootúne. Árome íjcyá Píivyéébe tájpi. Aanéjii muurá diityé ehnííñevu ámuha míamúnaa méwajyúmeíhi. Áámeke tsá ámúhakyé dibye íínetú píhtótsóityúne. ²⁵ ¿Aca íjcyabe tsaapi ámúhadítyú éhnííñevu icyáámenúné ímíllebe iye cáámenútsámeííyoóbe? Tsáhaá. ²⁶ Muurá tsane túhúúturóné tsá ámuha meméénúityuróne. Aanéjii tsá múu íjtsámeityú tsane imyéénúiyóné ámuháyé mepíivyetéiyónejíivari.

²⁷ Téhdure cáhawáá méijtsúcunu wajcóháñé múhdutú iye tsaímíyé píivyeíjcyáné pevétaré íjcyaróne. Muuráhjáa ávyéjuube Tsaromóóuvú tsijtye ávyéjute ehnííñevu íjcyaróobé avyéjú wajyámu ímí tsá úújetétú teene wajcóháñe ímivu. ²⁸ Ehdu muurá Píivyéébe tsaímíyé téhmehíjcyá wajcóháñé wahájchotaré ímí íjcyane íllúhwuúré tsúúca chémene. Aabéjii awáá muurá ámúhakyé éhnííñevu tsaímíyé téhmehíjcyáhi. Ehdu téene, ámuúha cáhcujtsópítyúné míamúnaaj. ²⁹ Ehdu néene tsá múu áábímyeityú téene tájpi ámuha meíjcyane tsáijyu ámúhadítyú píhtórónáaaca. ³⁰ Muurá ihdyu Píivyéébeke cáhcújtsotúmé

áábímyeí ipíhtócoóca. Áronáa muurá ámúháj Caani Píívyéébe waajácú iná ámúhadítú píhtone. ³¹ Áánéllii múu ámuha mepíhtóroneri íícúvetúmé tsúúrameí múhdutú tsaímíyé Píívyéébeke iúráávyéne dííbyé avyéjuvu iúcaávéiyóneri. Áijyu ihdyu tsá ámúhake díbye íínetú píhtótsóityúne.

*Ímí níjkyéjiri meíjcyane Jetsóó úwaabóne
(Mt 6.19-21)*

³² Muurá ámuha tahñéjté ídátsó éhne múúne obééjámú áyáméwu íjcyadu. Árome tsá múu íínerí áábímyeítúne. Muurá ámúháj Caani Píívyéébe imíllé ámúhake iújcune íavyéjuvu. ³³ Áánéllii múu ámúhá tsíeméné iñáhjíhénúne píaabó ídáátsóméhjike. Muurá íñe ííñújiri múhajchótá íjcyáityúné ámuha meéhnéváne tsaímíyé meícyahíjcyádú nééne íjcyá níjkyéjiri múijyú muhdú íjcyáityúmé ámuha meíjcyáiñe. Téhulle muurá meíjcyane tsá tútáváávéityúne. Muurá ííñújiri naní múnaa ámúhake tútávátsohíjcyádú nééne tsáhájucó téhulle íjcyáityúne. ³⁴ Muurá kénejcú éhnííñevu ímí ámúhake pájtyénéjcuríyéjuco ámuha meííjiveíñe.

Jetsóó tsááiñe metéhmene

³⁵ Ahdícyane ímíñeúvú meíjcyátsíívyéne oke météhmeco éhne múúne ávyéjuube tsaatétsí táábávájcatsíñe wañéhjiri íjcyáabeke íúníu múnaa téhmehíjcyádu. ³⁶ Muurá múúne téhmehíjcyámé díbye llééhówatu díllóvácooca íícúí ipááyúcuki. ³⁷ Ehdu muurá íavyéjúúbe íjtsóré íjcyámedívú díbye wájtsime ííne ímíjyaú íjcyá dííbyema. Muurá

iwájtšidu tsaímíyé diityéké imájchótsómema nahbévájcatsíbye. ³⁸ Maímijyu ihdyu ditye íjcyane tsáijyu múu pécójpínéuba mityá cóójíháñe pañévú tsáároobe tsaímíyé dííbyeke téhmehíjcyámeke dibye ájtyumíváme. ³⁹ Muurá tsája múnáajpi múijyú naní múnáajpi tsááiñe iwáájácuca cúwátuube ihjya téhméjá pañévú tsá dibye úcáávéítyuró iñániki. ⁴⁰ Ahdícyane meíjcyátsíívyéne méitsohíjcyaco o tsááiñe. Muurá ámuha meíjtsámeítyúnáa Míamúnáájpidívúu o ípívyééveebe tsiíñe ó tsaáhi.

*Tsaatétsí wákímyeíñetu íjcyáné uwááboju
(Mt 24.45-51)*

⁴¹ Ehdúhjáa Jetsóó néénéllii Pééodoro nées dííbyeke:
—Ávyéjuúbej, ¿a múúhakyéré ú úwáábohíjcyaj, mityá pámeekérej?

⁴² Áronáacáhjáa tsiíñe neébe:
—Muurá tsaapi tsaímíyé íavyéjuúbema wákímyeíbyeke pícyoobe ihyájkímú tehmeébedívu. Aabe muurá diityéké ímí íícuvé ííne tájpi ditye íjcyáiñéhjitu. ⁴³ Ahdícyane maímijyu dibye íjcyane íwákímyéiyi íjcyáábeke íavyéjuube ájtyumívaabe. ⁴⁴ Muurá ímiááné ámúhakyé o nées ímiáábé íjcyáábeke íavyéjuube ihñévú téhmetsóne. ⁴⁵ Áánetu íjcyaaabe tsaapi ímítyuube íavyéjuube ‘íícúí óómíityúné’ íñéene íwákímyeí íbúwá íjcyátuúbe. Ehdú neébe muurá íllure ihyájkímuke imyéénúne íimíllédú wañéhjineriyé pehíjcyá lílyúicyáveebére. ⁴⁶ Aabe muurá ehdu ícyahíjcyánáa íavyéjuube óómiibye tuvááová dííbyeke dibye íjtsótúnáaáca.

Áábeke ílluréjucó díbye ícúbahráné tsaate íwákimyéi múnáa ímityúmeke imyéénudu.

⁴⁷ Ehdu muurá íavyéjuube íúníu múnáake ícúbahrá díbye ímillédú díbyé wákimyéi imyéénúiyóné wáájácurómé tehdu méénútúhajchíjyu. ⁴⁸ Áánetu iwáájácútúné hallúríyé ímityúné méénúmeke íhtsútáaré ícúbáhraábe. Muurá mepíáábómedi méijyácunú ímí ditye íjcyáiyóneri. Áhdure tsíeménevu meníwáávémedi méijyácunú ímí ditye téhméiyóneri.

Jetsóó hallútú míamúnaa tsarílléjcatsíñe
(Mt 10.34-36)

⁴⁹ Muuráhjáa ííñujívú o tsáá táhallútú míamúnaa itsarílléjcatsíki. Aane ihdyu múhdutúiyó tééné pañéjucó meé. ⁵⁰ Muurá o ícúbáhrámeíñé níjcáutu ó dsíjiveéhi. Aane ávyeta múhduúvúrá ó íjtsúcunúhi. ⁵¹ ¿Aca ámuha méíjtsúcunú tsaímíyé míamúnaa íjcyá o tsááne ííñujívú? Muuráhjáa ihdyu o tsáá míamúnaa tsajíjtóré íjtsámeityúmé táhallútú itsarílléjcatsíki. ⁵² Aane muurá ícyoocátú tsané múnáa íjcyarómé tsarílléjcatsíí táhallútu. Muurá tsaatédityú ímunáajte oke cáhcújtsóhajchíí tsaatétsí cáhcújtsótumútsí tsarílléé díityéke. Áánetu díityétsíyé cáhcújtsóhajchíí ímunáajte tsarílléé díityétsikye. ⁵³ Muurá cááni tsarílléé íllíkye oke díbye cáhcújtsóné hallútu. Áhdure ílli tsarílléé cááníkyyé. Áhdure ídsi tsarílléé tsííjjuke. Áhdure tsáápille íaajáké tsaríllééhi. Ehdu muurá panéjcuávú míamúnaa tsarílléjcatsíí táhallútu.

*Íná pájtyeíñé úúbállenéhji
(Mt 16.1-4; Mc 8.11-13)*

⁵⁴ Téhduréhjáa tsiíñe Jetsóó néé diityéke:

—Muurá ámuha nuhba áábatéhíjcyánéjcutu ojtso bóhówáávécooca menéé maálleíñe. Ahdújuco tene állene. ⁵⁵ Áhdure tsíñejcútú kííjyeba tsáácooca ámuha menéé píjcyaba íjcyaiñe. Ahdújuco tene íjcyane. ⁵⁶ Ehdu muurá ímiáámeúvúdú ámuha méwaaajácú muhdú néijyu muhdíívané cóóji íjcyaiñe. Árome ¿íveekí tsá ámuha mewáájácú okée iwálloone Píívyéébe páhduváre nénehji imyéénúneri ámúhakyé úúballéjúcohíjcyaróne?

*Meke múnáájtsórómeke mewáajyune
(Mt 5.25-26)*

⁵⁷ ¿íveekí tsá ámuha meíjtsámeítyú ímiáámé ámuha meíjcyáiýóneri? ⁵⁸ Tsaate múu ámúhadítyú ímítyunéhjí ditye ímíbájchóhullévú tsíjtyeke tsájtyéhajchíí ímíñeúvú cánáájánújcatsí téhullévúí iúújetétúné ihde ávyéjuxtédívú ámuha mecúvéhoojánútsójcatsítyuki. ⁵⁹ Tsá muurá cúvéhóójatu ámuha meíjchívyéítyuró páneere ámuha maáhdótúhajchííjyu.

13

Ímityúné meícyahíjcyané meíhvejtsóne

¹ Téijyúhjáa tsaate Jetsóó éllevu ipyééne úúballé Píívyéébeke íícúvéne iyámeke ditye dsíjívétsohíjcyáhajtsívú Piraátó tsaate Gariréa múnáadívú llííhyánútsómé tujpácýó iyámé tujpácýoma mújtane.

² Áámekéjháa neébe:

—¿Aca ámuha méjtsúcunú ehdu diityéké tene pájtyene tsíjtyé ehniíñevu ímityúmé ditye íjcyánéllíihye? ³ Muurá téhdure ámuha pámeere méicúbáhráméí diityéduré ímityúné ámuha meícyahíjcyané meíhvéjtsóne Píívyéébé icyánejcúvú meíbúwáávétúhajchíjyu. ⁴ Ácooca ¿muhdú ámuha méjtsúcunú Jerotsarée múnáadítyúu 18-meváké ‘Tsiroée’ némeíñe nupáhyéjú úníuri íjcyaja cáámé cóhnaúvú nééja áámune? ¿A dityée ehniíñevu ímityúmé íjcyánéllíi aamúné diityéke? ⁵ Muurá téhdure ámuha pámeere méicúbáhráméí diityéduré ímityúné ámuha meícyahíjcyané meíhvéjtsóne Píívyéébé icyánejcúvú meíbúwáávétúhajchíjyu.

Higyéerahe néévátúnetu Jetsóó úwaabóne

⁶ Ehdúhjáa Jetsóó iñétsihdyu tsiíñe diityéké úwáaboobe nééhií:

—Tsaapíhjáa íumihé pañétú higyéerahe íbájtsohe néévápítyuhe úújéjehíjcyaráhi.

⁷ Árónemájháa téené tehmeébeke neébe: “Tsúúca 3 pijcyábájucó ihye tsá néévápityúne. Áánéllíi ílluréjucó díhlo. Báñú úmihé pañétú teéhe.”

⁸ Árónáacájháa tépallí tehmeébé néé dííbyeke: “Ávyéjuúbej, cána óvíi íñe pijcyábá méjtsoráhi. Óvíi ó wápijcoó tehe iñéévaki. ⁹ Tsáijyu múu tehdu meméénúneri néévahe. Tehe néévátúhajchíi botsíi ílluréjucó meíllóíñe.”

Wáyeéévejcóójí tsáápílleke Jetsóó bóhñtsóne

¹⁰ Áhduréhjáa tsáijyu wáyeéévejcóójí úwáaboobe píhcyáávéjáj pañe íjcyámeke. ¹¹ Áánáacájháa tétsihyi

tsáápille naavéné ípañe íjcyalle 18 píjcyájucó íbájui ípátúúvétúneri chémehíjcyalle. ¹² Áállekéhjáa Jetsóó ípíúváne néehíí:

—Tsúúca ú bohíjucóóhi, muúllej.

¹³ Ehdúhjáa néébere díílleke dócárájcónetu ímiááné tsúúca íbájui pátúúvelle íjyócuuvé tsatújkevéjucó. Aalléhjáa duurúvá Píívyéébeke. ¹⁴ Aanéhjáa pihcyáávájá tehmeébeke tsarí pajtyé íveekí wáyeéévejcóójí díbye díílleke bóhítsóne. Aabéhjáa tétsii íjcyámeke néehíí:

—Muurá íjcyáné 6 coojíivá wákimyéíjcyoojiji. Ájcoojiji ámuha métsáaiyá dííbye éllevu díbye ámúhake íbóhítsoki. Tsá wáyeéévejcóójí ámuha dííbye éllevu metsáaiityuróne.

¹⁵ Ehdúhjáa díbye néénéllii Jetsóó néé dííbyeke:

—Bañú múnáajpi u íjcyabe pánehjídú ímiáábeúvúdú uú. ¿Aca tsá wáyeéévejcóójí íjcyaróné ámuha jéemú dóhjívámeke ámuha meíjchotéityuró téhí pañétu? ¹⁶ Ehdu néene muurá áámye téhdure Aavaráaúvúj tsíiménémúháábéelle íjcyalle ídátso chémehíjcyá 18 píjcyájucó naavéné ípañe íjcyaabéré díílleke tehdu méénúneri. Áálleke ¿aca tsá mepíáábóityuró wáyeéévejcóójí íjcyaróne?

¹⁷ Ehdúhjáa díbye néeneri pámeere dííbyeke múnáátsohíjcyámé núcójpivéhi. Áánetúhjáa ihdyu tsijtye mítyane ímíjyuuvé díbye díílleke píáábóneri.

*Mojtáátsá neeváúwúutu íjcyáné uwááboju
(Mt 13.31-32; Mc 4.30-32)*

¹⁸ Téhduréhjáa Jetsóó néé diityéke:

—¿Aca íinetú íñe tsiíñe ámúhake ó úwááboó Píívyéébé avyéju? ¹⁹ Muurá dííbyé avyéjú éhne múúne mojtáátsá neeváú kémúútúróúwu mebájtso mityáhécoba kéémevédu. Aahe muurá wájcáváné hallúvú wahpéjité píhtobáhi. Ahdu muurá teene Píívyéébé avyéju.

Pááá ooríhotu íjcyáné uwááboju
(Mt 13.33)

²⁰ Téhduréhjáa neébe:

—¿Aca íinetú íñe tsiíñe Píívyéébé avyéjú ó úwáábóiyáhi? ²¹ Muurá tsáápille hariínállíjyutu pááa imyéénúcooca áyánéwu tééné ooríhotu pícyooróné páneeréjuco óórichódú teene Píívyéébé avyéju.

Imiájíto
(Mt 7.13-14, 21-23)

²² Aanéhjáa Jetsóó Jerotsaréevu péébe juuváyí íjcyácoomíji múnáake úwááboobéré pehíjcyáhi. Áhduréhjáa patsíhjívarí íjcyájáhji múnáake úwááboóbe. ²³ Áábekéhjáa tsaate nééhií:

—Ávyéjuúbej, ¿a uhjéméré pájtyéteéhi?

²⁴ Áánéllihyééhjáa neébe:

—Íhnáhó íuráavyé néérojító múu úraavyé Píívyéébé avyéjuvu ámuha meúújetéíjító. Muurá mityame imíllerá iúcaavéné téénevu. Árome tsá úcáávéityúne. ²⁵ Muurá tééííbúwájí néétume áachi íimillédú íjcyámé hallúvú ávyéjuube ihjyá lleehówá wátaahácoóhi. Ááné boone lléehowa wátótóhcoméré neéhi: “Ávyéjuúbej, múúhake paayúcu.” Árónáa nééííbye: “Tsá ámúhake o

wáájácutúne.” ²⁶ Áánéllii neeímyé dííbyeke: “Áánerá úúma tsaméhjí mémáchohíjcyáhi. Áhdure muurá múúhá comíñeri úwááboobéré ú pehíjcyáhi.” ²⁷ Ehdu ditye néérónáa nééííbye: “Muuráhjané ámúhakye o néé ámúhakye o wáájácutúne. Ahdícyane méíine óhdityu ímityúmé ámuha mejcyame.” ²⁸ Ehdu Píívyéébe waagóó dííbyeke cáhcújtsótúmeke. Aame kémuélléturé ííteé Píívyéébé avyéjuri dííbyé ihjyú uubálle múnaa Aavaráaa, Itsáaa, Jacóóboo, íjcyámeke. Áijyu ílluréjuco ditye tááiñe íhwáñe ííhdónema. ²⁹ Ehdu waagóojtéréjuco íjcyánáa pahúllevátú tsijtye ímí Píívyéébeke cáhcujtsómé dííbyedívú pihcyááveé dííbyema íjcyá íavyéjuri. ³⁰ Áijyu muurá íñe ícyooca ídáátsóméhjíúvú néeme ávyéjúúteéhi. Áánetu íhtsutúmé ícyooca íjcyarómé téijyu ídáátsónuúhi. Ehdúhjáa Jetsóó úwaabóhi.

*Jerotsarée múnáake Jetsóó kímoovéne
(Mt 23.37-39)*

³¹ Téijyúhjáa parítséómú tétsihvu wájtsime néé dííbyeke:

—Dípye íchihdyu tsiéllévu. Muurá Heróódé imíllé uke idsíjívetsóne.

³² Áánélliihyéhjáa neebe diityéke:

—Mepééne dííbyeke ávyétá muubérá íjcyáábeke mene: “Óvíikyévá ihdyu níjkévaabe naavémuke tsaaté pañétú iwáágóóne chéméméhjike íbóhíitsohíjcyánetu.” ³³ Tsá muurá Píívyéébé ihjyú uubálle múnáajpi dsíjívéítyuró Jerotsarée tsiéllévúre. Óví ihdyu múhajchótá ó íjcyáhi.

34 Ámuúha Jerotsarée múnaaj, ihdyújuco tsáma çíveekí ámuha íllure mellííhyánúpétsohíjcyané íhjúyú uubáalle múnáake Píívyéébe ámuha éllevu wállóórómeke? Uwáábojtéké díbye ámuha éllevu wállóórómedi çíveekí íllure ámuha méicúbáhrahíjcyá néwayúúnevu maáámúneri? Muurá ó imíllerá ámuhákye o újcune éhne múúne cáraca ítsííméwuúmuke íhñúwáacyú lliiñévú újcu. Áronáa çíveekí tsá ámuha meímíllehíjcyatúne? 35 Áané déjúcotu muurá ámuha cóómí ápajyúréjuco cóévaíñe. Áhdure ámuhákye o néé oke ámuha maájtyumíjúcóóityúné múijyú tsiíñe o tsáaíñévújuco. Téijyu muurá ámuha oke maájtyúmíne méneéhi: “Maímijyu áanu Píívyéébe mémeri tsááneéj.”

14

Íjpi óórííbyeke wáyeéévejcóójí Jetsóó bóhíitsóne

1 Tsáijyúhjáa idyé wáyeéévejcóójí Jetsóó péé paritséómú avyéjúúbe jávú dííbyema imájchoki.

2 Áábekéhjáa diitye paritséómú hállúváábohíjcyá tétsihyi íjpi óórííñeri chémeebe íjcyánéllii ‘áádikye éhne íjcyooji bóhíitsóííbye’ íñéénema. 3 Aaméhjáa taúhbájú uwáábojtémá íjcyámeke neébe:

—çA wáyeéévejcóójí tsaapi chéméébeke mébóhíitsóiyáhi, mítyá tsáhaáj?

4 Ehdúhjáa díbye néérónáa tsá dítye ñná néétune. Aanéhjáa awáá tsúuca diibye íjpi óórííbyeke íbóhíitsóne neebe ílluréjuco díbye ipyéékií.

5 Átsihdyúhjáa neebe diitye paritséómuke:

—¿Aca ámuhá ocájí ámuhá íjjúuba wáyeeévejcoójí wáhyejú pañévu áákityéébeke tsá ámuha meújcúityuróne?

⁶ Ehdúhjáa dibye néene tsá ditye píivyetétú muhdú iáñujcúne.

Táábávajcátsí wañéhjivu ditye míñutsóne

⁷ Áhduréhjáa tsáijyu wañéhjivu tsaate míñutsómé imíllé íboohówátsihjívuré iácuuvéne. Aanéhjáa Jetsóo múhdurá íjtsúcunúne diityéké úwááboobe néehíí:

⁸⁻⁹ —Tsaate múu ámúhake ityáábávajcátsíñé wañéhjivu míñutsócooca tsá íhdére ácuúvetú íboohówátsihvu tsáijyu múúne tsijtye ámuhá ehnííñevu ávyejúúmé wájtsímekéréjuco ditye tétsihvu ácújcóné boone íatéréétsihvuréjuco ámuha maácúúvéneri menúcójpívétuki. ¹⁰ Áánéllii múu tsaate íwañéhjivu ámúhake míñutsócooca úújeté íhdícýátsihvuré diitye wañéhji múnaa ámúhake íájtyúmícooca íboohówátsihvu iácujcároki. Áijyu ihdyu tsá íínerí ámuha menúcójpívétsámeítýúne.

¹¹ Muurá iiye íhtsutúmé ávyéjajte íjcyane némeíhijcyámé núcójpívétsáméíhi. Áánetu idaátsóméhjiúvú tsaííbuwáre íjcyame ávyejúúteéhi.

¹² Ehdúhjáa diityéké iúwáábótsihdyu neebe dííbyekée íwañéhjivu míñutsóóbeke:

—Tsá múu majchóvú míñútsotú íhtsutúméhjikéré uke ditye píámeííñe u ímíllénélliihyére. Téhdure tsá múu míñútsotú dihyákímudúnéré múhdumé tsijtye úúma náhbévahíjcyámekére. ¹³⁻¹⁴ Múu téhdure míñutsó

ídaátsóméhjike íjplítyu tsátsihji íjcyátúróméhjima hállúvátúméhjike ámuhákye ditye píámeíyóné íjtsámeítyúmére. Muurá Píívyéébere ámuhákye áhdoó díbye ímillédú ámuha meíjcyame medsíjivémé tsiíne mebóhícoóca.

*Wañéhjitu íjcyané uwááboju
(Mt 22.1-10)*

¹⁵ Ehdúhjáa Jetsóó néénéllii tsaapi néé dííbyeke:

—Maímijyu ihdyu diitye Píívyéébé avyéjuvu úcaavémé íjcyanej.

¹⁶ Ehdúhjáa díbye néénéllii Jetsóó tsaapi wañehjívaténetu úwááboobe nééhií:

—Tsaapíhjáa iwañehjívaténevu míñutsó mítyámeke. ¹⁷ Ááme éllévúhjáa íúníu múnáájpikiye díbye wálooobe neeté diityéke: “Tsúúcajávane majcho baabáhi. Waávané mepééne mémajchótej.”

¹⁸ Áronáacáhjáa tsá ditye ímíllétú ipyééneé. Tsaapíhjáa íllure néé dííbyeke: “Ohné tsaatédítýú íííñújí o áhdone ó imíllé o úújeténe. Áánéllii tsá oke díbye téhméityúne.” ¹⁹ Áánétúhjáa tsijpi nééhií: “10-meváké ócájímuke o áhdómeke ícyooca ó imíllé o

wáájaculléné muhdú ditye wákímyeíñe. Áánéllii tsá oke díbye íjtsójúcoóityúne.” ²⁰ Áánétúhjáa tsijpi nééhií. “Botsíi o táábávaabe muhdú ó peéhi. Tsáhái o péétune.” ²¹ Éhduréhjáa ditye népejtsóné íóómíñe úúbáleebe íavyéjúúbeke. Aanéhjáa dííbyeke tsarí pájtyeebe néé diíbye íúníu múnáájpiíkye: “Ané cána míñutsóté

ídaátsóméhjikéréjuco íjpi ímítyuméhjí ímíñeúvú íúllene píívyetétúméhjima hállúvátúméhjike.”

22 Ahdújucóhjáa imíñútsójétsihdyu tsáábe nééne dííbyeke: “Ayúju ávyéjuubej, tsúúca ó míñútsojéhi. Áronáa íñe jaa tsáhái wáhpetúne.”
 23 Áánélliihyéhjáa íavyéjuube nééhií: “Ané cána tsíjtyekéi míñútsótej. 24 Tsáhájucó tujkénúu o míñútsorómé májchóváityúne.” Ehdúhjáa Jetsóó úwaabóhi.

*Htsútúróné pañe Jetsóoke meúraavyéne
 (Mt 10.37-38)*

25-26 Aanéhjáa mítyane míamúnaa dííbyeke úráávyehíjcyámeke neébe:

—Muurá oke úráávyerómé oke iwájuryné ehniíñevu méwámyuma ihyájkímukéré wájuryhájchíí tsá ditye ímiáané tahñéjté íjcyatúne. Áhdure iiye éhniíñevu iwájuryméihájchíí tsá ditye tahñéjté íjcyatúne. 27 Áhdure oke iúráávyéné déjúcotu íicúbáhrámeíyóné ímíletúmé tsá tahñéjté íjcyatúne. 28 ¿Aca ámuha jaa meméénu tsá tujkénú meéévéityuró múhduná ámuha dsíídsí íjcyane tene úújetéhájchíí botsíi ámuha meméénuki?
 29 Muurá dsíídsi úújetétúnáa ámuha meméénuróné meníjkévátúneri tsijtye uuhívatéiyá ámúhadi.
 30 Muurá nééiyóme: “Éje, íjtyémeíhjáa íñe ánúmeíyómé tsá pánéévétsojúne.” 31 Áhdure ¿aca tsané avyéjúúbé tsodáhómú 10,000-mevaré íjcyame tsíjpi tsodáhómú 20,000-meva íjcyámema imyéénújcatsí tsá tujkénú íjtsámeíityuró téhdúmema diityéké ityáhjáityuróne? 32 Muurá téhdúmema íhnháhoóityurónéllii tsíhyullérei ditye íjcyánáa wállócatsíyómé diityé éllevu ditye íñééte

imyéénújcatsíjyúcoótuki. ³³ Ehdu nééne muurá tsaate íimillédú íicyahíjcyáné íhvéjtsotúmé tsá tahñéjté íjcyatúne.

Cánáámatu íjcyáné uwááboju
(Mt 5.13; Mc 9.50)

³⁴ Muurá cánááma íímuma íjcyánéllii meke píaabóhi. Áánetu íímútuca tsá íínetú tene meke píáábóíturóne. ³⁵ Pane mebájtso ííñuji meuménúyónéúbatu tsá meke tene píáábóíturóne. Áánéllii tehdu nééne ílluréjuco mewáágóone. Aane ihdyu óvíi ámúhadítýú lléébome icyáhcuíjtsóne tehdu íjcyáhi. Ehdúhjáa Jetsóó úwaabóhi.

15

Obééjá mújtánetu íjcyáné uwááboju
(Mt 18.10-14)

¹ Téijyúhjáa ííñújí avyéjúúbé wáábyuta dsíídsike áhdótsohíjcyámema tsijtye ímityúmé píhcyaavé dííbyedívú dííbyé uwáábó illéébúacunúki. ² Áamedítýúhjáa paritséómuma taúhbájú uwáábojte nééhí:

—¿Aca íveekí aadi ímityúmedívú nahbéváhi?

³⁻⁴ Ehdúhjáa dííbyedítýú ditye íhjúvánéllii obééjá mújtánetu íúwaabóné neébe:

—¿Aca ámuha jéémú obééjámú 100-meva íjcyámedítýú tsaapi mújtaca tsá ámuha 99-mevaréjuco íjcyámeke íúmihéj píínévú mepícyóóne dííbyeke menéhcoíturóne? Muurá ámuha ménéhcoítýáhi. ⁵⁻⁶ Áábeke muurá ámuha maájtyúmícooca mítyane meímíjyúúvéne ááhívu ámuha mewájtídu mépíhjúcúiyá ámuha

menáhbévahíjcyámeke ditye téhdure íímíjyúúve mújtároóbeke ámuha maájtyúmíneri. ⁷ Ahdu muurá Píívyéébe níjkyéjiri íjcyaaabe mítyane ímíjyuuvé tsaapi ímítyúné pañévú mújtároobe tsiíñe ímíjpyetéébedi. Muurá ímí íjcyámedi íímíjyúúné ehnííñevu ímíjyúúvebe mújtároobe tsiíñe ímíjpyetéébedi.

Dsíídsíjì wágóóóvénetu íjcyáné uwááboju

⁸ Téhduréhjáa dsíídsíjìtu diityéké iúwaabóné neébe:

—¿Aca tsáápíledi 10-jíva dsíídsí íjcyánetu tsajì wágóóóveca tsá dille choocówu peetéj tééveri líjyaalléré néhcóityuróne? Muurá néhcóiyolle. ⁹ Aajì muurá íájtyúmíneri íímíjyúúvéne íñáállévahíjcyámeke píhnyúúyolle ditye téhdure íímíjyúúveki. ¹⁰ Ehdu muurá ímityúné ícyahíjcyaaabe teene ííhvéjtsóne Píívyéébé icyánejcúvuréjuco íbúwáávéébedi níjkyéjì múnaa mítyane ímíjyuuvéhi.

Tsaapi cáánídityu mújtáné uwááboju

¹¹ Téhduréhjáa tsiíñe úwááboobe nééhií:

—Íjcyamútsíhjáa míityétsi tsáápí hájchimútsi. ¹² Áámútsidítyúhjáa bóneebe néé cááníkyeé: “Llíhij, u dsíjívéné boone métsíeméné múhtsidívuréjuco cóéváiñetu ó imíllé apáhajchíí ícyoocájuco oke tsáneevu u ájcune.” Ahdújucóhjáa díbye ñná néétuubéré ájcune diityétsikye tsahtúnéecu. ¹³ Átsihdyúhjáa wahájchotaré tétsii díbye bóneebe íjcyáróne páneere ihñe nahjíhenúhi. Ááne dsíídsímáhjáa peebe cáánídityu tsíhyullévú tsííñé ííñújìvu. Áhullévúhjáa teene ídsíídsí íllure

ícúbáhraabe ímityúné íicyahíjcyáneri. ¹⁴ Aanéhjáa tsúúca páneere idsíídsí átéréénéhjiri dibye pírujtsónáa téené iññújiri tsá majcho íjcyatúne. Ájyúhjáa ídátsó pevéeberéjuco ícyahíjcyáné ííne tájpi íjcyájúcoótuúbe. ¹⁵ Áanéllihyéhjáa téené iññúji múnáájpike táumeíbyé wákiméi. Aabéhjáa díbyeke téhmetsó ímyeenímudívu. ¹⁶ Aabéhjáa diityéké téhmehíjcyáábeke múha majchóvú ájcútuube ájyaba wájyújúcoótúnéllii imíllerá diityé éébuta imájchone. ¹⁷ Átsihvúhjáa ikímóóvémeíñe íllu íjtsámeíbye: “Ehdíívajúné tsáma áyaturómé llihíyo wákimyéi múnáadityú majcho píhtótúnáa çíveekí íchihvu ó dsíjiveehíubá ájyábari? ¹⁸ Tsáhaá, oo éhne llihíyo éllevu o óómíñe díbyeke ó neéhi: Líhij, çíveekíhyana ihdyu Píivyéébe ímíllénejíí ímityúné ó meenúhi, áhdure u íjcyáróóbedívú ímíñejíívari? ¹⁹ Ahdícyané tsáhájucó díjtsíméné o íjcyáityúne. Díwákimyéi múnáájpyéjuco o íjcyáiñe.” ²⁰ Ehdúhjáa íjtsámeídyújuco dibye oómiñe cááni éllevu. Aabéhjáa téhullévú péébeke tsíhyullétúré cááni íajtyúmííbedi mítyane ídáátsóvéne íícúí icyáhdahíróne ámabúcutéhi. ²¹ Átsihvúhjáa ípyée íjtsámeídyújuco dibye cááníkya nééneé:

“Líhij, çíveekíhyana ihdyu Píivyéébe ímíllénejíí ímityúné ó meenúhi, áhdure u íjcyáróóbedívú ímíñejíívari? Ahdícyané tsáhájucó díjtsíméné o íjcyáityúne.” ²² Ehdúhjáa dibye néérónáa cááni néé íúníu múnáake: “Ícúí áánúke íwajyámúúnema ítyúhápaajívú meújcóne hójtsíwápaajívú maájjú

dibye ipícyámeiki. ²³ Átsihdyu íujcávaabe ócájíwúuke médsíjívétsó dííbyeke mewáñehjínuki. ²⁴ Muurá íñe ‘tsúúcajáubáhjáa dsíjíveébe’ o néhíjcyánáa ídátsó kiátú bóhdívaabe méhdivu.” Ahdújucóhjáa ditye wáñehjíváténe.

²⁵ Áijyúhjáa íñahbe ámíaaabe úmihé pañétú óómiibye lleebúcunúvá wañéhjí ihjyarí íjcyane. ²⁶ Ááneríhjáa iúllévenúne kémuélléturé íúníu múnáájpikye ipíuváne dílloobe íveekí ditye wáñehjíváténe. ²⁷ Áánélliihyéhjáa neébe: “Muurá díñahbe wajtsíhi. Áánélliihyéne díícyáani lliihyánutsó íujcávaabe ócájíwúudívú dibyévané ñná pájtyétuube kiátú bóhdívánéllii dííbyeke iwáñehjínuki.” ²⁸ Aanéhjáa ávyéta tsarí pajtyé dííbyeke. Aabéhjáa íhnáhó cáyobáávatéébé tsá áyánéwu ímíllétú íááhívéné ihjyávu. Áánélliihyéhjáa cáani dííbye éllevu ipyééne cánáájanú dibye íááhíveki. ²⁹ Árónáacáhjáa neebe cááníkyeé: “Llíhij, muurá íñe múhdúné pijcyábá úuma ó wákímyeí uke táhjállétuubére. Áróóbeke tsá mújyú oke u ájcutú obééjá hájchíúbadívúré ehdu o wáñehjíváté o náhbévahíjcyámema. ³⁰ Aabe eene dááchikye ímiáábekéjǰí ú wáñehjínú íujcáváabeke jeemúdítýú u dsíjívétsóóbé hallurí ímityúné walléémudi didsídsí pírujtsójéébeke.”

³¹ Áánélliihyéhjáa cáani néehíí: “Ímiáánéjuco, Lli, óóma tsatsíyé u ícyahíjcyáne. Aane muurá páneere tátsíeméné dihñe. ³² Áánetu ihdyu tehdújuco mewáñehjínúné díñáhbeke ídátsó

kiáhjí múhduháñé íicyahíjcyátsihdyu ‘tsúúcajáubá dsíjíveébe’ o néhíjcyánáa méhdivu bóhdíváábeke.” Ehdúhjáa Jetsóó úwaabóhi.

16

Íavyéjúúbema tsaapi ímityúné wákímyéíñetu íjcyané uwááboju

¹ Téhduréhjáa ímamyémuke úwááboobe nééhií:

—Íjcyaabéhjáa íhtsútuube ehnéva múnáajpi. Áábé únú múnáajpíhjáa ímityuube íjcyáábé hallúvú tsaate úúballé diibye íavyéjúúbeke dibye ímityú téhmehíjcyáné díbyé tsíeméne. ² Áánéllihyéhjáa íavyéjuube ipíúváábeke nééhií: “¿Íveekí ímityúné míamúnaa díhyallúvú úúballéhi? Ahdícyane oke ímíñeúvú duubállé muhdú tátsíeméné u téhmehíjcyáne. Átsihdyu tsáhájucó óóma u wákímyeíityúne.” ³ Ehdúhjáa íavyéjuube néénetu íllu íjtsámeíbye: “Aane ¿muhdú íñe ó íjcyáa oke táavyéjuube wáágóóobe? Tsá muurá o píivyetétú tsííñé wákímyeí o méénune. Pane núcójpítsó teene tsíjtyeke píáábó o táúmeíñe tájpi o íjcyáiyóne.” ⁴ Ehdúhjáa íjtsámeíyóne neébe: “Tsúúca ó waajácú muhdú o méénuíñe. Oo éhne ó píááboó táavyéjúúbedítyúu íñáhjíhenúné áhdohíjcyátúmeke néhi dibye oke wáágóócooca diityéréjucó oke ipíááboki.” ⁵ Ehdúhjáa íjtsámeíñe píúvaabe tsáápiitsádí diityéké eenéé íavyéjúúbedítyú íñáhjíhenúné áhdohíjcyátúmeke. Áánemáhjáa o méénuíñe. Oo éhne ó píááboó táavyéjúúbedítyúu íñ tujkénú tsáábeke neébe: “¿Acáa múhduná

táavyéjúúbedítýú u náhjíhenúné tsáhái u áhdotúne?” ⁶ Áánélliihyéhjáa neébe: “100-hoojávaa oríívó duurúbájpacyóné ó ujcúhi.” Áánélliihyéhjáa neébe: “Éée, íñée muurá u cáátunúné téhdunéjuco. Áronáa cána íícúí béháámitúréjuco picyo 50-hoojávaréjuco u áhdotúne.” ⁷ Áané boonétúhjáa idyé tsijpi tsáábeke neébe: “¿Ácooca uu múhduná tsáhái u áhdotú ávyéjúúbeke?” Áánélliihyéhjáa neébe: “100-babyávaa tríigo ó ujcúhi.” Áánélliihyéhjáa neébe: “Éée, íñée muurá u cáátunúné téhdunéjuco. Áronáa cána íícúí béháámitúréjuco caatúnú 80-babyávaréjuco u áhdotúne.” ⁸ Ehdúhjáa ávyéjúúbé únú múnáajpi ímityúné meenúhi. Aanéhjáa bóónétu íavyéjuube iwáájácúneri ullévenú dííbyedi ayájú tujkévé ehdu imyéénuíñé dibye íjtsámeíñeri. Ehdu muurá íñe ímiájíjtó úráávyémé ehniíñevu ténejcu wáájacutúmé tujkévéené íjtsámeíñé tsíjtyema íñáhbévájcatsíki.

⁹ Aane ihdyu ámúhakyé o nées íñe ííñújiri ámuha meéhnévámé tsíjtyeke mepíáábo néhi ámuha medsíjívécooca Píívyéébe ámúhakyé iúcúpéjtso mújyú muhdú íjcyáityúmé dííbyema ámuha mejcyáíhullévu.

¹⁰ Muurá wahdííváné wákimyéivu tsaatéké mepícyoome ímí wákímyeíhajchíí méwaajácú téhdure éhniíñevu íjcyáné wákimyéí ímí ditye méenúiyóne. Áanetu teene átéréené wákimyéí múhdurá méenuhíjcyámé muurá éhniíñevu íjcyane téhdure dáríívéiyáhi. ¹¹ Aane muurá íñe ííñújiri ámuha meéhnéváneri ímiáánéré ámuha

meméénútúhajchíí téhdure Píívyéébé wákimyéí múhdurá ámuha médáriivéhi. ¹² Téhdure tsíjtye éhné ímíñéúvú ámuha metéhmétúhajchíí muurá ámúhá wáábyuta íjcyaróné tsá múha ámúhadívú íhvéjtsóítyuróne.

¹³ Muurá tsá míityétsima tsaapi ímí wákímyeítyuróne. Muurá tsáápiikye éhnííñevu iwájuúúbediyé íícúvéne tsá tsíjpihdi dibye íícuvéítyuróne. Áánéllii tsá tene ímityú Píívyéébeke meúraavyémé metsúúrámeíñé medsíídsíváiyóneri.

¹⁴ Ehdúhjáa Jetsóó úwaabóné paritséómú illéébóne íllure uuhívaté dííbyedi téeneri itsúúrámeíhíjcyánéllíihye. ¹⁵ Áámekehjáa neébe:

—Bañú múnaa ámuha meíjcyámeke míamúnaa itsúcunúhijcyá ímiáámédu. Árónáa Píívyéébe waajácú ámúhá íjtsaméi. Muurá míamúnaa mítyájkímyeíñé tsarílleébe.

Píívyéébé taúhbaju wágóóóvéityúne

¹⁶ Muuráhjáa Jóáa bóhówáávétúné hajchótá Píívyéébé taúhbaju íhjuú uuballe múnáaúvú úwáábohíjcyánéréi míamúnaa úráávyehíjcyáhi. Áané boonétúu ihdyu diibye Jóááuvúréjuco úwaabóné ímiáájú Píívyéébe míamúnáake íavyéjuvu újcúné uwaáboju. Áánéllíihyée mítyame tsúúrámeíhíjcyá téénevu íúcaávéíñeri.

¹⁷ Muurá ííñújima páneere íévéhóówari íjcyanéhjí wágóóóveéhi. Áánetu Píívyéébé uwaáboju tsá múijyú wágóóóvéityúne. Muurá muhdú tene néhdújuco tene pájtyeíñe.

Táábávájcatsímyé wáágóójcatsítyuróné Jetsóó úwaabóne

(Mt 19.1-12; Mc 10.1-12)

¹⁸ Muurá tsaapi méwakye íhvéjtsóne tsíjpíllekérejuco táábávaabe ímityúné meenú íveekí mewa ímíubááné íjcyánáa tsíjpílle máyéjuco íjcyáneri. Áhdure tsaapi wáágóólleke táábávaabe ímityúné meenú íveekí ájyu ímíubááné íjcyánáa dííllema íjcyáneri.

Ehnéva múnáajpi ítérónáa Ráátsaro ícúbáhrámeíñe

¹⁹ Téhduréhjáa tsiiñe Jetsóó úwááboobe nééhií:

—Íjcyaabéhjáa tsaapi íhtsútuube ehnéva múnáajpi tsanééré ímiá wajyámuunévú úcámeíhíjcyáabe. Áábekéhjáa íná píhtótuube paíjyuvaré wáñehjívatéhi jcyáhi. ²⁰ Áánáacáhjáa Ráátsaro áhllávatéébé ácuúacunúhíjcyá dííbyé já lleehówá úmíwari. ²¹ Aabéhjáa ídátso úmúúpívyehíjcyá dííbye májchónetu baavu dójcwáahyéjé ímájchóíyóneri. Áábedívúhjáa oohímyé ipíhcyáávéne píhjahíjcyá dííbye áhllaháñe. ²² Aabéhjáa ílluréjuco dsíjívéne. Áábe ííbuúhjáa níjkyéji múnáa tsajtyé Píívyéébe élleву Aavaráa íjcyáhullévu. Ááné boonétúhjáa dííbyeréjuco íhtsútuube ehnéva múnáajpi dsíjívéébeke tsaimíyé cuuúme.

²³ Áábe ííbuúhjáa úújeté Píívyéébeke cáhcújtso tóumé ícúbáhrámeíhullévú cúújúwá pañévu. Áhulléhjáa ícúbáhrámeííbyé ájtyumí Aavaráake Ráátsaro dííbyemájuco íjcyáábeke.

²⁴ Áábedíhjáa wáníjcyámeííbyé nééhií: “Múúhá

ihde múnáajpi Aavaráaj, óhdi ihdyu dídáátsóvéne aabye Ráátsaróké diñe oke dibye íhyójtswáubaré nújpacyotu imúriúcúneri táhníjwa ipíjajchóvaki. Ávyeta ñe cúújúwá allóócó tsáhájucó o áábúcutúne.”

²⁵ Áánéllihyéhjáa Aavaráá néé díbyeke: “Cáhawáá, Lli, dítsáávé ñné imíjyaúhjáa u íjcyane u dsíjívétúné ihde. Áánetúu muurá áánu Ráátsaro ídátsó ícúbáhrámeíhíjyaabe ñne ícyooca ñné imíjyaúrécúó íjcyane. Áánetu ihdyu ú ícúbáhráméíhi. ²⁶ Aabe píáábó u táúmeiyónáa ijcyáné ñne múúhadítúyú ámuha meráhoucunútsihdyu íéverááhó ápíchó nééne kiátú mepájtyéne meúújéjcatsíyónejívari. Muurá ñnejcúrí íjcyame tsá píívyetétú énejcúvú ipájtyene. Áhdure énejcúrí íjcyame tsá píívyetétú ñnejcúvú ipájtyene.”

²⁷ Ehdúhjáa Aavaráá néénéllii neébe: “Uu muurá Aavaráá múúhá ihde múnáajpi u íjcyabe ihdyu óvíjyucó aabye Ráátsaróké wallo ííñujívú llihyoke pámeere tahájkímuma dibye iúwáábotéki.

²⁸ Ijcyámé 5-meva táñahbému. Áámeke ó imíllé dibye wáájácútsoténe íllúhaca ícúbáhraméí íjcyánáa íveekí ímityúné o ícyahíjcyáné níjcaúvú o úújetéébé o ícúbáhrámeídyú ditye ícúbáhrámeítúki.”

²⁹ Ehdúhjáa dibye néérónáa Aavaráá néé díbyeke: “Árónáa muurá ijcyáné díityedí Píívyéébé waajácúháámí ñne ícúbáhraméityu úúbálleháámí dííbyé ihjyú uuballe múnaápe Moitséémú cáátúnuháámí. Téhaami óví íéévéne cáhcujtsómé ipájtyetéki.” ³⁰ Ehdúhjáa Aavaráá néérónáa neébe: “Ihdyúhde ímiáané

ijcyájúcooróné diityémá uwááboju. Áronáa ihdyu mee dsijíve múnáadityú tsiíne bóhíbe diityéké úwáábotéébeke botsíi cáhcújtsóiyóme. Aaca ihdyu ímiáané ímityúné íicyahíjcyané íhvéjtsóne íbúwáávéiyómé ímiánejcúvuréjuco.”
³¹ Áánéllihyéhjáa Aavaráá nééhií: “Áronáa muurá Píivyéébé ihjyú uubáalle múnáápe Moitséémú cáátúnúné uwááboju icyáhcujsótúhajchíí téhdure tsá ditye cáhcújtsóityuró dsíjívemedityú tsaapi tsiíne íbóhówáávéne úwááboróne.”

17

*Tsaatéké ímityunévú meíbúwajtsóné ápíchó nééneé
 (Mt 18.6-7, 21-22; Mc 9.42)*

¹ Áhduréhjáa tsiíne ímamyémuke neébe:

—Tsá ííñújiri mávaríjchojúúné píhtóityú miamúnáake tútávajtsoíne. Áronáa ihdyu máidáátsoju tene pájtyeíne ímichi ténéhjívú diityéké íbúwátsohíjcyámeke. ² Muurá botsíi oke cáhcujtsómé ídátso tsímédúrei néémedityú tsaatéké ímityunévú íbúwátsohíjcyámekéubá múu íjkyééháñetu néwáyúcobáné íóhbáñúmeke wájojcó móóá pañévú ápíchó diityé úmíwa néené íhdétu. ³ Áánéllii téibúwá meíjcyáne ámúhá nahbe ímityúné méénúubeke mébóíjcyuco. Aabe teene íhvéjtsóne ímiánejcúvú tsiíne íbúwáávéhajchíí ílluréjuco máábájííveco ímityúnée díbye méénune dííbyedi meídáátsóvénama. ⁴ Tsáijyu múúne 7-ijyúvá tsájcooji méénúíyoobe ímityúne. Áhdúijyúvá díbye

ámúhadívú ídátsójkímyeíhajchíí múu ídáátsové dííbyedi.

Píívyéébeke mecáhçújtsóneri páneere meméénune

⁵ Áábekéhjáa ímamyémú nééhií:

—Múúhake piáábó éhnííñevu muha mecáhçújtsó Píívyéébeke.

⁶ Áánélliihyéhjáa neébe:

—Muurá mojtáátsá neeváúwúudúné áyánéwu ímí Píívyéébeke ámuha mecáhçújtsoca eehe úmehe ámuha ménééiyá étsihdyu tehe ityáábáavyéne móóáj piínétú íjyóçúúvetéki. Áhdújuco muurá tehe íjyóçúúvetéiyóné tétsihdyu.

Muhdú tsaaté wákímyéi múnaa íjcyane

⁷ ¿Aca ámúhá únú múnáajpi úmihé pañe caajári tsáijyu ócájimu téhméúbari íjcyátsihdyu ááhívéébeke ámuha mémáchótsópéjtsóiyáhi? Tsáhaá. ⁸ Muurá íllure ámuha ménépéjtsóiyá dííbyeke: “Majchóréjuco meénu. Aane u níjkevádú ú pícyoó tujkénú muha memájchoki. Áané boonétúí ú májchoóhi.” Éhdure muurá ámuha ménééiyáhi. ⁹ Áhdure ¿aca ámuha dííbyeke météhdújtsóiyá ámuha metáuhbánéré díbye méénúné hallúvu? Tsáhaá. ¹⁰ Ehdu téhdure Píívyéébe ámúhake pícyóóné wákímyéi ámuha meníjkevácooca tsá múu íjyácunútú díbye ámúhake téhdújtsóiyóneri. Íllure múu nééhií: “Tsá muurá ímiá ñçúve múnaa muha méijcyatú múúhake díbye táuhbánéré muha meméénúnéllíihye.” Éhdure múu nééhií. Ehdúhjáa neebe Jetsóo.

Íjpi chájáávémeke Jetsóo bóhñtsóne

11 Aabéhjáa Jerotsaréevu péébe pajtyé Tsamáariámá Gariréa iñújícutu. 12-13 Aabéhjáa tsácoomíwuúvú úújeténáa dííbye éllevu 10-meva tsáá íjpi chájaavéme. Ároméhjáa kémuéllevúré iwájtsíne dííbyedi wáníjcyámeímyé kéévánécoba néehí:

—Jétsoj, Jetsóoj, múúhadi dídaatsóve!

14 Áanélliihyéhjáa diityéké íiteebéré néehí:

—Tsúúca muurá ámuha mébohíjucóóhi.

Aame cáhawáa llúúvájtedívú méúújétsámeítyej. Ahdújucóhjáa ditye pééne tsaímiyéjuco néémeé.

15-16 Áamedítýúhjáa Tsamáariá iñúji múnáajpi oomí Píívyéébeke dúúrúvaabére. Aabéhjáa

Jetsóo lliñévú imímóúúvéne dííbyeke téhdújtsóhi.

17-18 Áábekéhjáa Jetsóo néehí:

—¿Aca tsá pámeere ámuha mebohíitúne? Muurá íñe tsííñe iñúji múnáajpi u íjcyároobe ú oomí Píívyéébeke u téhdújtsoki. Áánetu ¿kiá tsijtye?

19 Ehdúhjáa iñétsihdyu neebe dííbyeke:

—Wa díjyóúúvéne dipyej. Tsúúca ú bohíí Píívyéébeke u cáhcujtsódú íjcyaaábe.

Píívyéébe avyéjú bóhówááveíñe

(Mt 24.23-28, 36-41)

20 Aanéhjáa Jetsóoke paritséomú dilló múijyú Píívyéébe avyéjú bóhówááveíñe. Áanélliihyéhjáa neébe:

—Tehdu Píívyéébe avyéjú bóhówááveróné ámuha maájtyúmííyónejíivari. 21 Áanéllii tsá múha nééítyuróne: “Íñe Píívyéébe avyéju.” Muurá ihdyu íjcyájúcooróné ámúhama.

22 Ehdúhjáa diityéké iñétsihdyu neebe ímamyémuke:

—Muurá ámuha méjyácúnuú Míamúnáájpidívúu o ípívyééveébeke ámuha maájtyumíjúcóóíyóneri. Ehdu ámuha meíjtsámeiyónáa tsáhái ámúhadívú o bóhówáávéityúne. ²³ Muurá ámúhakye tsaate neéhi: “Tsúúca Mepájtyetétsoobe tsájucóóhií.” Áronáa tsá múu cáhcújtsotúne. ²⁴ Muurá chijchi rórihcyóné maájtyumídú pámeere ájtyúmíí Míamúnáájpidívúu o ípívyééveébe o tsáábeke. ²⁵ Áronáa ihdyu ihnáhooíñé ícyooca íjcyáné míamúnáa óhdi ícúbahráne. Tsá oke dítye cáhcújtsóityúne. ²⁶ Muuráhjáa Noéé íjcyáijyu íjcyáné míamúnáa íjcyaduré íjcyáímyé o tsááiñe íjtsotúme. Áánáa tsúúca ó tsaá Míamúnáájpidívúu o ípívyééveébe. ²⁷ Muuráhjáa téijyu íjcyáné míamúnáa íimilléduré ícyahíjcyá majchóháñeri, adóháñeri, táábávajcátsiyi. Áánáacáa ihdyu Noéé tsúúca ihmííne pañévú úcáávénaa ííñuji páneere caajávéjucóóhií. Ááneríi pámeere cáhcújtsotúmé óuuvé imájcanúneri. ²⁸ Áhdurée muurá pajtyéné Róo íjcyáijyu íjcyámeke Tsodóóma múnáake. Muuráhjáa téhdure íimillédú ícyahíjcyámé majchóháñeri, adóháñeri, náhjíheri, úmihéneri, ánuméiyi. ²⁹ Áánéllihyée muurá Píívyéébe dííbyeke née díbye íjchívyé técoomítyu. Áhdújucóo díbye íjchíívyéné boone Píívyéébe cúújuwa íjcaáyóneri técoomi áiivyéne. ³⁰ Ahdu muurá Míamúnáájpidívúu o ípívyééveébe ó tuvááóvaá míamúnáake íimilléduré íjcyámeke tsiíñe o tsáijyu.

³¹ Áijyu ihjyátú tsiéllé íjcyame tsá ihñénéhji éllevu péjúcóóityúne. Áhdure íúmiherí íjcyame tsá ihjyávú péjúcóóityúne. ³² Cáhawáá méijtsúcunu muhdúhjáa diibye Róó táábake tene pájtyene idyéjú dille révoúcunúné déjúcotu. ³³ Muurá íñújiri ímillédú íjcyáneriyé tsúúrameíhijcyámé tsá pájtyetéityúne. Áánetu ihdyu teene íhvéjtsóne ookéréjuco úraavyémé pájtyéteéhi.

³⁴ Muurá tsiíne o tsáácooca míityétsi cúwámútsidítyú tsáápiikye o újcúnetu tsijpi coévaáhi. ³⁵ Áhdure tsaatépi cáátsómúpidítyú tsáápílleke o újcúnetu tsíjpille coévaáhi. ³⁶ Téhdure tsaatétsi íúmihé pañe íjcyámútsidítyú tsáápiikye o újcúnetu tsijpi tétsihvúré coévaáhi.

³⁷ Ehdúhjáa Jetsóó néénéllii ímamyémú néehí:

—¿Aame kiávú úújéteéhi?

Áánélliihyéhjáa neébe:

—Muurá éhne múúne tsíeméjpi dsíjívéébedívú áñumu píhcyaavédú tahñéjté óhdivu píhcyááveéhi.

18

Ímítyúnéhjí ímibájcho múnáájpidítyú íjcyané uwááboju

¹ Áhduréhjáa Jetsóó tsiíne ímamyémuke úwááboobe úúballé ímítyúnéhjí ímibájchoobe ímítyuube íjcyáábedítyú téeneri diityéké itsápíjtso Píívyéébema íhhyúvahíjcyánetu ditye íóóchévétuki. ² Íllúhjáa neébe:

—Íjcyaabée tsácoomíyí ímítyúnéhjí ímibájchoobe ímítyuube Píívyéébeke áveyejúúllétuúbe. Aabéhjáa tsá ímí píáábohíjcyatú míamúnáake. ³ Áábekée

técomíyí íjcyalle pííbájuulle néé tsaatémá ímityúné dille dááriívéjcatsíñé dibye ímíbájcho dííllema. ⁴ Ehdúu múhájchótájucó dille dííbyeke piáábó táumeíyóneri tsá dibye íícúvehíjcyatúne. Áánéj pñnévúhjáa íllu íjtsámeííbye: “Píívyéébeke o ávyejúúllétúnéllii tsáháturo míamúnáake o piáábóiyóné oke ávvetúne. ⁵ Áronáa aalle pííbájuulle íjyévé éhniíñevúré oke pátsárijcyónéllii óvíjyuco díílleke o piááboíñé oke dille ipátsárijcyójúcótuki.”

⁶ Ehdúhjáa iúúbálléne neébe:

—Ehdúu pñnévúi piááboobe ímityúnéhjí ímíbájchoobe ímityuube íjcyároóbe. ⁷ Aanéjii ¿aca tsá ámuha mewáájácutú Píívyéébe ihñéjteke piááboíñé dííbyeke piáábó táumeíhíjcyámeke? ¿Mityá ámuha méijtsúcunú ditye piáábó táumeíñeri dibye íícúvetúne? ⁸ Tsáhaá. Muurá piáábóiibye diityéké teenémáye. ¿Aca íhya míamúnáa ímí cáhcújtsómedívú ó wájtsí Míamúnáájpídívúu o ípívyéévebe tsiíñe ííñujívú o tsáácoóca? Ehdúhjáa neebe Jetsóo.

Tsaatétsí Píívyéébema íhjuúvánetu íjcyané uwááboju

⁹⁻¹⁰ Téhduréhjáa tsaate ímiáámedi idíllómeíñe tsíjtyeke éhdiíwállehíjcyámeke úwááboobe úúballé tsaatétsí Píívyéébema íhjuúvánetu. Íllúhjáa neébe:

—Tsáijyúu míityétsi péé duurúvájávú píívyéébema íhjuúvaki. Tsaapíi paritseómuúbe. Áánetúu tsijpi ííñújí avyējuúbé wáábyuta dsíídsike áhdótsohíjcyáabe. ¹¹ Aanée paritseómuube

Píivýéébema íhgyúvaabe nééhií: “Ayúju Tápiivýéébej, uke ó téhdujtsó ímiáábé o íjcyané hallúvu. Tsá muurá tsíjtyedu ímítyuube o íjcyatú naní múnáajpi. Tsá múijyú íhdícyámema o dómácójcatsítyúne. Pane tsá aabye ííñújí avyéjúúbé wáábyuta dsíídsike áhdótsohíjcyaaabe ímítyuube íjcyadu o néétune. ¹² Muurá tsáné tsemáánari míjcyoojícú májchótuube úúma ó ihgyúvahíjcyáhi. Téhdure muurá 10-jiva o dsíídsívánetu tsájíhcoba ó dówacárohíjcyá uke o íícuvéne.” Ehdúu Píivýéébema ihgyúvaabe paritséómuúbe. ¹³ Áánetúu diibye ííñújí avyéjúúbé wáábyuta dsíídsike áhdótsohíjcyaaabe tsá cáamevu icyárúúvéne Píivýéébema íhgyúvatúne. Íllurée kímóóvémeíbyé íjpiújitu íllaáyómeíñe nééhií: “Ayúju Tápiivýéébej, óhdi ihdyu dídáátsóvéne dábajíívé táimítyu. Muurá ímítyuube ó íjcyáhi.” Ehdúu ihgyúvaabe Píivýéébema ííñújí avyéjúúbé wáábyuta dsíídsike áhdótsohíjcyaaabe. ¹⁴ Aane muurá dííbyeke tsúúca Píivýéébe ímíbájchóóbé hallurí tsáhájucó ímítyú íjcyatúne. Áánetu tsíjpiikye tsá díbye ímíbájchotúne. Ehdú muurá iibe íhtsutúmé íjcyane némeíhijcyámé núcójpívétsáméíhi. Áánetu ihdyu ídáátsóméhjjuúvú nééme ávyéjúúteéhi. Ehdúhjáa Jetsóó úwaabóhi.

Tsíméké Jetsóó llúúvanúne
(Mt 19.13-15; Mc 10.13-16)

¹⁵ Aanéhjáa dííbye éllevu ítsíimeke tsivámé díbye Píivýéébeke piáábó ityáúmeí diityé hallúvu. Árónacáhjáa ímamyémú diityéké néé íínevú ditye

ítsíimeke tsívane. ¹⁶ Áronáacáhjáa Jetsóó diitye tsíméké ipíúváne néé ímamyémuke:

—Óvi ihdyu tsívame. ¿íveekí ámuha mécatuhtsóhi? Muurá diitye tsíime íjcyadu néémé wáabyuta Píívyéébé avyéju. ¹⁷ Aane ímiáánetúré ámúhake o néé éhne múúne teetsi tsíimene meke cáhcujtsódú Píívyéébeke cáhcújtsotúmé tsá dííbyé avyéjúejte íjcyatúne.

Ováhtsá Jetsóoma íhgyuváne
(Mt 19.16-20; Mc 10.17-31)

¹⁸ Aanéhjáa tsáíjyu tsané avyéjuube Jetsóoke néehíí:

—Uwááboóbej, ímiáábé ú íjcyaaabe cána oke diñe ¿muhdú ó íjcyáiyóné mújyú o dsíjívéjúcóóityúne bóhí o újcuki?

¹⁹ Áanéllíihyéhjáa neébe:

—¿Aca íveekí eene oke ú dilló ímiáábedi? Muurá ihdyu apáábyéré Píívyéébe ímiáábe. ²⁰ Muurá ú waajácú dííbyé taúhbajúúné nééneé: “Tsá múu ihdícyámema dómácójcatsítyúne. Tsá múu míamúnáake dsíjívétsotúne. Tsá múu nánívatúne. Tsá múu állíuutúne. Múu avyéjuullé díícyááanimútsikye.”

²¹ Ehdúhjáa Jetsóó néénéllíi neébe:

—Muuráhjáa ihdyu táayáábedítyuré tehdújuco o ícyahíjcyáne.

²² Áanéllíihyéhjáa Jetsóó néehíí:

—Áronáa íjcyanéi tsane u méénúiyóne. Cáhawáá dítsieméné náhjihénúne píáábó ídáátsóméhjikej. Áíjyu ihdyu ú avyéjúúteé níjkyéjiri íjcyaaabe

Píivýéébé avyéjuvu. Aane cáhawáá ehdu méénúne ookéréjuco duráávyej.

²³ Ehdúhjáa Jetsóó nééne kimóhcó pajtyé dííbyeke mityane dibye éhnévánéllíhye. ²⁴ Áábekéhjáa ííténe Jetsóó nééhií:

—Muurá mityane éhnevámé íhtsútúnetu Píivýéébé avyéjuvu úcáávéiyáhi. ²⁵ ¿Aca muhdú caméélló ánéetóhéjutu pajtyéiyáhi? Áhdure ¿aca muhdú diitye ehnéva múnaa Píivýéébé avyéjuvu úcáávéiyáhi?

²⁶ Ehdúhjáa dibye néénéllíi tétsihyi íjcyame nééhií:
—¿Aca ihdyu múhdutúra pájtyetéiyóme?

²⁷ Áánéllíihyéhjáa neébe:

—Ímiáánéjucóhde míamúnaa tsá píivyetétú iye ipájtyetétsámeíñe. Árónáa Píivýéébe píivyeté díityéké ipájtyetétsóné ñná dííbyedívú túhúútúnéllíhye.

²⁸ Áánéllíihyéhjáa Pééodoro nééhií:

—Ávyéjuubej, muuráhjáa páneere muha méihvéjtsóne ukéréjuco méúraavyéne.

²⁹⁻³⁰ Áánéllíihyéhjáa Jetsóó nééhií:

—Ímiáánetúré ámúhake o néé páneere íjcyátsíhjíma imúnáake cáánimuu, íñahbémuu, méwamyuu, ítsíimee, íjcyámeke tsánejcúvú ííhvéjtsóne Píivýéébé wákiméí méénume muurá ííne imíjyaú íjcyaa ííñújiri. Aame újcuú múijyú idsíjivéjúcóóityúne bóhí tsííjiréjuco ííñuji Píivýéébe ípíivýéjtsójí hallúrí íjcyaki.

*Ídsíjiveíñe tsiíñe Jetsóó úúballéne
(Mt 20.17-19; Mc 10.32-34)*

31 Ehdúhjáa iñétsihdyu Jetsóó ímamyémuke íhdyúétsihvu idyóbeúcúmeke nééhií:

—Mepéé iñe Jerotsaréevu. Ácoomívú muurá Míamúnáájpidívúu o ípívyéévéébedítýú tsúúcajátújuco Píívyéébé ihjýú uubáalle múnaa néhijcyáné oke pájtyeéhi. 32-33 Muurá oke llúúvájte avyéjútémá taúhbájú uwáábojte íhvétsoó jodíómú íjcyátúmé hójtsí pañévu. Aame óhdi iúúhívaténe oke úníchíhcyuméré iwápáájcoóbeke ílluréjuco dsíjívétsoíñe. Ároobe tsiíñe ó bóhíí 3 coojívatu.

34 Ehdúhjáa Jetsóó ímamyémuke nééne tsá ditye áyánéwu wáájácutú íínerí díbye íhjuváne.

*Hállúvátúúbeke Jetsóó ímíbajchóne
(Mt 20.29-34; Mc 10.46-52)*

35 Aabéhjáa ímamyémuma péébe Jericóój pñhíríjyuco íjcyánáa juuvá úníuri hállúvátuube ácuúcunúúbé táúmeí piáábo. 36 Aabéhjáa mítyane téeneri míamúnaa pájtyénéllii dilló íínerí ditye úllene. 37 Áánélliihyéhjáa úúballémé Natsarée múnáajpi Jetsóoma ipyééneé. 38 Áánélliihyéhjáa dííbyedi wáníjcyámeíbyé nééhií:

—¡Jétsoj, Jetsóoj, Dabííúvúj tsííménémúhaabe u íjcyaaábej, óvíjyuco íhdyu óhdi díídaatsóve!

39 Ehdúhjáa díbye néénéllii tsuullerí pééme dííbyeke uhbá cúúvéhulléré díbye íjcyaki. Árónáacáhjáa éhniíñevúré tsiíñe neébe:

—¡Dabííúvúj tsííménémúhaabe u íjcyaaabe óvíjyuco íhdyu óhdi díídaatsóve!

40 Áánélliihyéhjáa Jetsóó íjyóócuúvéne nées ditye itsíva dííbyeke. Áhdújucóhjáa ditye tsívaábeke díbye nééneé:

—ǂhíná ú imílléhi?

41 Áánélliihyéhjáa neébe:

—Ávyéjuúbej, ó imíllé o hálluváne.

42 Áánélliihyéhjáa neébe:

—Tehdújuco. Oke u cáhcujtsódú íjcyaaabe tsúúca ú hallúváhi.

43 Ehdúhjáa Jetsóó néénemáyé ìitétúcoóbe. Aabéhjáa dííbyemáyéjuco péene Píívyéébeke dúúrúvaabére. Aanéhjáa tsijtye íájtyúmíne téhdure duurúvá Píívyéébeke.

19

Tsakyéoke Jetsóó ááhivéne

¹ Aanéhjáa Jetsóó ímamyémuma úújeté Jericóovu.

² Ácoomíyíhjáa ehnéva múnáajpi Tsakyéó ííñújí avyéjuúbé wáábyuta dsíídsike áhdótsohíjcyámé avyéjuube íjcyaaabe. ³ Aabéhjáa imíllera Jetsóoke íájtyúmíne. Áronáacáhjáa tsá díbye píívyetétú dííbyeke íájtyúmíne míamúnááj pìine íjcyaaabeke báhrí ìñéénélliihye. ⁴ Áánélliihyéhjáa íícúí díbye pééíhyullévú dsíínériyé ipyééne nériívyeebe uméheri dííbyeke íájtyúmíki. ⁵ Áánáacáhjáa Jetsóó tétsihdyu pájtyeebe tééhé níjcauri íjcyaaabeke íájtyúmíne néehíí:

—Tsákej, Tsakyéoj, íícúí niitye úúma o péékíí. Muurá ó imíllé dihjárí o cúwane.

⁶ Áánélliihyéhjáa íícúí iñíítyéne tsajtyéébé ihjyávú dííbyeke. ⁷ Ááneríhjáa míamúnaa ihjyúvá Jetsóodi íveekí ímítyuube íjcyáábe jávú díbye péeneri. ⁸ Áánélliihyéhjáa diibye Tsakyéó íjyóóúúvéne nées Jetsóoke:

—Ávyéjuúbej, tátsíeménetu tsahtúnéécú ó dówajcároó ídáátsóméhjike. Áánetu tsaatékée o állíñe pevetsííyé o áhdótsohíjcyáné ó óómíchoó éhnííñevújuco.

⁹ Áánélliihyéhjáa Jetsóó nées dííbyeke:

—Tehdújuco, muurá Aavaráaúvúj tsiiménémúhaabe u íjcyáábedívú tsúúca uwááboju wajtsíhi. ¹⁰ Muuráhjáa Míamúnáájpidívú o ípívyééveebe o tsáá ímítyúné pañévú mújtámeke o pájtyetétsoki.

*Dsíídsitu íjcyáné uwááboju
(Mt 25.14-30)*

¹¹ Ehdúhjáa Jetsóó úwaabó míamúnáake. Aaméhjáa Jerotsaréevu pííhínáa míamúnaa íjtsámeí tsúúca Píívyéébé avyéjú bóhówááveíñe.

¹²⁻¹³ Áámekéhjáa úwááboobe néehíí:

—Tsaapíhjáa íhtsútúméejpi íjcyaaabe tsícyoomívú ipyééíñe ihde 10-meváké íúníu múnáadítýú ípíhjúúmeke dsíídsídívú iwájtúne néehíí: “Ééneri méwákímyeícyó téhulle o íjcyáné hajchóta.” Ehdúhjáa diityéké ípítýájcoíñúne técoomívú memévatéébé íhcyóómí avyéjuube íjcyaki. ¹⁴ Áronáacáhjáa dííbyé cóómi múnaa tsá ímíletú diityé avyéjuube díbye íjcyane. Áánélliihyéhjáa

tsaatéké wallóomé dííbye déjutu ditye iñéé íhcyóómí avyéjuube díbye íjcyane múha ímíletúne.

¹⁵ Áronáacáhjáa tsúúca meménúmé pañétúejpi íhcyóómí avyéjuube díbye íjcyaki. Átsihdyúhjáa óómiibye teene íhcyóómivu. Aabéhjáa iwájtsidu pihjyúcú íúníu múnáake dsíidsídívúu iwájtuíñúmeke múhduná ditye llíyaatétsóné iwáájácuki.

¹⁶ Áábekéhjáa ímí wákímyeíbyé nétujkénúhi: “Ávyéjuúbej, éhnée óhdivu u pícyoíñúne dsíidsí ó llíyaatétsóhi.” ¹⁷ Áánélliihyéhjáa íavyéjuube néé dííbyeke: “Tehdújuco. Muurá eene múhdurá néérone ímí ú tehméhi. Áánéllii uke ó pícyoó 10 coomívá avyéjuube u íjcyá ímiáábé u íjcyánélliihye.”

¹⁸ Áhduréhjáa tsijpi néehíí: “Ávyéjuúbej, éhnée óhdivu u pícyoíñúne dsíidsí téhdure ó llíyaatétsóhi.”

¹⁹ Áánélliihyéhjáa idyé neebe dííbyeke: “Tehdújuco. Áánéllii téhdure ímiáábé u íjcyáábeke ó pícyoó 5 coomívá avyéjuube u íjcyaki.”

²⁰ Áánetúhjáa tsijpi néehíí: “Ávyéjuúbej, íñe dídidsíidsí éhnée óhdivu u pícyoíñúné o pícyohíjcyáne.

²¹ Ópée ó waajácú ímítyuube u íjcyaaabe díwákímyeí hallúvujíí dsíidsíjike ú ékéévehíjcyáne. Muuráhjáa íhtsútúnetu o llíyaatétsóné ímiátsíí ú újcúiyáhi. Aanée o wáájácúne íllure ó pícyoó dídidsíidsike.”

²²⁻²³ Áánélliihyéhjáa íavyéjuube néé dííbyeke: “Aanee idyé ímítyuube o íjcyane wájácú u neebe jíveekí tsá u pícyootú dsíidsí téhmémeíhíjcyájá pañevú tétsihvu ditye wákímyeíchóné óóma llíyaatéiyoki? jíveekí ímítyuube uú?” ²⁴ Ehdúhjáa dííbyeke

iñétsihdyu tétsihyi íjcyámeke neébe: “Áánúdityu eene dsíidsi medójtúcúne maájcú eenée ihñe pámé ehniíñevúré líyaatétsóóbeke.” ²⁵ Áánélliihyéhjáa neéme dííbyeke: “Ávyéjuubej, árónáa tsúúca mítyanéjuco dííbye dsíídsi.” ²⁶ Áánélliihyéhjáa neébe: “Ehdu múúne mémeenúhi. Muurá ihñe líyaatétsómeke ehniíñevu tsiíñe máajcú ditye illíyaatétsoki. Áánetu pevénéré pícyohíjcyámedítýú médojtúcúhi. ²⁷ Téhdure eene avyéjuube o íjcyane ímíllétúne oke múnáátsohíjcyámeke íllevu metsíváne o ííténáa médsíjivétso.”

*Jerotsarée pañevú Jetsóó úcaavéne
(Mt 21.1-11; Mc 11.1-11; Ja 12.12-19)*

²⁸ Ehdúhjáa diityéké iúwáábóné boone Jetsóó péé ímamyémuma Jerotsaréevu. ²⁹⁻³⁰ Aaméhjáa úújeté Bepajéema Betáaniá coomícýú úníuri oríivo bájú íjcyátsihvu. Átsihdyúhjáa míityétsikye ímamyémudítýú ípíihíré coomívú iwáállóómútsikye neébe:

—Cána écoomi ípíihíré cóómityu óóma méujcúté íayáne íjjuwúukej. Múikyé dííbyedi úllétuube dóhjíváábeke metsíñaáyóne métsívaco. ³¹ Aane tsaate ámuhtsikye ‘ívéébeké ámuhtsi métsíñaáyó’ néhajchíí méneéco: “Ávyéjuubéne múhtsikye néénéllíihye.”

³² Ahdújucóhjáa péémutsi dibye néhdújuco úújeténé dííbyedívu. ³³ Áábekéhjáa dityétsí tsíñaáyórónáa áábájajte néehíí:

—¿ívéébeké ámuhtsi métsíñaáyóhi?

³⁴ Áánélliihyéhjáa neemútsi:

—Ávyéjuubéne múhtsikye néénéllíhye.

³⁵ Aamútsíhjáa tsajtyéjucóó dííbyeke. Áábé hallúhjáa wájamúúnevu ííhbóne Jetsóoke nérijcyáróme. ³⁶ Áijyúhjáa dibye péijyu juuva míamúnaa íhbó íwajyámuunévu. ³⁷⁻³⁸ Aaméhjáa dííbyeke úraavyémé tsúúca oríívó bajúvú píihime méénúráityuróné dibye méénuhíjcyáné hallúvú Píívyéébeke dúúruvámé kéévánécoba wáññecohíjcyá:

—¡Ñóóooj! Átsihdyúhjáa nehíjcyáme:

—¡Maímijyu áánu Píívyéébe mémeri tsááneej!
¡Ahdícyane metsu ímíjyuuri Píívyéébeke maávyéjújtsoki!

³⁹ Ehdúhjáa ditye néénáa tsaate paritséomú dityé pañe íjcyame néé Jetsóoke:

—Ávyéjuúbej, aatyé díuráávye múnáake duhba ditye cúúvéhulléré íjcyaki.

⁴⁰ Áronáacáhjáa neébe:

—Muurá ditye dáíívyérónáa néwayúúneréjuco íhgyúacunúiyóne.

⁴¹ Aabéhjáa tsúúca Jerotsaréj píihívú ímamyémuma úújetéébé tétsihdyu técoomi ííténe kímoovéhi. ⁴² Áánemáhjáa neébe:

—Múhdutú ihdyu ámuha Jerotsaréé múnaa méwaajácúiyá Píívyéébema ámuha tsaímíyé meíjcyáiyóné íjcyájúcooróne. Áronáa tsá tene ámúhadívú bóhówáávéityú ámuha mecáhcújtsótúnéllíhye. ⁴³ Muurá ámúhake ímityúné pájtyeéhi. Ámúhá munáá ámúha cóomí ímícaávéne ámúhake méénuúhi. ⁴⁴ Aame ámúhake ídsíjívétsóne páneere ámúhá jaaháñé wácávyáhcoó

Píivýéébe ámúhakyé píaabójúcooróné ámuha metáhállehíjcyáné déjúcotu. Ehdúhjáa neebe Jetsóo.

Duurúvájá pañétú náhjíhe múnáake Jetsóo bóayóne

(Mt 21.12-17; Mc 11.15-19; Ja 2.13-22)

⁴⁵⁻⁴⁶ Aabéhjáa duurúvájá pañévú iúcaávéne náhjihénújcatsímyeke téjá pañétu ibóayóne nééhií:

—Muurá Píivýéébé waajácúháámitu nééneé: “Íjya tahjya tééj á lliiñévú míamúnaa óoma íhjúvahíjcyáijya.” Aaja ¿íveekí ámuha naní múnáa jaríyéjucó medíllone?

⁴⁷ Aanéhjáa paíjyuvaré tééj á pañévú díbye úwaabóné tsaríllehíjcyámé llúúvájte avyéjutee, taúhbájú uwáábojtee, tsijtye avyéjutee, íjcyame. Aaméhjáa ítsámeihijcyá íiné hallútú dííbyeke ídsíjívétsóiyóne. ⁴⁸ Áronáacáhjáa tsá íiné hallútú dítye dííbyeke méénúítyuró mítyaméhjáa ímí dííbyé uwáábó íjtsúcunúnéllíihye.

20

Jetsóo íhtsútu

(Mt 21.23-27; Mc 11.27-33)

¹⁻² Aabéhjáa Jetsóo duurúvájá pañévú pajtyéteju úwaábónáa llúúvájte avyéjutee, taúhbájú uwáábojtee, túkevjtsojtee, íjcyame ítsáane dííbyeke nééhií:

—¿Aca múúbé íhtsúturí u íjcyaaabe eene ehdu nénehjí ú méénuhíjcyáhi? Cána múúhakyé duubállej.

³ Áanéllíihyéhjáa neebe díityéke:

—Áyu cána téhdure ámuhákye ó díllone oke máañújcuj. ⁴ ¿Acáa múha nééjuri Jóááuvu tsótsohíjcyá cáhcújtsómeke? ¿A Píívyéébépeé, mityá míamúnaárée nééjuri?

⁵ Áánélliihyéhjáa tsamééré néjcatsíhi:

—Muurá ‘Píívyéébé nééjuri tsótsohíjcyaaábe’ menéhajchíí meke nééíyoóbe: “Áábekéráhhjáa ¿íveekí tsá ámuha mecáhcújtsotúne?” ⁶ Áánetu ‘míamúnaárée nééjuri’ menéhajchíí meke diitye míamúnaa téené hallútú dsíjívétsóiyá néwayúúnevu iáámúneri. Muurá pamévárez cáhcujtsó ímiáánéjucóo Píívyéébé ihjyú uubálle múnáajpi diibye Jóáa íjcyane. ⁷ Ehdúhjáa nééneri iñúhnevéne nééme iwáájácutúne. ⁸ Áánélliihyéhjáa Jetsóo néé diityéke:

—Aanéjííva idyé ámuhákye ó úúbálee múúbé ihtsúturí o méénuhíjcyáne.

Úmihé tehmé múnaa múhdurá dárívémeíñetu íjcyané uwáábo

(Mt 21.33-44; Mc 12.1-11)

⁹ Téhduréhjáa tsiíñe úwááboobe nééhií:

—Tsaapíhjáa íumihe bajtsó tsanééré óovaá. Ápallívúhjáa tsaatéke ityéhmétsoíñúne peebe tsiéllevu tsúúcaja téhulle íjcyáíhullévu.

¹⁰ Áhullétúhjáa tsúúca tépalli néévane iwáájácutsihvu wáalloobe íúnú múnáajpikye dííbyema ditye iwáalloóro téénetu dííbye éhne íjcyadúne. Ahdújucóhjáa péeróóbeke ditye méénúpéjtsónetu díbye óómiñe íéveébe.

¹¹ Áánélliihyéhjáa tsíjpiikye díbye wáalloóroóbeke

téhdure iúhbáne méénúpejtsóme. Aabéhjáa idyé oomí íeveebére. ¹² Ároné pañéhjáa tsíjpiikye dibye wállóóbeke téhdure ditye túúvátsónetu ílluréjucu dibye wááneé.

¹³ Áánéhjáa diibye úmihé aabájaabe néehíí: “¿Aane muhdúí íñe teéne? Áyu cána hájchíwu mítyane o wájuryóóbekéréjucu o wállóókij. Dílbyeke íhya avyéjúúlléiyóme.” ¹⁴ Ehdúhjáa íñéene íllíkyeréjucu dibye wállóóbeke íajtyúmíne néjcatsímye: “Aabye muurá íllíyéjucu íñe cáánínúiyóne. Áánéllii metsu dílbyekéréjucu medsíjívétso mehnéréjucu tene íjcyaki.” ¹⁵ Ahdújucóhjáa tétsihdyu kémuéllevu itsájtyéébeke ditye dsíjívetsóne. Ehdúhjáa Jetsóó iúúbállétsihdyu néehíí:

—¿Aane íñe diibye tépallí aabájaabe itsáácooca muhdú méénuú diityéké eenée íúmihévú dibye téhmétsoíñúmé ímityúné dáríívemeímyeke? ¹⁶ Muurá diityéké téené hallútú ídsíjívetsóne tsíjtyekéréjucu dibye téhmétsoíñé tépallívu.

Ehdúhjáa Jetsóó néénéllii tétsihyi íjcyame néehíí:

—Óvíi ihdyu Píívyéébe múúhakeyehmé tehdu muha meíjcyátuki.

¹⁷ Áánélliihyéhjáa Jetsóó diityédívú ííténe néehíí:

—¿Aca muhdú nééiyóné Píívyéébé waajácúháámítu íllu néehíí:

Tsaúpe nééwayu jááháñé wákimyéi múnaa íñéhnílléne waagóórou pícyámeí ímichi tééutu jaa éjkéiu?

18 Aane muurá teeu neéwayúdú o neébé uwááboju cáhcújtsotúmé mújtaáhi. Áamedívú o cáyobáávatécooca illuréjuco ditye wágóóovéíñe.

Íñújí avyéjúúbé wáábyuta dsíídsike ditye áhdotsóne

(Mt 21.45-46; 22.15-22; Mc 12.12-17)

19 Ehdúhjáa Jetsóo taúhbájú uwáábojtémá llúúvájte avyéjujtéké múu lléboobódú úwaabóné iwáájácúne imíllerómé téijyúré dííbyeke iékeevéne. Áronáacáhjáa íllityémé míamúnáadi.

20 Aaméhjáa ímiáámédú tsaatéké dííbye éllevu wallóo ditye dííbyeke avyéjúúbedítýú díllone díbye múhdurá añújcúhajchíí téené hallútú dííbye éllevu itsájtyéroki. ²¹ Aaméhjáa neeté dííbyeke:

—Uwááboóbej, muha muurá méwaajácú tehjújuco u úwáábohíjcyáné keená Píívyéébe míamúnáadívú tújkevééllejító tsijtye múhdurá úhdivu íjtsúcunúróneri íícúvétuubére. ²² Aabe cána múúhake diñe díicyánéjcutuj: ¿A tehjújuco avyéjuube romáánómuube íjcyáábé wáábyuta dsíídsike ditye áhdótsohíjcyáné maáhdóiyóne, mityá tsáhaáj?

²³⁻²⁴ Ehdúhjáa ímityúné íjtsámeíñemáyé ditye neéne Jetsóo iwáájácúne neé diityeke:

—¿íveekí ehdu ámuha oke médáriivéhi? Áyu cána oke méuujétsó dsíídsijívuj. Ahdújucóhjáa ditye úújétsoji ííténe neébe: ¿Aca múhúmi náávé eéne? Áhdure ¿mumémé eene tééjitu? Áánéllihyéhjáa neémeé:

—Tséétsá húmi nááve. Áábe méméré íñe tééjitu.
 25 Áánélliihyéhjáa Jetsóó nées diityéke:

—Ané wa ihdyu diibye Tséétsáke mááhdohíjycá dííbye éhnéjuco íjcyanévu. Áánetu ihdyu Píívyéébeke máácuhijycá dííbyé wáábyuta íjcyanévu.

26 Ehdúhjáa dííbyeke dárííverómé tsá píívyetétú dííbyedívú íñéétsóiyóne. Aaméhjáa ehdu dibye nééneri iúllévenúne tsá ñná íhjuvájúcootúne.

Dsíjívémé muhdú tsiíñe bóhñe tsaate díllone
 (Mt 22.23-33; Mc 12.18-27)

27 Ááné boonéhjáa tsadotséómudítýú tsaate péé dííbye éllevu medsíjívémé tsiíñe mebohñe cáhcújtsotúme.

28 Aaméhjáa nées dííbyeke:

—Uwááboóbej, Moitsééúvúhjáa muurá nées tsaapi méwadívú tsíímávátuube dsíjívéhajchíí íñahbérejuco díílleke táábávaíñe dííbyerejuco itsíímáva dííllédívú íñáhbeúvúu tsíímáváiyoñe. 29 Aanée ijcyámé 7-meva tsané nahbému. Áámedítýúu ámíabe ityáábávarólléjtane dsíjívé tehdu tsíímávátuúbe. 30 Ááné boonée bóneebe díílleke táábávaroobe téhdure dsíjívé tsíímávátuubére. 31 Ááné boonée tsijtye bónejte díílleke táábávarómé téhdure dsíjívé tsíímávátúme. 32 Ááne nihñévúree díílleréjuco dsíjívéne. 33 Aane cána múúhake diñe ¿cáábyé taabá ímichi dille íjcyaiñe tsiíñe ditye bóhñicoóca?

34 Áánélliihyéhjáa Jetsóó nées diityéke:

—Muurá ihdyu ííñújiri íjcyame táábávácatsíhi.

35 Áánetu ímiáámé dsíjívémé tsiíñe bóhñe

níjkyéjiri íjcyácooca tsáhájucó táábávájcatsíityúne. Tsíhdyuréjucó ditye íjcyáiñe. ³⁶ Aame tsáhájucó dsíjívéityú Píívyéébej tsíímé íjcyame níjkyéji múnááduréjucó néémeé. ³⁷ Muurá ímiááné dsíjívémé tsiíñe bóhíhi. Muuráhjáa Moitséeúvú teene úúballé úméhéwu péétécunúné pañétú Píívyéébe dííbyeke íllu nééneé: “Aavaráaa, Itsáaa, Jacóóboo, íjcyámé Píívyéébé ó íjcyáhi.” ³⁸ Ehdúu Píívyéébe néénetu méwaajácú ditye íjcyane. Muurá ditye íjcyátuca tsá díbye nééítyuró díityé Píívyéébé íjcyane. Muurá dííbyedívú tsá múha dsíjívétú tétsíhjí daíhañe.

³⁹ Ehdúhjáa díityéké díbye néénéllí tsaate taúhbájú uwáábojtédítyú nééhií:

—Uwááboóbej, tehdújucó u nééneé.

⁴⁰ Aaméhjáa tsáhájucó dííbyeke tsiíñe díllotúne.

Muubá Críjto íjcyane

(Mt 22.41-46; Mc 12.35-37)

⁴¹ Áijyúhjáa idyé Jetsóó néé díityéke:

—¿Aca muhdú íívane ámuha ménehíjcyá Críjto Dabíiúvúj tsíménémúhaabe íjcyáiñe?

⁴²⁻⁴³ Ááneráhjáa dííbyeúvú íjcyároobe dííbyedítyú néé íwaajácuháámitu:

Ávyéjuubée néé Táavyéjúúbeke: “Cána táúniúvúi díicya dímunáake o táhjáné hajchóta.”

⁴⁴ Ehdúhjáa muurá Dabíiúvú dííbyeke Íavyéjúúbedi díllóhi. Aane ¿muhdú dííbyeúvúj tsíménémúhaabe íjcyáiibe Críjtoó? Ehdúhjáa Jetsóó nééhií.

Taúhbájú uwáábojtéké Jetsóó núcójpívetsóne

(Mt 23.1-36; Mc 12.38-40; Rc 11.37-54)

⁴⁵ Aabéhjáa pámeere lléébónáa néé ímamyémuke:
 —Téíibúwá tsáma méíjcyaco. ⁴⁶ Tsá múu íívatú eene aatye taúhbájú uwáábojte míamúnaa diityéké iávyejúúllekíyé cááméjacobájívu úcámeíhíjcyánetu. Muurá pihcyáávejááné pañe imíllémé íboohówátsihjívúré iácuuvéne. Áhdure wañéhji pañe imíllémé íimítsihjívúré imájchone. ⁴⁷ Aame píibájujete walléemudítýú dótuhíjcyá diityé jaahañe. Áané nucójpí muurá cááménécóbaúvú ihjývahíjcyarómé Píívyéébema. Ehdú muurá dáríívemeímyeke Píívyéébe ícúbáhraáhi. Ehdúhjáa Jetsóó néé ímamyémuke.

21

Píibájuulle dsíídsike pícyoóne (Mc 12.41-44)

¹ Aabéhjáa duurúvájá pañe íjcyánaa míamúnaa pícyoócunú dsíídsike Píívyéébé wáabyuta. Ehnéva múnaáhjáa mítyanéhjí pícyóohíí. ² Áánáacáhjáa píibájuulle ídátsó pícyóó mǐjǐhwuúúre. ³ Aanéhjáa ííiténe neébe:

—Ámuúhaj, muurá áámye píibájuulle ídátsó néérolle pícyóó pámé ehniíñevúre. ⁴ Muurá tsijtye dsíídsívarómé pícyóó uhjénéhjire. Áánetu pícyoolle páneere téene tájpi íjcyáiyóne.

Duurúvaja wágóóóveíñé Jetsóó nééneé (Mt 24.1-2; Mc 13.1-2)

⁵ Téijyúhjáa tsaate ímamyémudítýú ihjývává duurúvaja imíwu néwayúúnetu méénúmeíñeri,

ditye bóhbánuhíjcyánéhjitu imíwu teja
ícyáávétsámeíñéhjiri.

⁶ Áánélliihyéhjáa Jetsóó nééhií:

—Ároja muurá wácávyáhcáméíhi.

Jetsóó tsááiñé ihde pájtyéíñéhji

(Mt 24.3-28; Mc 13.3-23)

⁷ Ehdúhjáa díbye néénéllii dííbyeke néémeé:

—Uwááboóbej, ¿aca múijyú pajtyéíñe eene
múuhakye u nehíjcyanééhji? ¿Aca íínetú muha
méwaajácuú tsúúca tehdu tene pájtyeíñe?

⁸ Áánélliihyéhjáa neébe:

—Ehdu nééme tsáama wajácútsi méíjcyaco ámuha
maállítsámeityuki. Muurá o tsááiñe tsúúca
píhícooca íjcyáímyé mítyame óhdi díllómeímye.
Aame nehíjcyaa díibyéjuco Criíto íjcyane.
Árómeke mécáhcújtsodíñe. ⁹ Téhdure pahúllevaré
méenujcatsí íjcyané uubállé ámuha mellééboóhi.
Áróneri méíllityédíñe. Pane méíjtsúcunúdí
téijyu tsúúca o bóhówááveíñe. Tsáhái téijyu o
bóhówáávéityúne. Árónáa ihdyu ehdu nénehji
tujkénú pájtyeéhi.

¹⁰ Muurá tsané ííñúji múnaa tsííñé ííñúji
múnáama méénújcátsíhi. ¹¹ Áhdure ávyetá
ihnáhó ííñúji vááúméíhi. Áijyu íjcyáiñé ájyabááne,
cheméháñé, pahúlleváre. Áhdure íévéhoowávú
apííchó nénehji bóhówááveéhi.

¹² Ehdu nénehji pájtyeíñé ihde cáhcújtsotúme
ámúhakye íícúbáhrámeke tsájtyeé pihcyáávejááne
pañévú muhdú ámuha meícyahíjcyané ámúhakye
idíloki. Áhdure ámúhakye ííñújí avyéjúté

éllevu itsájtyémeke cuvéhoojáuúmye. Ehdu muurá ámuhákye míamúnaa dáriíveé oke ámuha meúráavyéné déjúcotu. ¹³ Áané hóowari ámuha táuwááboju diityéké méúwááboóhi. ¹⁴ Árónáa ihdyu tsá ámuha meíjyácunúityú muhdú ámuha diityémá meíhjuváiñeri. ¹⁵ Muurá ihdyu ámuhákye ó ájcuú muhdú ámuha diityéké meúwáábóíñé tujkévejúvu. Áijyu ámuhákye múnáátsohíjcyámé illure ámuha maálliñe néhijcyámé ámuhadívú táhjátsáméíhi. ¹⁶ Muurá ámuháj caanímú, ámuhá nahbémú, ámuhá hájkímú, tsijtye ámuha menáhbévahíjcyároméhjí ámuhákye téijyu ímityúné dáriíveéhi. Muurá tsaatéké ámuhadítyú dsíjívétsoímye. ¹⁷ Ehdu muurá oke cáhcújtsotúmé ámuhákye tsaríllé oke ámuha mecáhcújtsóné hallútu. ¹⁸ Árónáa tsá ámuhá níwáuújíné íjcyáronetu tsájíubaré wágóóóvéityúne. ¹⁹ Ahdícyane ihdyu ámuha panévare maáábúcuúhajchíí mépájtyéteéhi.

²⁰ Áhdure tsííñé iñújíné múnáa Jerotsarée mícaavéné ámuha mewáájácúcooca múu néé tsúúca técoomi wágóóóveíñe. ²¹ Áijyu mewáácunúcoo cámeñbaúnevu Jodeá iñújji múnáa ámuha meíjcyame. Áhdure técoomí múnáa óví néhi wáácunú tsiéllévu. Aane íumihé pañe íjcyame íoomíjyúcohdí técoomívu. ²² Ehdu íjcyaiñé ícúbáhraméí míamúnáama dítye ímityúné dáriívémeíhíjcyané déjúcotu Píívyéébé waajácuháámitu tene némeídyújuco. ²³ ¡Máídaátsoju tsáama tene pájtyeíñé téijyu walléemú éévájtema tsijtye ñohñójtérei

íítsííméwuúmú íjcyámeke! Muurá ávyétá kimóhcó nééné ícúbáhraméí pájtyeé téijyu ííñújiri íjcyané míamúnáadívú Píívyéébe cáyobáávatécoóca. ²⁴Tsaatéké muurá dsíjívétsoímyé méénujcatsí pañe. Áánetu tsíjtyeke tsajtyéimye tsíñéhjí íñújjnévu. Áané boone jodíómú íjcyátúné míamúnaáréjuco teene Jerotsarée cáávácuíñe Píívyéébe diityédívú técoomi íhvéjtsóné hajchótá tétsihyi íjcyaki.

Jetsóó tsáácooca pájtyéíñéhji

(Mt 24.29-35, 42-44; Mc 13.24-37)

²⁵ Aane ehdu nénehji pájtyéné boone nuhba cóójíejpii, péjcóejpii, míicuruu, íjcyane múhduréjuco íjcyaiñe. Téhdure ávyétá íhnáhó móañe nóhjíneri cáhcújtsotúmé íllityeéhi. ²⁶ Éhdúcóbaúvú nénehji ííñújiri íjcyácooca muurá míamúnaa íllityéneri ílluréjuco wájácúrátúúúveíñe. Ehdu páneere íévéhóówari íhtsútunéhjí íjcyane mujtárama íjcyáahi. ²⁷ Áijyu ihdyu Míamúnáájpídívúu o ípívyééveebe páneere táíhtsútú táavyéjuma ojtsó pañétú ó bóhówááveéhi. ²⁸ Ehdu tene pájtyécooca múu íllure ímíjyuuvéhi. Muurá tééné boone tsúúca ámuha máállíjchuú múhdurá ámuha meícyahíjcyánetu. Áijyu ihdyu tsaímíyējuco ámuha meíjcyaiñe.

²⁹ Téhduréhjáa tsiíñe diityéké neébe:

—Cáhawáá méijtsúcunu higyéeráhema tsiíñe uméhééné muhdú íjcyane. ³⁰ Muurá téhehji béhjívácooca tsúúca méwaajácú píjcyaba pííhine. ³¹ Ahdu ííñújiri ténehji íjcyácooca méwaajácuco tsúúca Píívyéébé avyéjú bóhówááveíñe éévé úújeténe.

32 Aane ímiááné ámuhákye o néé ehdu nénehji pájtyeíñé íñéi ííñújiri páhdure míamúnaa íjcyápíñáaáca. 33 Muurá ííñújima páneere íévéhóówari íjcyanéhjí wágóóóveéhi. Áánetu íñe ámuhákye o néhijcyáné tsá mújyú wágóóóvéityúne.

34 Áánéllii tsáma téibúwá méijcyaco tsiíñe o tsáabe ámuhákye o túvaaóvátu líiyiicyáveháñeri, tsíñéhjiri, ámuha méijcyámeke. 35 Muurá íimilléduré íjcyámeke ó ábájínéjcuú éhne múúne iyáábeke dahpe ábájínejcúdu. 36 Áánéllii múu téibúwá íjcyáne Píívyéébema pájyuvaré ihjyúvá ténehji ámuhákye imújtátsótuki. Áijyu ihdyu ámuha méúújéteé óhdivu Míamúnáájpidívúu o ípívyéévéébedívú ííneri núcójpívetúme.

37 Ehdúhjáa Jerotsaréeri íjcyabe Jetsóo duurúvájá pañévú úwáábohíjcyáhi. Aabéhjáa méíjyunúdu pehíjcyá oríivo bájú íjcyátsihvu tétsii icyúwaki. 38 Aanéhjáa pájyuvaré cúúvéneturé míamúnaa pehíjcyá duurúvájávú dííbyé uwáábó illéébúcunúki.

22

Jetsóoke íekééveíñé ditye pítyácójcatsíñe
(Mt 26.1-5, 14-16; Mc 14.1-2, 10-11; Ja 11.45-53)

1-2 Téijyúhjáa pájtyeté wañéhjí óorítyúne pááá máchómeíhíjcyáné wañéhjí lleevárijyuco íjcyánáa llúúvájte avyéjútémá taúhbájú uwáábojte íjtsámeí muhdú Jetsóoke idsíjívétsoíñe. Árónáacáhjáa íllityémé míamúnáadi.

³ Áanáacáhjáa Jóóda Ijcarióóté pañévú tsúuca Naavéné úcaavé tsaapi Jetsóó mamyé múejpi íjcyáábé pañévu. ⁴ Aabéhjáa péé diitye llúúvájte avyéjuté má duurúvájá teh méjte éllevu diityémá ipityácójcatsí muhdú dííbyedívú iékéévétsoíñe. ⁵ Ááneríhjáa íímíjyúúvéne imíllémé dííbyeke íáhdone. ⁶ Áánéllíihyéhjáa íjtsámeíjyúcoobe mítyane míámúnaa íjcyátútsihvu dííbyedívú iékéévétsoíñe.

Ímamyémuma Jetsóó májchone

(Mt 26.17-29; Mc 14.12-25; Ja 13.21-30; 1Co 11.23-26)

⁷ Aanéhjáa tsúuca teene pajtyété wañéhjí óórítýúne pááá máchoméíhíjcyané wañéhjí pañe tsájaatsá múnaa obééjake dsíjívétsohíjcyané wañéhjí lleevájucóóhíí. ⁸ Áíjyúhjáa Péédorómá Jóáámútsikye Jetsóó néehíí:

—Mééma mémeenuté wañéhjí májchó memájchoki.

⁹ Áánéllíihyéhjáa neemútsí dííbyeke:

—¿Aane kiávú ú imíllé muhcsi meméénune?

¹⁰⁻¹¹ Áánéllíihyéhjáa neébe:

—Ámuhcsi Jerotsaréevu mepéémutsi tsaapi llíyííhyori nújpañújéébedívú meúújetéébema mepééne tééja múnáájpkye méneéhi: “Múúhá uwááboobéne múhcsikye néé kiává íchii tsahe májcoho íjcyane tééhó pañévú díbye múúhama pajtyété wañéhjí májchó májchóihyo.” ¹² Áánéllíí ámútsikye úújétsóíiibe córííhócoba néého tsúuca ímíbájchoméíhyó cáámééíjiri íjcyahóvu. Ááhó pañévú méméénuco.

13 Ahdújucóhjáa péemutsi dibye néhdújuco iúújeténe tééhó pañévú méenune majcho.

14 Aanéhjáa tsúúca ditye májchóíñe éévé úújetédú majchójúcoobe ímamyémuma.

15 Átsihvúhjáa diityéké neébe:

—Ímí ó íjtsúcunú íñe pajtyété wañéhji májchó ámúhama o májchone nihñéréjuco. Tsúúca muurá ámúhadívú ó dsíjiveéhi. 16 Aane tsáhájucó tsiíñe ámúhama o wañéhjívateítýú íñe pajtyété wañéhji. Áronáa ihdyu páneere muhdú óhdityu úúbállémeíhijcyané oke pájtyéné boone tsaméhjí Píívyéébé avyéjuríyéjuco meíjcyame mewañéhjívateíñe.

17 Ehdúhjáa íñétsihdyu ado iékéévéne téhdújtsoobe Píívyéébeke. Áánemáhjáa neébe:

—Áju, íñe páneere maádo. 18 Muurá tsáhájucó tsiíñe ámúhama o áadóityú íñe óóvajpácýó Píívyéébé avyéjuri tsaméhjí meíjcyáiñévújuco.

19 Átsihdyúhjáa idyé pááaho iékéévéne téhdújtsoobe Píívyéébeke. Áánemáhjáa idyóhdáhínunévú diityéké iwájtúne neébe:

—Íñe tájpi náávé íjcyane memájcho. Ehdu paíjyuvaré méméénuhíjcyaco ámuha mepájtyeté o ícúbáhrámeíñe ámuha meítsaavéne.

20 Téhduréhjáa teene adóvú diityéké iájcúne neébe:

—Íñe tátyujpácýo náávé íjcyane úúballé muhdú ámuha meícyahíjcyané pityájcoju tádsíjiveri tsíhdyuréjuco cápáyóóveíñe ámuha mepájtyetéki.

21 Aane muurá íchihyi mééma majchórí diibye

óhdivu méénútsóíbye. ²² Muuráhjáa ihdyu tsúúcajátújuco óhdityu tene némeídyújuco oke tene pájtyeíñé Míamúnáájpidívúu o ípívyéévéébeke. Áronáa ihdyu máídáátsoju tene pájtyeíñé eene óhdivu méénútsóóbeke.

²³ Ehdúhjáa Jetsóó néénéllii díllójcatsímyé caabyé diityédítýú dílbyedívú méénútsoíñe.

Jetsóó mamýmú táhjájcatsí caabyé diityédítýú íhtsútuube íjcyáíyóneri

²⁴ Átsihdyúhjáa táhjájcatsímyé caabyé diityédítýú íhtsútuube íjcyáíyóneri. ²⁵ Áronáacáhjáa Jetsóó néé diityéke:

—Muurá ííñújiri ávyéjujte imíllé ityáuhbáné téénetu diityéké míamúnaa íhtsútujtédí idíllóki. Ááne itsúcunúhijcyámé tehdújuco imyéénune. ²⁶ Tsá múu tehdu néétune. Muurá ihdyu idáátsóóbeúvú néébe tsaímíyé tsíjtyeke íícúvehíjcyaaabe íhtsútuube ijcyá pámé túkevítsoóbe. ²⁷ ¿Aca caabyé íhtsútuube ávyéjuúbe? ¿A eene tsaímíyé ácuúcunúúbeke tsaapi majchótú íícúveébe? ¿Mityá eene dílbyeke íícúveébej? Muurá míamúnaa íjtsúcunú eene tsaímíyé ácuúcunúúbeke tsijtye íícúveebe íhtsútuube íjcyane. Áánetu ihdyu eene íícúvehíjcyaabédú o néébe ámúhama ó ijcyá ámúhakye o píááboki.

²⁸ Muurá ávyétá imítýú nénehji oke pátyehíjcyáronáa ímí ámuha óóma méijcyá oke íhvéjtsotúme. ²⁹ Áánéllii ámúhakye ó picyóó Llihíyóo oke pícyohdu avyéjujte ámuha meíjcyaki. ³⁰ Áámema muurá ííné imíjyaú ámúhama ménahbévájcatsíí táavyéjuri. Aame ámuha ijraéémú 12-hava

íjcyámedítýú cáhcújtsótúmema méímíbájchoó muhdú ditye ícyahíjcyáne.

Jetsóó úúballé Péédoro tóónúmeíñe
(Mt 26.31-35; Mc 14.27-31; Ja 13.36-38)

³¹ Ehdúhjáa iñétsihdyu Jetsóó Tsimóoke nééhií:

—Tsímoj, Naavéné Píívyéébeke táúmeí ámúhadítýú iñéhco caabyé ímiáábé íjcyáábeke éhne múúne tríígotu íímí menéhcodu. ³² Áronáa tsúúca díhyallúvú ó táúmeí píáábó oke u íhvéjtsótuki. Aabe ihdyu óví díñahbémuke ú píaabó téhdure ditye ímí oke iúráávyeki.

³³ Áánélliihyéhjáa neebe dííbyeke:

—Tehdújuco, Ávyéjuúbej, ímiááné tsá uke o íhvéjtsóityúne. Muura uke ditye cúvéhoojánúcooca óómájuco ditye meke cúvéhoojánúíñe. Áhdure uke ditye dsíjívétsoócooca óómájuco ditye meke dsíjívétsoíñe.

³⁴ Áánélliihyéhjáa Jetsóó néé dííbyeke:

—Áronáa muurá, Tsimó, ípyejcójuco oke u úráávyeróné u tóónúíñe cáracái májtsívátúné ihde 3-íjyúva.

Jetsóó ícúbáhrámeíñe pííhíjucóóne

³⁵ Átsihdyúhjáa tsiíñe neebe diityéke:

—Éíjyúu muurá ámúhakye uwáábovu o wállóócooca o néé ámuha dsíídsíma tsípaajíí ámúháj túhápaajíne ámuha metsájtyétuki. ¿A téijyúu tsáneetu ámuha méviióhi?

Áánélliihyéhjáa néémeé:

—Tsáháa muha íínetú mevííotúne.

36 Áánélliihyéhjáa neebe diityéke:

—Árónáa icyooca métsajtyécó ámúha dsíidsii, ámuhá niitsúmuu, ijcyane. Áánetu nítswáávatúmé óví hállújeja íwajyámú iñáhjihénúne ínitsúwá ujcúhi.

37-38 Áánélliihyéhjáa néémeé:

—Ávyéjuúbej, ijcyawáácú míwáacu múúhadi. Áánélliihyéhjáa neébe: Íhya téhduwáácújuco. Muurá tsúuca oke pajtyeíñe tsúucajátújucoo Píivyéébé waajácúháámitu illu óhdityu tene néhdújuco: “Muurá ímityúmé raahóri itsajtyéébeke téhdure ímityúúbedi dílloímye.” Ehdúhjáa óhdityu tene némeídyújuco muurá oke tene pájtyeíñe.

*Píivyéébema Jetsóó ihjyuváne
(Mt 26.36-46; Mc 14.32-42)*

39 Ehdúhjáa ímamyémuke iñétsihdyu ipyéhijcyádú oríivo bájú ijcyátsihvu péébema téhdure péémeé.

40 Átsihvúhjáa iúújetédú neebe diityéke:

—Píivyéébema méihjyúvaco ámuha mávaríjchojúúnevu metáhjátsámeityuki.

41-42 Ehdúhjáa iñéene ííneebe diityédityú éhne múúne nééwayu maáámune úújeténé hajchóta. Átsihvúhjáa imímóúúvene Píivyéébema ihjyúvaabe néehí:

—Ayúju Táácááníj, muhdú u néhajchíí óvíjyacóóné o ícúbáhrámeíñe. Árónáa idyé tsá o ímillédú u méénúityúne. Wa ihdyu muhdú u ímillédú óoma meénuj.

43 Áábedívúhjáa níjkyéji múnáajpi bóhówaavé dííbyeke ipiááboki. 44 Aabéhjáa íhnáhó téeneri

ávyeécunúúbé Píívyéébema íhjuúvaabe tówaane waapé tújpácyoma.

⁴⁵ Átsihdyúhjáa ímamyému éllevu péébe úújeté dííbyeke ikímóóvéne pávyeenúmé cuwárí íjcyámedívu. ⁴⁶ Áámekéhjáa neébe:

—¿Muhdúami ííivane ámuha mécuwaj? Maájkyéne méihjuúvá Píívyéébema mávaríjchojúúnevu ámuha metáhjátsámeítuki.

Jetsóoke dítye ékeevéne

(Mt 26.47-56; Mc 14.43-50; Ja 18.2-11)

⁴⁷ Ehdúhjáa díbye neénáa tsúúca mítyame míamúnaa wajtsí tétsihvu. Áámekéhjáa Jóóda tsuullé tsaapi dííbyé mamyé múejpi íjcyáábe. Aabéhjáa dííbyedívú iwájtsíne chohchócú dííbyeke.

⁴⁸ Áánéllihyéhjáa neébe:

—¿Aca muhdú eene, Joda, oke u chóhchóneri óhdivu ú méénutsó Míamúnáájpidívú o ípívyéévéébedívú?

⁴⁹ Aanéhjáa ííténe ímamyémú nées dííbyeke:

—Ávyéjuúbej, métsu aatyéké meméénu méníitsúmuri.

⁵⁰ Áronáacáhjáa tsúúca tsaapi díityédítúyú llúúvájte avyéjúúbé únú múnáájpi núúmiho ímiánéjcuého wállórihjúcúhi. ⁵¹ Áánéllihyéhjáa Jetsóo nées dííbyeke:

—Óvi íjcyáábe. Óvi ihdyu muhdú oke meenúme.

Ehdúhjáa neébere cámahjácó dííbyé núúmiho.

⁵² Átsihdyúhjáa llúúvájte avyéjutee, duurúvájá tehmejtee, túkevétsojtee, íjcyámeke neébe:

—¿Aca muhdú éhne múúne ímityúné méénuhíjcyáábe éllevu ditye tsáhdu ámuha metsáá taéllevu nñitsúmuma, cávaájcoháñema? ⁵³ Áánerá íhyajchótá ámúhama duurúvájá pañe o íjcyáábeke keená muhdú ámuha oke meméénuhíjcyáne. Árónáa ihdyu icyooca tsúuca ámúhaj tééveri Naavéné kyéhéjkímyeíhi. Ehdúhjáa neebe Jetsóo.

Péédro tóónúmeíñe

(Mt 26.57-58, 69-75; Mc 14.53-54, 66-72; Ja 18.12-18, 25-27)

⁵⁴ Áábekéhjáa tsúuca iékéévéébeke llúúvájte avyéjúube jávú ditye tsájtyéébeke Péédro úráávyebe pehíjcyá diityé kemúellére. ⁵⁵ Áijyúhjáa lláhajtsívú tsaate icyújuwááñúnetu píhmiíhíjcyáme élletu téhdure píhmiíbe. ⁵⁶ Áánáacáhjáa tétsíi wákimyéi múnáalle píhmírí íjcyáábedítýú nééhií:

—Áánúu muurá téhdure Jetsóoma ícyahíjcyáhi.

⁵⁷ Árónáacáhjáa íllure ityóónúne neébe:

—Tehdu, muulle, o wáájácúnejíí dííbyeke.

⁵⁸ Ááné boonéwuúréhjáa idyé tsijpi dííbyeke nééhií:

—Uu éhne téhdure diityéejpi.

Árónáacáhjáa neébe.

—Tsáha muúbej, tehdu diityéejpi o íjcyáábejíívari.

⁵⁹ Ááné boonéhjáa idyé tsíjpiiyéjuco nééneé:

—Ímiááné muurá áánu diíbyéjuco Jetsómáa ícyahíjcyaaabe Gariréa múnáajpi.

⁶⁰ Áánéllíihyéhjáa idyé neébe:

—Tehdu, muube, o wáájácúúbedíjíí óóma ú ihjyúváhi.

Ehdúhjáa dibye néénáa tsúuca cáraca májtsiváhi.
 61 Áánélliihyéhjáa Jetsóó dííbyeke révoúcunúhi.
 Áánetúhjáa ítsááveebe dibyée nééneé: “¿Muurá
 ípyejco cáracái májtsívátúné ihde 3-ijyúvá ú tóónuú
 oke u úráávyeróne?” 62 Aabéhjáa tétsihdyu áachívú
 ipyééne ávyétá ihnáhó tááhií.

Jetsóodi ditye úúhívaténe
 (Mt 26.67-68; Mc 14.65)

63 Áánacáhjáa Jetsóoke téhmeme dííbyedi
 iúúhívaténe meenúhi. 64 Dííbyé hálluúúcúhjáa
 iwátájcóóbeke iwábáájcóne néémeé:

—¿Cána waajácú múha uke méénuney?

65 Áánemáhhjáa éhniíñevúré uuhívatémé dííbyedi.

Túkevítsojté úmíwari Jetsóó íjcyane
 (Mt 26.59-66; Mc 14.53-65; Ja 18.19-24)

66-67 Ááné tsitsíínevúhjáa túkevítsojtee,
 llúúvájte avyéjutee, taúhbájú uwáábojtee, íjcyame
 ipítýácócatsíhíjcyátsihvu dííbyeke ítsájtyéébeke
 nééhií:

—¿A ímiááné diibyéjuco uu míamúnáake
 pájtyetétsoóbe? Cáná múúhake duubállej.

Áánélliihyéhjáa neébe:

—Muurá diibyéjuco o íjcyane ámúhake o
 néerone tsá ámuha mecáhcújtsóityúne. 68 Pane
 ámúhake o díllone ámuha maáñújcúne oke
 maácádsíjcaáyokíjííva oke médillóhi. 69 Aane
 cáhawáá óvíi ícyoocátú Míamúnáájpidívúu o
 ípívyééveebe íhtsútuube Píívyéébé úníuri ó íjcyáhi.

70 Ehdúhjáa dibye néénéllii nééme dííbyeke:

—¿Áánélliihyéhaca ihdyu ímiááné Píívyéébé Hachí uú?

Áánélliihyéhjáa neébe:

—Ééé, diibyéjuco oó.

⁷¹ Ehdúhjáa dibye néénéllii néjcatsímye:

—Ínélliihyécó tsijtye éhniíñevu dííbyé hallúvú úúbálléiyáhi. Muurá íñe melléébóneriyé ímityúné ihjyúvaábe.

23

Pirááto éllevu Jetsóoke ditye tsájtjene

(Mt 27.1-2, 11-14; Mc 15.1-5; Ja 18.28-38)

¹ Aanéhjáa páméhcobaré Jetsóoke tsájtjyé tééné iíñújí ávyéjuube Pirááto éllevu. ² Átsihvúhjáa dííbyé úmíwávú dííbyedívú iñéétsóro néémeé:

—Áánu míamúnáake íbórínuubéré pehíjcyáhi. Nehíjcyaaabe meeva íveekí ávyéjuube Tséétsa romáánómuubéré íjcyáábé wáábyuta dsíídsike ditye áhdotsóné maáhdohíjcyáne. Téhdure nehíjcyaaabe míamúnáakévá ipájtyetétsoíñe. Áhdure nehíjcyaaabe muuhává jodíómú avyéjuube íjcyane.

³ Áánélliihyéhjáa Piráátó néé dííbyeke:

—¿Ava ímiááné uu jodíómú avyéjuúbej?

Áánélliihyéhjáa neébe:

—Ééé, diibyéjuco oó.

⁴ Áánélliihyéhjáa Piráátó néé llúúvájte avyéjútémá pámeere tétsii tsijtye íjcyámeke:

—Áánerá tsá dibye ííne ímityúné méénúturóne.

⁵ Áronáacáhjáa tsíjpánécoba néémeé:

—Áánerá pámeere Jodéa iĩńúji múnáake íbórĩnuubéré pehĩjcyá múhdurá iúwáábóneri. Muuráhjáa Gariréa iĩńúji múnáadĩtyú tújkénuube íñe téénema ílléjuco tsááneé.

Heróode éllevu Jetsóoke ditye tsájtyene

⁶ Ehdúhjáa ditye néénéllii Piráátó dilló diityéké ímiááne Gariréa múnáajpi dibye íjcyáhajchíi iwáájacuki. ⁷ Aanéhjáa téhulle múnáajpĩjuco dibye íjcyane ditye néénéllii wáloobe díbyeke tééné iĩńújí avyéjuube Heróode éllevu. Téijyúhjáa téhulle Jerotsaréeri díbye. ⁸ Aabéhjáa mítyane ímĩjuuvé Jetsóoke íajtyúmĩneri. Tsúúcajájucóhjáa dibye ímĩlleróné díbyeke íajtyumíné díbyedĩtyú ditye íhjuvahiĩcyané ílléébónema. Imílléroobéhjáa íajtyumíné dibye méénuráĩtyuróné méénune. ⁹ Áánemáhjáa mítyane panévare díloobe díbyeke. Áronáacáhjáa tsá dibye añújcutúne. ¹⁰ Áijyúhjáa idyé tétsihyi llúuvájté avyéjútémá taúhbájú uwáábojte íjcyame ímityúné díbyé hallúvú úúballéhi. ¹¹ Áábedíhjyáa diibye Heróodé ítsodáhómuma iúúhívaténemáyé ujcó ávyéta ímí nééné wajyámuunévú avyéjuube múúne úcáávéne wajyámuunévu. Áábekéhjáa tsiíñe wáloobe Piráátó éllevu. ¹² Téijyúhjáa diibye Piráátoma Heróodemútsi wajyújcatsi íhdée néhníllécatsíhĩjcyáromútsi.

Jetsóoke ditye dsíjívétsoíñe

(Mt 27.15-26; Mc 15.6-15; Ja 18.39-19.16)

13 Aanéhjáa Piráátó pihjyúcú pámeere míamúnáake llúúvájte avyéjyjtémá tsijtye avyéjyjteke. 14 Áamekéhjáa neébe:

—Ámuha íñe áánúke taéllevu métsivá dibyévá míamúnáake ímityú dáríívehíjcyáné ámuha menéénema. Áábeke muurá íñe ámuha meíténeriyé ó dílloráhi. Áronáa tsá dibye ímityuube íjcyatúne. 15 Muurá Heróódé íjcyároobe tsá wáájacutú ííne ímityú dibye méénune. Áánéllii muurá íñe óómíchoobe tsiíñe meéllevu dííbyeke. Aabe ííne hallútú dsíívéíyónejíívari. 16 Áánéllii íllure dííbyedívú o méénútsóne ó ácádsíjcaáyoóhi. 17 Ehdúhjáa Piráátó neé pajyuvaré tsáápiikye cúvéhóójari íjcyamedítýú pajtyété wañéhjí pañe ííchívyétsohíjcyánéllííhye.

18 Áronáacáhjáa pámeere neé kéévánécoba:

—¡Tsá muha meímíletú Jetsóoke maácádsíjcaáyóne! ¡Barabáakéré muha méimíllé meíjchívyetsóne!

19 Ácoocáhjáa diibye Barabáake cuvéhoojánúmé ávyéjyjtéké dibye ímityúné dáríívehíjcyáné hallútu, téhdure dibye míamúnáake dsíívétsohíjcyáné hallútu. 20-21 Aanéhjáa Piráátó Jetsóoke iácádsíjcaáyóné íimílléne tsiíñe diityémá íhjyúvárónáa éhniíñevúré neémeé:

—¡Wa ihdyu wátyétyehcútsó páwachékevu dííbyekej!

22 Áánéllíihyéhjáa tsiíñe neébe:

—¿Aca ííne ímityúné méénuúbe? Keeneyó o wáájacúné dibye ímityúné méénune tééné hallútu

ídsíjívéiyóne. Áánéllii ihdyu íllure dííbyedívú o méénútsóne ó ácadsíjcaáyoóhi.

²³ Áronáacáhjáa mítyane imíllémé dííbyedívú dibye wátyétyéhcútsóne. ²⁴⁻²⁵ Áánélliihyéhjáa awáá diibye Piráátó ílluréjuco dííbyeke íhvejtsóné diityé hójtsí pañévú ditye ímíllédú imyéénuki. Áánemáhjáa Barabáakéréjuco dibye íjchívyetsóné ímítyuube íjcyánéllii ditye cúvéhoojánúróóbeke.

*Páwachékevu ditye Jetsóoke wátyétyehcúne
(Mt 27.32-44; Mc 15.21-32; Ja 19.17-27)*

²⁶ Aaméhjáa Jetsóoke páwachékevu iwátyétyéhcúíhullévú tsájtyeme cábuuvé Tsiréene múnáajpi Tsimóó íúmíhétú óómííbyedívú. Áábekéhjáa íhbutómé Jetsóoke iwátyétyéhcúíwachékevu.

²⁷ Áijyúhjáa mítyane míamúnaa Jetsóoke úraavyéhi. Mítyaméhjáa walléemú dííbyeke táámere pééhií. ²⁸ Áámekéhjáa ííténe neébe:

—Ámuúha Jerotsaréé walléemuj, oke mékímóóvedíñe. Ámuháyé ihdyu mékímóóveméi. Pane ámúháj tsíimekére ihdyu mékimóóve. ²⁹ Muurá ícúbáhraméi íjcyácooca ajchímú íjcyáné walléemú ímíjyúúveé itsíímávátúneri. ³⁰ Muurá teene ícúbáhraméi íjcyácooca muhdú imyéénu míamúnaa neé muhdícyánéjcurí diityé hallúvú caméhbaúné úhnóbáiyóné apáhajchíí ídsíjíve apíchó diityéké tene pájtyéiyóné íhdétu. ³¹ Muurá íñe ííne ímítyú o méénútúróóbedi óhdi ícúbahráme.

Aaméjii mityáubá ámuhákye ditye méénuíñé awáá múhdurá ámuha menéémeke.

³² Téhduréhjáa téjyu mítyétsi ímityúmútsikye tsajtyémé tsajyú dííbyema ídsíjívétsoki. ³³ Aanéhjáa tsúuca ‘Niwáupááji’ némeítsihvu iúújetétsóóbeke wátyétyehcúmé páwachékevu. Áábé úníutúhjáa panéjcuvatú íjcyáwachékéécutu wátyétyehcúmé diityétsi ímityúmútsikye. ³⁴ Áijyúhjáa neebe Jetsóo:

—Íjtyédi, Lli, dídaatsóve. Muurá tsá ditye wáájácutú ñná imyéénune. Áánacáhjáa tsodáhómú néhcójcatsí caatyé dííbyé wajyámúúné újcuíñe.

³⁵ Aanéhjáa mítyane míamúnaa íítehíjcyánáa ávyéjujte dííbyedi iúúhívaténe néjcatsíhi:

—Tsíjtyeke muurá pátyetétsohíjcyáábe. Aabe cána óví pájtyetétsámeí ímiááné diibyéjuco Críjto míamúnáake pájtyetétsóííbyeke Píívyéébe pícyoobe íjcyáhajchííjyu.

³⁶ Áhduréhjáa idyé tsodáhómú dííbyedi iúúhívaténemáyé bíínójpácyó kiwátyetu dííbyeke íjchoráhi. ³⁷ Aaméhjáa néé dííbyeke:

—Áyu cána bo pájtyetétsaméí ímiááné diibyéjuco jodíómú avyéjuube u íjcyáhajchííjyu.

³⁸ Áánemáhjáa dííbyé nííwáú caamééhullétú téwachéketu pícyóomé gríéégomuu, romáánómuu, jodíómuu, éhdúmé ihjyúrí illu icyáátunúne: “Áánu jodíómú avyéjuúbe.”

³⁹ Áhduréhjáa dííbyé úníutu ímityumútsi íjcyámútsidítýú tsaapi iúúhívaténemáyé néé dííbyeke:

—Áyu cána bo ímiááné diibyéjuco míamúnáake u pájtyetésóibye u íjcyáhajchíí meke pájtyetétsoj.

⁴⁰ Áánélliihyéhjáa íñahbéébé néé dííbyeke:

—¿Aca tsá eene u ílityú Píívyéébeke? ¿A tsá u wáájácutú máhallúrí ímityúné íjcyane? ⁴¹ Muurá ihdyu tehdújuco meícúbáhrámeíñé ímityúné meméenuhíjcyané déjúcotu. Áánetu muurá áánú hallúrí tsá íñé imítyú íjcyatúne.

⁴² Ehdúhjáa íñahbéébeke íñétsihdyu neebe Jetsóoke:

—Oke ihdyu dítsááveco díavyéjuri u íjcyácoóca.

⁴³ Áánélliihyéhjáa neebe dííbyeke:

—Tehdújuco. Muurá ímiááné uke o néé óoma u íjcyáiñé táavyéjuri.

Jetsóo dsíjívéne

(Mt 27.45-56; Mc 15.33-41; Ja 19.28-30)

⁴⁴ Téjyúhjáa cójípñínétú ííñuji íjyunú cuuvé tujkévevújuco. ⁴⁵ Tsáhájucóhjáa nuhba ájchutúne. Áijyúhjáa duurúvájá pañétú pañétúétsíí watajco wájyamúwácoba dóchéreevé tsahdúnéécú apáhajchíí wájitahnécu. ⁴⁶ Áánaacáhjáa Jetsóo ávyetá ihnáhó íllu wáníjcyámeíhi:

—Llíhij, Llíhíyoj, oke duúcu. Ehdúhjáa íñééne dsíjívéebe.

⁴⁷ Aanéhjáa tétsihvu ditye téhmétsoobe tsodáhómú avyéjuube teene íajtyúmíne Píívyéébeke dúúrúvaabe néehíí:

—Ímiáánéjucóha ihdyu áánu tsá íñé imítyú méénuhíjcyatúne.

48 Téhduréhjáa tsijtye tétsihyi íjcyame téeneri itsájúréévéne illuréjucó pééneé. 49 Áánetúhjáa dííbyeke náhbévahíjcyámema Gariréatúu dííbyema tsááme walléemú kémuélléturé íítehíjcyáhi.

Jetsóó íitémeho ditye cúúune

(Mt 27.57-61; Mc 15.42-47; Ja 19.38-42)

50 Téijyúhjáa íjcyaaabe ímiáábé Jodéa iínújiri íjcyacóómí Arimatéa múnáajpi Jotséé pítyácojcatsi múnááejpi íjcyaaabe. 51 Aabéhjáa ítsohíjcyá Píívyéébé avyéjuri íjcyáiñe. Áánélliihyéhjáa tsá díbye úcáávetú íñahbéjté pítyácojcatsi múnáa Jetsóoke dsíjívetsóné pañévu. 52 Aabéhjáa Piráátóke táúmeí dííbyeúvú íitémeho icyúúuki. 53 Aabéhjáa téwachéketu iínútyétsóne wáýámúbari íbíjínúne cuúú nééwájitu béhėjure bóhdómeíhyéjú pañévu tsatékéi ditye cúúútúhéjú pañévu. 54 Dityéhjáa wáýeéévejcoójí ihde ímíbájkímeíhíjcyajcoójí cúúúube.

55 Aanéhjáa diitye Gariréatúu dííbyema tsááne walléemú ííténáa cúúúube. 56 Aaméhjáa ihjyáhañévu ipyééne pácúúcújpacyóné iújcúne wáýeéevéhí teene wáýeéévejcoójí Píívyéébé taúhbaju néhdújucó.

24

Jetsóó dsíjíveebe tsiíñe bóhíne.

(Mt 28.1-10; Mc 16.1-8; Ja 20.1-10)

1-2 Aanéhjáa tsíjyu cúúvéneturé tsiíñe tsemáánaréjucó déjúcoóvejcoójí tsiíñe péeme ítéacunú níkyéhéjú watájcó nééwayu tsítsiíyéjucó

ijcyane. ³ Aaméhjáa téhejú pañévú iúcaávéne íterá pevétsíiyéjuco Jetsóó ítemeho íjcyájúcootúne.

⁴ Ááneríhjáa íllityéne wájácúrátuuuvémé ájtyumí mítyétsi tsítsíwu íwajyámúúné néemutsi íjyócuuvévámútsikye. ⁵ Áámútsidíhjáa íllityéne cáhnóbámeke neemútsi:

—¿Aca íná ámuha níkyehéjú ménehcó tehdu íchii íjcyácóóbekéjívári? ⁶ Tsúúca bóhíibe. Cahawáa métsáávé Gariréarí amúhama íjcyácooca muhdú amúhakye dibye néhijcyáne. ⁷ Muuráhjáa nehíjcyaaabe Míamúnáájpídívú ípívyéévéébedívú tsaapí ímítyúmeke ájcume dííbyeke páwachékevu dsíjívétsóroobe 3 coojívatu tsiíne íbóhííne.

⁸ Ehdúhjáa dityétsí néénetu ítsaavémé ímiááné tehdu dibye néhijcyáne. ⁹ Aaméhjáa íóomíne úúbáletté 11-mevaréjuco dííbyé mamýmú íjcyámeke. Áhduréhjáa tsíjtyéhjike dííbyekée náhbévahíjcyámeke úúballéme.

¹⁰⁻¹² Aanéhjáa tsá dííbyé mamýmú cáhcújtsotúne. Íjtsúcunúméhjáa íllure ditye állíne. Áánetúhjáa Péédro dsíneríyé níkyehéjívú ipyéne téhejú pañévú iúcaávéne íté ímiááné dííbyekée ditye bíjínúné wajyámubááneréjuco téhejú pañe íjcyane. Ááneríhjáa íúllévenúne ílluréjuco dibye óóomíne. Ílluméhjáa diityéké úúballé dibye tsúúca bóhíine: Maaría Madarénaa, Jóáánaa, tsiíne Maaría Jacóóbój tsiíjuu, tsíjtyehjí, éhdume.

*Ímamyémudítýú tsaatétsídívú Jetsóó bóhówaavéne
(Mc 16.12-13)*

13 Aanéhjáa téjyúré Jetsóó bóhijcóójí dííbyemáa ícyahíjcyámedítýú tsaatétsí péé Jerotsaréetu Emaóovu 11 kiróómetro técoomítýú íjcyácoomívu.

14 Aamútsíhjáa juuváyí íhjúvamútsiyé pehíjcyá muhdú dííbyeke tene pájtyéneri. 15 Áánáacáhjáa diityétsidívú bóhówááveebe diityétsimájucó pééneé. 16 Aanéhjáa Píívyéébe diityétsikye íhyálluúúné pívyétéjtsomútsí tsá wáájácutú dííbyeke. 17 Áámútsikyéhjáa neébe:

—¿Aca íínerí íhjúvamútsiyé ámuhtsi metsáhíjcyamútsí muhdú kehóvémútsíúvu?

18 Áánéllíihyéhjáa ‘Créopa’ némeíbyé néé dííbyeke:

—Áánerá pámeere waajácú íiná Jerotsaréeri pájtyene. Aane muhdú úhduubéréjucó tsá u wáájácutúne.

19 Áánéllíihyéhjáa Jetsóó néé diityétsikye:

—¿Aca íiná pajtyéhi?

Áánéllíihyéhjáa neemútsí:

—Muurá dsíjívetsómé Natsarée múnáajpi Jetsóoke íhtsútuube Píívyéébé íhjú uubáalle múnáajpi íjcyabe panévare méénuhíjcyáábeke. Áábekée Píívyéébe wájyúúbeke téhdure tsaate míamúnaa ímí íjtsúcunúhi. 20 Áábekée llúúvájte avyéjútémá tsííñé avyéjujte íhvejtsó ditye ídsíjívétso páwachékevu iwátyétyéhcúneri. 21 Muháa méjtsúcunúrá diibyéjucó muha íjraéémuke pájtyetétsóíbye íjcyane. Aane íñe tsúuca 3 coojívájucó mee díbyée dsíjívétsihdyu. 22-23 Árónáacáne walléemú cúúvénéturé níkyehéjú úújejemé múúhake néé dííbyé ítémehóvané

téhejú pañe íjcyájúcootúne. Áamedívuváne níjkyéji múnáajtétsí bóhówáávemútsí diityéké néé tsúúca dibye bóhííne. Áánerííne muha méullévenúhi. ²⁴ Ááné boonétuné idyé tsijtye téheju úújéjerómeváne ímiááné tsá ájtyúmitúne.

²⁵ Áánélliihyéhjáa neebe diityétsikye:

—¿Aca ihdyu eene tsá ámuhtsi mewáájacúpityúne! ¿Aca muhdúikyé ámuhtsi mécáhcújtsoó muhdúhjáa tene pájtyeííne íhdéjuco iwáájacúné Píívyéébé ihjyú uubálle múnaa néhijcyáne? ²⁶ ¿Aca ámuha méijtsúcunú míamúnáake pájtyetétsóibye ícúbáhrámeítyuubéré ávyéjuutéiyóne?

²⁷ Ehdúhjáa diityétsikye íñééne úúbállebe ímííneúvú páneere muhdúhjáa dííbyeke tene pájtyeííne tsúúcajátújuco Píívyéébé waajácúháámitu dííbyé ihjyú uubálle múnaa cáátúnuhijcyáne. Moitsééhjáa cáátúnúhaamíjí pañétú muhdú tene nééne úúbállétujkénuube diityétsikye.

²⁸ Áánáacáhjáa tsúúca úújetémé Emaóovu ípyéé ipyécoomívu. Átsihvúhjáa Jetsóó pítyajcó diityétsikye pééiibyédu. ²⁹ Árónáacáhjáa dííbyeke neemútsi:

—Múhtsimáyéi cuwa ípyejcoj. Muurá cúvéhréjuco teéne. Áhdújucóhjáa dibye cóeváne diityétsima. ³⁰ Aabéhjáa diityétsima májchoobe pááaho iékéévéne téhdujtsó Píívyéébeke. Áánemáhjáa tsahdúnéécú idyóhdahíróne ájcuube diityétsikye. ³¹ Áánétúhjáa botsii wájácúméíívyemútsí éhne múu cuwátú ájkyevádu. Aamútsíhjáa bótsí dííbyeke

wáájácúrónáa tsúúca kiávú peíñuube diityétsidítyu.

³² Áané boonéhjáa néjcatsímútsi:

—ǀÁyúú, ehdúhacáne íívane juuváyí dibye meke Píívyéébé waajácúháámitu íjcyanéhjí úúballéné ííné imíjyaú méííbúutu meke pajtyéhi!

³³ Aamútsíhjáa teenémáyé tsiíñe oomí Jerotsaréevu páñétúejte dííbyé mamyémuma tsijtye íjcyáme éllevu. ³⁴ Áamútsikyéhjáa népejtsóme:

—Ávyéjuubéha Jetsóó ímiááné tsúúca bohíjucóohíí. Tsimóodívuva bóhówááveébe.

³⁵ Áánéllíihyéhjáa úúbállemútsí muhdú téhdure diityétsidívú dibye bóhówaavéné juuvávvyu. Áhduréhjáa úúbállemútsí dibye pááaho idyóhdahíróne diityétsikye ájcúnetu botsíí dííbyeke iwáájacúne.

Ímamyémudívú Jetsóó bóhówaavéne

(Mt 28.16-20; Mc 16.14-18; Ja 20.19-23)

³⁶ Aaméhjáa téené úballejcatsiyi íjcyánáa Jetsóó tsiíñe diityédívú íbóhówáávéne néé diityéke:

—Ámuúhaj, o tsájucóohíí. Maímijyu ihdyu ámuha meíjcyanej.

³⁷ Ááneríhjáa itsájuréévéne íllityémé naavénékére iwáábyúnema. ³⁸ Áronáacáhjáa neebe diityéke:

—ǀíveekí ámuha múhdurá meíjtsámeíñe méíllityé oke cáhcújtsotúme?. ³⁹ Éje, cáhawáá oke meííté táhójtsícuma tájtyúhaácuyj. Muurá diibyéjuco oo Jetsóó. Cáhawáá oke médomájcoj. Muurá naavéné tsá íjpííma íjcyatúne.

40 Ehdúhjáa iñéene úújétsoobe diityéké dityée dííbyeke wátyétyéhacunéjji íhyójtícutu, íjtyúháacyutu, ijcyanévu. 41 Ááneríhyyáa ímíjyúúverómé tsá cáhcújtsotúne. Áámekéhjáa neébe.

—¿A ijcyané majcho amúhadi o májchokij?.

42 Áánélliihyéhjáa ajcúmé amóóbevíú wáhjámeíñema ímúhójpacyóvu. 43 Aanéhjáa ditye íiténeriyé idyóóné hallúvú ádoobe teene ímúhójpacyo. 44 Átsihdyúhjáa neebe diityéke:

—Éhnée amúhake o néhijcyané muurá íñe tsúuca oke pajtyéhi. Ehdúu oke tene pájtyeíñé muurá Píívyéébé ihjyú uubálla múnáajpi Moitséé caatúnúhi. Áhduréhjáa tsijtye dííbyé ihjyú uubálla múnáa caatúnúhi. Áhdure Tsááamóháámitu caatúváne.

45 Ehdúhjáa dibye néénetu botsíi waajácúmé ímiáané tehdújuco Píívyéébé waajácúháámitu tene nééneé. 46-47 Átsihdyúhjáa idyé neébe:

—Muuráhjáa óhdityu nééne míamúnáake o pájtyetétsoobe o ícúbáhrámeíñe o dsíjiveebe 3 coojívatu tsiíñe o bóhíibe mémeri táuwááboju Jerotsaréetu tújkevané páné iñújíine múnáake úwáábómeíñe, ditye ímítyú íhvéjtsóne Píívyéébé icyánejcúvuréjuco íbúwááve diityé imítyú íábájíívémeíki. 48 Ááné uwááboju pahúllevávú ámuha métsújaúcuúhi. 49 Áánéllii amúha éllevu ó wálloó Llihíyóo Íapííchovu amúhake íájcuíñé nééneé. Aane íchihdyu Jerotsaréetúrei météhmece amúhá pañévú tene íucááveki.

Jetsóó níjkyejívú pééneé
(Mc 16.19-20)

⁵⁰⁻⁵¹ Ehdúhjáa diityéké ipítýájcótsihdyu técoomítýú diityémá peebe Betáániávu. Átsihvúhjáa íhyójtscu ííhbúcúne diityé hallúvú piáábo ityáúmeíñe diityédítýú péjúcoobe níjkyejivu.

⁵² Ááné boonéhjáa tsiíñe Jerotsaréevu oomímyé ímíjyuuri dííbyeke dúúrúvamére. ⁵³ Aaméhjáa paíjyuvaré duurúvájá pañévú duurúvahíjcyá Píívyéébeke. Áyu tehdújuco.

Píívyéébé ihju: jetsocríjyodítyú cáátúnuháámi
New Testament in Bora (PE:boa:Bora)

copyright © 2008 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Bora

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Boara [boa], Peru

Copyright Information

© 2008, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Bora

© 2008, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-22

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files
dated 29 Jan 2022

6f878dbd-e896-5e27-b788-1442926dfc48